

Ateisten

Ateisten

– ur en mordutredares vardag

av Christian Lanciai (1988)

1.

Det var en fullständigt normal arbetsdag i mitt liv. Det var bara det, att den dagen hamnade tre ärenden på mitt skrivbord av fullständigt outgrundlig beskaffenhet. Jag har inte lyckats få någon distans till dem ännu. Det hjälpte inte att det råkade vara fredagen den 13 november och min egen namnsdag.

Det första fallet inträffade i vår stads största kyrka under pågående nattvardsgudstjänst. Kyrkan var icke välbesökt, vid tillfället satt det cirka 60 människor i kyrkbänkarna av vilka 90% var pensionärer, men av intresse är det faktum att vid denna gudstjänst organisten och kyrkans kör uppträdde. Organisten tjänstgör alltid, men kören uppträder endast sällan. Kören är dessutom sammansatt av idel element som ej tillhör församlingen. Bland annat finns det i kören en jude, en katolik, en fanatisk astrolog, en ateist och en klar misantrop.

Mitt under gudstjänsten segnade kyrkoherden ner död efter att ha druckit nattvardsvinet. Man trodde att han hade svimmat, klockaren skyndade till och lyckades inte få liv i prästen, fler tillkallades, en läkare steg fram, och det visade sig att kyrkoherden var fullständigt död. Allt hopp var definitivt ute. Man måste tillkalla officiella sjukvårdsmyndigheter, och liket hämtades.

Så långt var allt gott och väl, men på kvällen stod det klart att kyrkoherden hade dött av cyankalium, och vad värre var: detta cyankalium hade inmundigats genom nattvardsvinet. Det var alltså mord under en pågående gudstjänst i en kristen kyrka, och som mordvapen hade använts den kyrkliga ritens heligaste ingrediens. Ett gudlösare mord får man leta efter.

Polisen gjorde genast en diskret snabbutredning. Jag måste säga att min vän kommissarie Bengtsson gjorde ett smidigt jobb i det att han konsekvent undvek att låta någon farlig tant i församlingen få veta att det rörde sig om mord. Kyrkorådets läppar förseglades, pressen fick ingenting veta utom att kyrkoherden stupat på sin post, och därigenom fick polisen genast de andra prästerna på sin sida, som om några fattade hela vidden av sakens ytterst delikata natur. Ingen nekade samarbeta med polisen på det goda villkoret av fullständig sekretess.

Det visade sig snart att kyrkoherden hade haft en mängd fiender. Hans första och främsta fiende hade självaste organisten varit, som ofta utbasunerat att kyrkoherden varit "intelligensbefriad", vilket han kanske också i själva verket var, men man talar inte om att en kyrkoherde är det. Kyrkorådets misstankar föll därför genast på organisten och hans kör, som kommer att få det svårt i den kyrkan i framtiden.

Vem hade hållt upp nattvardsvinet? Kyrkoherden själv. Det visade sig att någon satt cyankalium i själva vinflaskan: allt vin som fanns kvar var dödande. Nattvardsgudstjänster förekommer sällan, vem som helst som visste var flaskan stod och som hade tillträde till den hade när som helst kunnat krydda dess innehåll,

därmed kunde ingen av alla kyrkans funktionärer inklusive präster, diakonissor, kyrkorådsmedlemmar eller ens körmedlemmar uteslutas från misstankar. Till råga på allt elände hade kyrkan ibland varit ockuperad av chilenska flyktingar, och såväl nicaraguanska bondemässor, afrikanska antiapartheidmässor och salvadorianska stödmässor hade tämligen ofta firats i kyrkan med talrika medlemmar av berörda etniska minoritet, och kyrkoherden hade gjort sig till fiende med samtliga förkunnare av sådana politiska och utländska budskap. Inte ens vanliga kyrkobesökare eller ens allmän konsertpublik kunde uteslutas från misstankar. Det var alltför lätt att smyga ut och smussla i en så stor och öppen kyrka.

Men vad som definitivt satte stopp för alla polisens utredningsförsök var det faktum att något motiv för mordet inte kunde påvisas. Kyrkoherden hade varit föga älskad men aldrig hatad, och ingen hade haft något att vinna på att göra sig av med honom. Tvärtom. En så "intelligensbefriad" kyrkoherde hade ofta kyrkans parasiter haft all anledning att vilja behålla för sina egna intressens skull, då chanserna var alltför stora att en efterträdare till honom inte skulle vara lika "intelligensbefriad" med tanke på alla förekommande friheter.

Ett kuriosum i sammanhanget var, att dådet hade skett under högmässan på den söndag då den nya gudstjänstordningen införts, som inkluderade den definitiva skrotningen av den gamla "Fader vår"-bönen. När det hade kommit till kritan hade kyrkoherden hörts inleda "Fader vår" på det gamla sättet, han hade avbrutit sig och inlett bönen på nytt i dess nymodiga och tillrättalagda version, och organisten hade hjälpt honom med att introducera den nya gudstjänstordningens banalare melodier för församlingen. Det hade varit en tämligen pinsam tillställning, denna kyrkoherdens sista mässa.

Polisen körde snart fast i kyrkointrigernas ogenomträngliga spindelvävar då de inte kunde hitta ett enda konkret spår i djungeln av komplicerade förhållanden och långsökta motsättningar. Församlingens kvinnliga prästs oklara och kontroversiella ställning var vad som mest försvårade arbetet, ty hon vägrade acceptera att kyrkoherden hade mördats och förbjöd energiskt all uttalad tanke därom. Efter fem dagar kom kommissarie Bengtsson in till mig med en nådig lunt och sade: "Vi klarar inte av det här. Du får lösa fallet." Efter att ha ögnat igenom luntans första sida sneglade jag åt sidan på almanackans datum: fredagen den trettonde och min namnsdag.

Det hade räckt med detta för att min tillvaro fullständigt skulle uppfyllas av bekymmer. Men ett oblikt öde ville att dessutom "motorsågsmassakern i hedendomen" skulle hamna på mitt skrivbord.

Denna händelse var en betydligt mera allmänt känd beskaftenhet. "Hedendomen" var smeknamnet på den katolska kyrkan vid exercisheden, stadens mest utnyttjade gudstjänstlokal. I den kyrkan kunde det vara sju mässor på en söndag av vilka de flesta mässorna kunde vara högmässor med musik och allt. Mitt under den mest besökta högmässan och vid samma tidpunkt som den protestantiska kyrkoherden drack av det förgiftade nattvardsvinet, så öppnade från orgelläktaren en okänd främling eld mot församlingen med en k-pist. Ingen dog, men många sårades allvarligt. Han pepprade församlingen under endast några sekunder, lyckades avfyra trettiofyra skott, kastade sedan k-pisten ut mot församlingshavet och sprang ut från orgelläktaren upp i kyrktornet. Han kom ända upp till toppen och kastade därifrån ut sig ner över den tätt trafikerade huvudleden nedanför. Han beskrev en elegant båge, kom mellan två bilar och blev överkörd av tre fordon innan trafiken stoppades i den filen medan skriande kyrkobesökare kom blodiga vällande

ut från kyrkan. Denna historias skriande sensationsrikedom bidrog till att mysteriet i den protestantiska katedralen så lätt kunde tystas ner.

Massakern i den katolska kyrkan verkade ganska klar, och mördaren hade till och med sedan lyckats straffa sig själv och det frivilligt. Men snart började mysterierna uppträda.

Hur hade han kommit in på orgelläktaren? Någon måste ha släppt in honom. Varför hade inte organisten ingripit eller kören?

Följande kunde utrönas. Mannen hade kommit in med ett cellofodral. Organisten hade trott att han skulle medverka i en efterföljande gudstjänst med sin cello och därför inte ställt några frågor. Mannen hade gått förbi kören och ställt sig längst in på läktaren närmast kyrktornet. Där hade han osedd lyckats öppna sitt cellofodral och plocka fram en kulspruta. När smattret satt i gång hade organisten trott att någon börjat borra någonstans. Han hade blivit mycket irriterad av att någon kunnat inleda ett sådant arbete innan gudstjänsten var slut. Sedan hade de mänskliga skriken väckt honom ur villfarelsen.

Kören hade inte heller sett honom förrän han väl börjat skjuta, då det var en pelare mellan honom och kören. När sanningen gått upp för kören hade körsången omedelbart kommit av sig, kören hade blivit paralyserad av skräck och inte ens kunnat skrika, så mannen hade väl kunnat hålla på med sin uppgift ostörd i flera minuter till, men i stället hade han själv avbrutit sig, frivilligt kastat ut mordvapnet bland publiken och så i panik sprungit upp i kyrktornet för att därifrån effektivt avrätta sig själv. En normal sinnesförvirrad mördare hade i stället tagit med sig skjutvapnet i tornet och där förskansat och skaffat sig en ypperlig försvarsposition. Denne hade fullständigt handlat emot sina egna naturliga självbevarelseinstinkter.

Och vem var han? Där började det verkliga mysteriet. Han var okänd för denna världen. Han hade inga papper, ingen bostad, inga nycklar, inte ens en plånbok, ingenting, och ingen visste vem han var. Hans utseende tydde på latinsk härkomst antingen från något medelhavsland eller Latinamerika, men man kunde inte ens härleda hans språk, då han under sitt fem minuter långa offentliga uppträdande aldrig hade hörts säga något ord.

Härav kunde man endast komma fram till 1) att massakern i kyrkan varit utförligt planerad, 2) att mannen måste ha bytt utseende strax innan, (då det fanns spår i hans ansikte efter påtagliga plastiska operationer, och då man inte kan leva en dag i ett samhälle utan identitet, om man inte just gjort sig av med sin gamla och skaffat sig en ny,) och 3) att med så noggranna förberedelser mannen inte enbart kan ha varit sinnesförvirrad.

Man kommer härav fram till att massakern måste ha varit någon sorts hämndaktion för något, och här börjar den verkliga härvan.

"Tror du jag kan lösa fallet?" frågade jag Bengtsson angående kyrkoherden som stupat på sin post.

"Det vet jag att du kan," svarade han. "Däremot klarar du inte detta utan min hjälp," fortsatte han och kastade en ny nådig lunta på den gamla. Det var hedendomsmassakern.

"Hur många dog?" frågade jag.

"Sjutton sårades allvarligt, och tretton sårades lindrigt. Resten klarade sig. Detta är ytterligare ett mysterium. Varför avfyra en k-pist mot en folkmassa om inte för att döda?"

"Herostratisk ryktbarhet?" föreslog jag.

"I så fall fick han ingen glädje av den. Det blev mindre än en våt fläck kvar av honom på gatan. Det är kanske århundradets mest teatraliska självmord. Vi tar reda på hans verkliga identitet. Resten får du göra."

"Vad är resten?"

"Att rekonstruera den logiska förklaringen, som tyvärr försvann med honom."

"Och om vi båda misslyckas?"

"Då har jag ett tredje mysterium." Och den tredje luntan kom upp och begravde de två tidigare.

Detta tredje fall var det värsta såsom det mest outgrundliga. På en lantgård hade en man med en vedyxa huggit ihjäl sin treåriga systerson bakifrån mitt på dagen till synes helt utan anledning och i vittnens närvaro. Han hade gått med sin systerson till vedlidret för att hänga upp yxan där. Pilten hade gått först, och plötsligt hade morbrodern bakifrån kluvit skallen på honom. Gossen hade dött omedelbart. Sedan hade mannen gått in till familjen och sagt: "Jag har mördat Magnus." Hans egna föräldrar, hans syster och hennes man hade vägrat tro honom. "Han ligger där ute," hade han lugnt fortsatt. De andra gick ut och såg vad som hade hänt. De vägrade tro att mannen gjort det, då han var känd för att vara den mest beskedlige mannen i världen. "Varför gjorde du det?" hade någon till slut lyckats fråga honom. Och denna fråga hade han än så länge icke besvarat.

Han satt nu under slutna psykiatriska vård.

"Vad vill du att jag ska göra med honom? Fallet är ju klart: mannen gjorde det och har till och med bekänt."

"Psykiatrikerna har gått bet på honom. Han är fullt normal, påvisar inga sjukdomssymptom och kan fortfarande inte ge någon förklaring till dråpet. Jag vill att du tar reda på hur skyldig han egentligen är."

"Han kan inte bli mera skyldig än vad han är."

"Nej, men han kanske kan bli mindre."

"Under vilka förutsättningar?"

"Vi har inte lyckats få någon klarhet i om han utförde dådet under någon grad av sinnesförvirring eller vid sina sinnens fulla bruk. Om det var under någon form av sinnesförvirring slipper han straff och får vård i stället, men denna vård tycks han inte behöva. Om han gjorde det vid sina sinnens fulla bruk måste han ställas till ansvar, men vi kan inte ställa honom till ansvar så länge han tiger om vad han tänkte i det fatala ögonblicket."

"Kan ingen tala med honom?"

"Alla har misslyckats. Han kan bara tala om andra saker och det normalt."

"Hur var hans relationer med sina anhöriga?"

"De bästa tänkbara tills yxan kapade dem. Han kan fortfarande tala normalt med dem men icke om dråpet, men de kan naturligtvis inte längre umgås normalt med honom."

"Var barnet hans föräldrars enda barnbarn?"

"Ja."

"När hände det?"

"Samtidigt som prästen stöp i kyrkan och massakern ägde rum i hedendomen."

"Märkligt."

"Minst sagt."

"Dessa tre mysterier på en dag är nog för att knäcka mig. Jag åtar mig fallen dock på den grund att de har en intressant sak gemensamt."

"Vad då?"

"Alla tre är så märkvärdigt extremt gudlösa. Alla tre går över gränsen för vad vi kan fatta. Alla tre är så extraordinärt hädiska. Någon förgiftar sin kyrkoherde med ett nattvardsvin så att han måste kola av mitt under gudstjänsten i hela församlingens åsyn, någon öppnar eld med en k-pist mitt under en gudstjänst i en annan kyrka som är stadens mest tätbesökta och just när den är som fullast med folk mitt under den katolska gudstjänstens höjdpunkt: förvandlingen; och någon mördar en lycklig familjs enda barnbarn på brutalaste tänkbara vis med en vedyxa, och den som gör det är familjens mest beskedlige person, ingen älskar det treåriga barnbarnet så som han, och ändå gör han det."

"Tror du de har något gemensamt?"

"Något har de tre fallen gemensamt, men jag vet inte vad."

"Du är välkommen att ta reda på det."

"Jag åtar mig att ta reda på det endast emedan det kommer att ge mig glädjen att få lära känna många nya, intressanta och vrickade människor bland vilka jag hoppas kunna finna åtminstone en verklig mördare."

"Lycka till," sade kommissarie Bengtsson och gick.

Vi visste båda att vi inte ens med varandras fullständiga stöd gick annat än en fullständigt hopplös uppgift till mötes.

Annars hade han aldrig vidtagit den yttersta desperata åtgärden att be mig om hjälp.

2.

Dessa tre oerhörda mysterier var dock ingenting mot det fjärde. Jag hade ännu inte hämtat mig från chocken av Bengtssons tömmande sin last av osmältbart avfall över mig eller hunnit åtgärda något av de förkrossande mysterierna på minsta sätt, när han redan följande dag återkom och höllde en ny fullastad container med allt möjligt skräp över mig.

Ett nytt olösligt mord hade inträffat, och det var så skandalöst att inte ens tidningarna kunde skriva om det. En son hade mördat sin moder. Om detta ändå hade varit allt! Men det var omständigheterna som förvandlade allting till en härresande avgrund utan botten.

Han var inte enda sonen. Han hade tre äldre bröder, och alla dessa tre var fullständigt misslyckade: två var kroniker på mentalsjukhus, och den tredje bodde hemma som kroniskt nervvrak efter alltför många älskarinnor på en gång. Det var alltså bara mördaren som var normal.

Likväl hade han mördat sin egen moder. Hon var en sjuttiofemårig änka och mycket from: hon hörde till de trettio trogna besökarna i kyrkan varje söndag, samma kyrka där prästen hade dött framför altaret. Familjen var rik, den avlidne fadern hade varit mångmiljonär, sönerna hade var sin egen miljon på banken, vilket dock två av dem inte hade någon glädje av. De två övriga, nervvraket och den friske, hade båda bott hemma med modern i den stora villan som obotliga dagdrivare. Den friske hade dock haft utmärkta konstnärliga anlag, lärt sig både skönskrift, teckna och måla och under årens lopp skaffat sig en utsökt samling klassiska grammofonskivor. Ibland hade han till och med hjälpt en ingenjör inom sol- och vindkraftsbranschen som oavlönad teknisk assistent.

Vad hade då utlöst mordet? Det var det som var det outrannsackliga mysteriet. Mördaren själv kunde inte tala om det, och det enda vittnet, det för alltid nervskadade vraket till broder, var fullständigt otillförlitligt då han bara gaggade.

Modern hade mördats av den yngste ende friske sonen. Det var allt vad man visste och allt vad man kunde få reda på.

Ingen psykolog eller psykiatriker kunde komma till rätta med honom. Det enda han kunde fås till att säga i sammanhanget var: "Jag dödade henne," vilket han tillstod lika likgiltigt och naturligt som om han bekände sig vara skyldig till att ha släppt en fjärt. Längre än så kom inte psykologerna. Han hade aldrig gjort sig skyldig till någon våldshandling tidigare i sitt liv.

Detta fjärde fall knäckte mig. De tre tidigare var alldeles tillräckligt gudlösa för att göra vilken teolog som helst till hundraprocentig tvivlare, men att den ende friske sonen till en moder med tre andra kroniskt sinnessjuka barn går och mördar henne och det utan anledning var ett alltför motbjudande brott för att någon skulle vilja befatta sig med en undersökning av det. Därtill kom det obehagliga faktum att modernmördaren var jämnårig med mig.

Jag är 36 år gammal och har levt ett helvetes liv. Jag har provat på allt och ägnat mig åt alla tänkbara utsvävningar och är egentligen så trött på livet att jag bara vill dö en hedersam död innan det blir för sent. Kriminologi har jag sysslat med under de senaste tre åren, och eftersom jag rönt vissa framgångar därmed och kunnat vara rättvisan, samhället och polisen till hjälp har jag aldrig vägrat ta mig an andra människors bekymmer. Men dessa fyra omänskliga och gudlösa mordfall blev för mycket för mig. När det fjärde kom insåg jag genast att jag aldrig mera skulle kunna bli en normal människa igen, och vad värre var: detta fjärde bekräftade med sin fullständiga olösbarhet de tre tidigares nästan lika fullständiga olösbarhet. Jag insåg att jag skulle få kämpa med dessa fyra fall för resten av mitt liv om jag tog mig an dem.

Skulle jag göra det? Jag hade knappast något val. Att säga nej till Bengtsson vore ju att erkänna sig besegrad, vilket en man aldrig kan göra förrän han dukar under på riktigt. Jag måste ta mig an dem eller finna mig i att bli stämplad som en misslyckad och feg människa. Eftersom jag inte hade någonting emot att gå under beslöt jag mig för att ta mig an dem, och när Bengtsson gick ifrån mig efter att ha lämnat sin fjärde diarré i min famn sade jag till honom att han var välkommen tillbaka med flera liknande ärenden. Han trodde dock nog att han givit mig tillräckligt att göra för ett litet tag framåt.

När jag ensam på natten efter denna förskräckliga dag sökte tröst i någon form och framför allt i flaskan erinrade jag mig den mest kontroversielle vän jag någonsin haft. Han var den ende övertygade ateist jag någonsin känt, han hade varit ökad och fruktad för sin hutlösa frispråkighet, själv hade jag umgåtts med honom under intensiv beundran blandad med hatkärlek och skräck för hans våldsamma nycker, helst hade jag velat glömma honom efter hans plötsliga bortgång genom en olyckshändelse, men nu, när jag sökte bot för människans värsta gudlösheter, stod han ensam plötsligt mer levande för mig än vad han gjort som levande. Plötsligt förstod jag hans ateism, och jag började återkalla i minnet varje stund som vi tillbragt tillsammans. Mest mindes jag med förkärlek min tid hos honom i hans gästfria hus där han bott med sin snillrika frilla vid stranden av den vik som går in från Hakefjorden förbi det majestätiska Blåkulla mot Lökeberg. Hans sommarvilla där hade haft den vackraste utsikten i hela Bohuslän och mot havet, Åstol och Marstrand, och han hade alltid haft plats både i sitt hjärta och i sitt hem för ett obegränsat antal vänner och besökare. Jag hade hört till de trognaste.

En bidragande anledning till att jag velat glömma honom var den att jag indirekt blev orsaken till hans död. Han seglade från Lökeberg för att hämta mig vid Skagen, där han visste att jag då höll till och festade tillsammans med en utvald skara vänner.

Denna fest skulle vara i tio dagar, och vi hade beräknat dess sammanlagda kostnad till 20,000 kronor. Som vi var tio deltagare blev det inte dyrare än 2,000 kronor per person, vilket är billigt för tio dagar. Tydligt hade han hört talas om vår fest och beslutat sig för att delta, men hans överlevande naturliga hustru påstod att han seglat över för att hämta mig och rädda mig ifrån det dekadenta sällskapet. Därför kände jag mig senare skyldigare än någonsin tidigare i mitt liv.

Han kom aldrig fram till Skagen. En plötslig nordvästlig storm med förödande skyfall överraskade honom och hans gast på halva vägen, och de hann inte ens få ner seglen. Båten påträffades senare med kölen pekande mot himlens zenith och alla seglen uppe med masten fastkilad i havets botten. Efter några dagar drev kropparna i land på Grenen. Vår fest var inte slut då ännu, men några av oss hade redan hunnit bli för sjuka för att kunna fortsätta. Hans naturliga fru hade ringt oss från Lökeberg och undrat om inte Gerhard hade kommit fram. Väl medvetna om de oväder som hade varit hade oron då smugit sig på oss. Magda, Gerhards exotiska älskarinna, hade då, som hon senare sade, genast förstått att Gerhard måste ha omkommit.

Alla vi sju som ännu orkade festa kände Gerhard och omfattade honom med samma hatkärlek blandad med vördnad och fruktan. Inom de få utvalda kretsar som kände honom var han som något av en överstepräst, och någon hade ibland på skoj kallat honom för Zarathustra. Festen kom av sig inför ovissheten om hans öde. Vi hoppades han hade seglat någon annanstans och fastnat i någon annan fest exempelvis i Norge. Men själv ringde jag Magda på nytt och tog reda på alla detaljer. Vi förstod då båda att han bara kunnat segla till Skagen och att han måste ha råkat ut för de häftiga och kalla ovädren. Det hade varit de senaste 120 årens kallaste sommar, och mot slutet av augusti under just de nämnda ovädren hade det varit 10 grader i luften och knappast varmare i Skageracks oberäkneliga vatten.

Festen kom av sig, och jag tillbringade varje morgon och kväll med att driva omkring längs med de oändliga ödsliga klittersandstränderna, spejande ut mot havet efter hans båt och utmed stränderna efter hans lik. Det blev liket som jag fann.

Just för att han hade en så ytterst speciell status bland oss gjorde vi med honom som vi gjorde. Hans lik kom till mig, som om han därmed ville anförtro sin stofthydda direkt i min vård, och jag försökte leva upp till detta hans sista förtroende. Jag gömde hans lik i sanden och gick tillbaka till byn för att hämta mina vänner. Vi beslöt samfälligt att taga avsked av honom på vårt eget sätt. Vi förvandlade hans avsked till en religiös rit som hölls fullständigt hemlig för den officiella världen.

Samma kväll byggde vi åt honom ett bål, och vid midnatt antände vi det med honom ovanpå. Vi tog avsked av honom under fullkomlig tystnad. Vinden blåste bitande och kall, många av oss blev förkylda utom att vi alla dessutom redan drabbats av salmonella genom den dåliga Kattegattfischen, men vi tänkte inte alls på oss själva. Vi tänkte bara på det att vi med honom på något sätt hade förlorat vår identitet, och jag kände mig dödstrungt ansvarig.

Vilka dryckeslag vi hade haft med honom, vilka samtal, vilka underbara stunder långt in på natten, vilka gräl, vilka intellektuella slagsmål på liv och död, vilka orgier i andligt utbyte och vilka blixtrande idéer och infall! Han hade varit vår världs huvudsakliga idéspruta, vi hade ständigt chockerats och förlamats av honom, men samtidigt hade han alltid uppfostrat oss. Vi hade förlorat vår överstepräst, vår ledare, vår andlige förtryckare, vår intellektuelle torterare, vår ryggrad och all vår inspiration. Kvar fanns bara askan av hans magiska kropp, och den askan kunde inte skiljas från det förkolnade bålet. I nattens mörker och tystnad skyfflade vi alltsammans ut i det dånande havets bränningar.

Följande dag påträffades båten, han anmäldes med sin gast vår vän Gordon Myers som försvunnen och troligen drunknad, och jag reste våldsamt magsjuk hem till hans i upplösningstillstånd vordna naturliga gemål Magda och bekände allt för henne. Det var då hon berättade att det var för min skull han seglat över. Jag blev sjukare än någonsin, och det tröstade inte mig att jag i någon mån hade lyckats trösta henne.

Efter det gjorde jag allt för att glömma honom och hela mitt tidigare utsvävande liv. Jag försökte bedöva mig själv med att han varit ateist och därför själv endast önskat bli glömd som död, och i självdestruktivt vansinne grep jag in i Göteborgs etablerade undre värld. Jag fördjupade mig i reell kriminologi och förband mig avsiktligt med torpeder, smugglare och hallickar för att uppsöka faran och helst råka ut för den. Resultatet blev bara att jag började anlitas som lösare av kriminologiska mysterier, vilket dessvärre dessutom intresserade mig. Att kunna göra nytta, även om det var på ett sådant plan, visade sig inte vara alldeles oangenämt, och snart fann jag att de problem inte fanns som jag inte kunde lösa, varför jag gärna välkomnade så hopplöst svåra problem som möjligt. Det utmynnade i att de kriminologiska problem som experterna inte lyckades lösa överantvårdades åt mig.

I två år hade jag hållit på med detta när Bengtsson kom med de fyra olösliga problemen på en gång. Vad som gjorde dem olösliga, förstod jag snart, var det att de alla fyra egentligen var teologiska. Uttröttad av tanken slöt jag ögonen hemma i min länstol, lade ifrån mig den halvökta cigarren och mitt femte tömda glas cognac och försökte i mina drömmars dunkla rus frambesvärja min döde och glömde och i hjärtat levande begravnade vän den övertygade ateisten Gerhard Stolz.

3.

För att åtminstone visa att jag inte fullkomligt struntade i att sköta mina plikter besökte jag en söndag den stora kyrka vari kyrkoherden hade mördats. Någon ny kyrkoherde hade inte tillsatts ännu, men en trolig kandidat var den präst som läste mässan denna söndag. Han var en intellektuell typ med glasögon, en viss kyla och distans utmärkte honom, och den predikan han höll denna söndag, som råkade vara domsöndagen, väckte min synnerliga förvåning.

I kyrkbänkarna satt det omkring trettio människor, det var normalt, men i denna väldiga protestantiska katedral verkade det beklämmande och försvinnande litet. Kalken flagnade från de vita väggarna, korset verkade att hänga snett i koret, det var upphängt som ett väldigt Damoklessvärd över altaret, och det var bara musiken som räddade gudstjänsten. Organisten spelade entusiastiskt och bra, och kören sjöng med varm och säker klang. Prästens predikan var emellertid vad jag bäst minns av denna protestantiska domsöndagsgudstjänst.

"Det gives ingen nåd utan dom," menade han, och det var kärnan i hela hans predikan. Han menade tydligen att Gud aldrig visade någon nåd med den ena handen utan att fördöma med den andra. Med aktningvärd skärpa drog han fram alla rådande missbruk i staten och samhället, hans predikan var fullständigt kärlekslös och kall men desto mera realistisk, och det var konsekvensen i det hela som jag fann märklig. Denne präst var en människogenomskådare som inte kompromissade med sin religion, som uteslöt varje form av dubbelspel ur sin tillvaro och som bara kunde vara rakt på sak eller oförsonlig. Hade han varit politiker hade han blivit en utmärkt militärdiktator av en Cromwells järnhårda kompromisslöshet. Jag frågade mig om denne präst var schartauan eller puritan.

Jag fick tillfälle att prata närmare med honom efter gudstjänsten, då det serverades kaffe, som endast alla församlingens gamla tanter var förtjusta att deltaga i. Jag sade till honom: "Det kan inte vara lätt att vara präst här i dessa tider."

"All beröring vid ämnet den förra kyrkoherdens bortgång undanbedes," sade han genast klart och rättframt.

"Varför det?" frågade jag.

"Är ni polis?"

"Nej, detektiv."

"Ni kan ännu mindre klara av vad polisen inte klarade av."

"Jag är rädd för det, och jag är villig att resignera, när jag blivit tvingad till det."

"Inte förr?" log han.

"Inte förr."

"Ni blir aldrig tvingad till det, men ni kommer att resignera ändå."

"Varför det?"

"Därför, att ju mera ni forskar i saken, desto mer kommer ni att finna, att desto mindre saken forskas i, desto bättre."

"Varför det?"

"Det får ni finna ut själv."

"Ni tycks veta en hel del."

"Jag är präst i församlingen."

"Vad vet ni som polisen inte vet?"

"Bara sådant som jag ej har någon rättighet att yppa."

"Vet ni varför kyrkoherden dog?"

"Jag vet bara att han dog." Detta klingade märkvärdigt cyniskt.

"Var ni inte heller på god fot med honom?"

"Ingen var det, ty han var själv inte på god fot med någon."

"Varför inte det?"

"Det har jag ingen rätt att säga."

"Ni gör det inte lätt för mig."

"Det är inte meningen heller."

Plötsligt hördes ett våldsamt brak ute i kyrkan. Det lät som en havererande lyftkran. Många fick panik och störtade upp. Prästen blev bestört och undslapp sig: "Bara det inte är taket!" Men någon skrek: "Krucifixet har störtat samman!"

Snart var alla kyrkkaffets deltagare ute i kyrkan och förfasade sig inför det oerhörda: det stora hängande krucifixet ovanför altaret hade lossnat och störtat ner där det nu låg ramponerat och skeppsbrutet med ryggen knäckt över altaret. Det var en ömklig syn. Det var som en vision av hela kristendomens sönderfall och sammanstörtning. Stod manne Peterskyrkan ännu?

"Först kyrkoherden, och så det här," sade prästen bredvid mig. "Det här är inte bra för församlingens anseende."

"Har den något anseende?"

"Hur så?"

"Bryr sig någon om kyrkan utom alla dessa gamla fnoskiga tanter?"

"Det var en samvetsfråga," sade prästen ärligt och gick bort för att undersöka det kvaddade krucifixet. Det måste ha vägt hundratals kilon, och frågan var om det någonsin skulle kunna upphängas igen. Eller skulle man behöva konstruera ett nytt krucifix i modern stil utan något av mänsklig skönhet över sig? Hela världskristendomens sargade mänsklighet verkade trött att ha stupat till marken för gott vid åsynen av detta stora ramponerade krucifix som aldrig skulle bli sig likt

igen. Det var som det för evigt fördärvade krucifixet av Cimabue som dränktes och förstördes av vattenmassorna i Florens 1966.

Bredvid mig stod organisten. Hans närvaro inspirerade mig till frågan: "Var det sabotage?" Han svarade omedelbart:

"Det är inte otänkbart, med tanke på allt vad som händer i kyrkan nu för tiden."

"Mördade ni kyrkoherden?"

"Nej, o nej. Visserligen hatade jag honom, men han var inte värd att mörda. Han var för erbarmlig."

"Det tyckte ni och stod ändå ut med honom?"

"Jag sökte ständigt andra organisttjänster men fick ingen. Man måste ju leva."

"Men ibland blir det lättare att leva när andra dör."

"Ja, i synnerhet när den kyrkoherden dog," sade han lakoniskt och gick. Krucifixet och kyrkans öde verkade inte röra honom i ryggen. Han hade ju musiken, som för honom var betydligt heligare.

Jag vände mig till en körmedlem. "Hur har kören upplevat mordet på kyrkoherden?"

"Var det mord?" frågade denne.

"Vad skulle det annars ha varit?"

"Själv mord, till exempel."

"Själv mord? Varför själv mord? Menar ni att kyrkoherden själv skulle ha kunnat ställa till med en så skandalös hädanfärd mitt inför hela församlingen? Är alla i denna församling lika hädiska och cyniska?"

"Jag tror för min del alldeles bestämt," återtog den obarmhärtinge koristen, "att prästen med berätt mod själv höllde cyanokalium i sitt nattvardsvin för att demonstrera sin totala ovilja mot hela den nya gudstjänstordningen. Ni vet ju att han dog just som denna infördes."

Jag måste för mig själv tillstå att denna teori inte var ointressant.

"Menar ni att hans motiv för ett eventuellt offentligt själv mord skulle ha varit en skriande motvilja mot alla kyrkans vulgära reformer?"

"Dessutom var det ingen som tyckte om honom. Han var helt ensam och den dumaste kyrkoherden i staden. Hans ofördragsamhet med den nya ordningen var det enda som någonsin hedrade honom, och att begå själv mord när den infördes var den enda protest han kunde åstadkomma."

"Har någon annan samma teori som ni?"

"Alla tänker det men ingen vågar säga det."

"Nej, för alla ryggar tillbaka inför det så fruktansvärt hädiska i hela handlingen. Skulle ryktet spridas därom skulle hela svenska kyrkan skaka i sina innersta kryptor."

"Just det."

Den frispråkige koristen avlägsnade sig. Han hade fått mig att tänka. Ju mer jag tänkte på denna teori, desto mer plausibel blev den för mig, i synnerhet när jag betänkte allt vad som ingick i den nya gudstjänstordningen. Många av de äldsta och finaste psalmerna hade hänsynslöst spolats för evigt, i den nya liturgin ingick bland annat afrikansk negermusik till "Ära vare Gud i höjden", och mest förstörd av allt var Herrens egen bön "Fader vår", som ingen längre kunde eller ville läsa i den nya banaliserade versionen. Alla dessa så kallade reformer hade genomförts under den gudstjänst som blev den gamle kyrkoherdens sista, och av allt att döma hade de skurit honom i hjärtat, och han hade varit fullkomligt maktlös emot dem. Hade han kunnat förgifta sitt eget nattvardsvin och sålunda i handling uttalat den grovaste av

alla händelser mot sin egen kyrkas herre Jesus Kristus? Faktum är att nattvardsvinet hade varit förgiftat.

"Nå?" sade den levande prästen som kom fram till mig efter att ha inspekterat det stora krucifixets stora fall och förstörelsen och hur det i fallet hade ruinerat hela altaret. I hans "nå" låg det en fråga som insisterade på ett svar. Jag sade som jag kände mycket långsamt och med en aktningsvärd lågmäldhet:

"Jag är böjd för att tro att kyrkoherden dog av naturliga orsaker."

Hans blick glänste till. Vi insåg att vi förstod varandra. Prästen kläckte till min förvåning då ur sig ett makabert skämt:

"Vi får vara glada för att han inte gick så långt som kyrkoherden i katedralen i York."

"Vad gjorde den kyrkoherden?"

"Han predikade att man inte måste tro på uppståndelsen."

"Vad hände då? Blev den kyrkoherden också förgiftad?"

"Nej, men katedralen fattade eld."

Nu påminde jag mig händelsen och besvarade hans plumpa skämt med den beska kommentaren:

"Var inte den branden anlagd av fanatiska anglikaner som personligen ville hämnas på kyrkoherden för hans omåttliga tolerans?"

"Kan ni verkligen tänka er ett så hädiskt sabotage mot den heliga kyrkan?"

Han gjorde mig besviken.

"Nu är ni inte längre konsekvent, pastor Larsson. Jag kan tänka mig betydligt värre händelser mot kyrkan, och jag tror mig även kunna dokumentera betydligt värre händelser." Jag indikerade det demolerade krucifixet.

"Menar ni att *det* skulle ha varit sabotage?" frågade han förvånad.

"Ja, men från Jesus Kristus själv, som jag tror att övergav sin kyrka i samma ögonblick som den första av dem invigdes. Ha en bra dag, pastor Larsson," sade jag i det att jag lämnade honom ensam bland alla de hysteriskt tjatrande tanterna och spillrorna av det oreparerbara krucifixet.

Jag gick genast till kommissarie Bengtsson och berättade vad jag hade fått veta. Jag förklarade för honom att jag till fullo delade den frimodige koristens teorier eftersom dessa var de enda som erbjöd något plausibelt motiv. Något annat motiv fanns inte att tillgå. Eftersom det därför var troligast att koristens teori var riktig ville jag inte befatta mig mer med fallet eftersom jag ville lämna svenska kyrkan i fred med alla dess inre problem. Han förstod mig fullkomligt, tackade mig för mina forskningsrön men slöt dock att misstanken på mord inte fullkomligt kunde uteslutas. "Vi kan inte låta saken vara utagerad med detta," sade han, "och jag ber dig att inte ge upp så lätt."

Sålunda kom jag inte så lätt undan. Det var bara att trampa vidare och djupare in i den klibbiga spindelnätsväven, som redan kändes som alltför många flugpapper som fastnat i mitt hår.

Jag gick hem, tog mig en cognac, rökte en cigarr och tänkte på min vän ateisten Gerhard Stolz. Han hade varit fyra år yngre än jag, och likväl hade han varit mig så oändligt överlägsen. Många av hans samtal stod mera levande för mig nu än vad de hade gjort då när vi umgicks. Det var som om jag hörde hans egen röst genom ruset av min cognac och slöjorna av min cigarrök:

"Alla religioner är dödens religioner. Det finns bara en väg till livet, och det är bort från alla religioner."

"Men om du förnekar Gud förnekar du även den gudomliga försynen och alla dess eventuella möjligheter att kunna hjälpa dig i nödsituationer," hade jag invänt.

"Ja, det gör jag," hade han svarat, "men den risken tar jag, ty jag finner det värt det, för livets skull."

Och jag somnade ifrån cigarren och cognacen utan att jag vare sig rökt färdigt den ena eller druckit upp den andra.

4.

Att den katolske organisten slutade efter den märkvärdiga massakern var väl inte så förvånande, men när jag fick veta att han hade flyttat till nordligaste Lappland fann jag det anmärkningsvärt.

"Blev han så chockad?" frågade jag min informatör, men han berättade:

"Han blev inte chockad alls. Om han blev det skulle han ha slutat med musiken, vilket han inte har gjort. Han hade tänkt sluta som organist redan innan massakern ägde rum. Han är mycket mera välbetald nu."

"Men varför Lappland?" insisterade jag. "Varför inte Stockholm eller Skåne hellre?"

"Jag vet bara att högmässomassakern kom som på beställning."

Detta stegrade min förvåning ytterligare. Jag beslöt att uppsöka denne organist, som tydligen inte upplevt det som en märkvärdighet att en man med en k-pist kom till hans orgelläktare för att rikta denna k-pist och använda den mot en i helig andakt förenad folkmassa med mest kvinnor, barn och gamla.

Jag tog tåget samma eftermiddag och kom fram följande dag. Det var redan midvintermörker härskande där uppe i norden så gott som, och det första som slog mig när jag såg organisten var att han verkade skuldmedveten.

"Jag skall inte vara oärlig mot er med att dölja någonting," började jag. "Jag är en privatkriminolog från Göteborg anlita direkt av polisen för att utreda massakern i den katolska kyrkan var ni arbetade som organist, och jag vill att ni befriar mig från min misstanke att ni var inblandad och kanske rentav visste om det hela redan innan det ägde rum."

"Det är inte sant," protesterade han gudskelov genast.

"Säg mig då sanningen," sade jag.

Han sänkte blicken och sade ingenting. Detta bekräftade mina misstankar. En som inte vill försvara sig ger alltid ett skyldigt intryck.

Vi befann oss på en krog vart jag hade bjudit honom. Jag hällde upp litet cognac åt honom och försökte smeka honom: "Var inte rädd för mig. Jag vill er bara väl."

"Med sanningen vill aldrig någon människa någon annan något väl. Sanningen är att jag inte visste något om mannens ärende när han inträdde på läktaren. Jag trodde han var en musiker som skulle uppträda under den efterföljande polska gudstjänsten."

"Ändå döljer ni något. När beslöt ni er för att lämna Göteborg?"

"Omedelbart efter händelsen."

"Ändå hade ni även tidigare tänkt sluta som organist." Han tömde cognacsglaset.

"Ja."

"Varför?"

"Därför att jag var olämplig."

"Varför var ni olämplig? Ni var ju färdigutbildad, hade en god lön och skötte er väl."

"Det räckte inte."

"Vad ville ni mera?"

Han bad om påfyllning i sitt glas med en bevekande uppsyn. Jag förstod att jag hade honom och fyllde genast på glaset. Han tömde det på nytt till hälften och sade med skälvande skamsenhet:

"Jag förstår att ni inte är en vanlig polis, och jag tror att ni skulle kunna förstå mig i min situation. Jag visste inte om maskingevärskillen eller vad han hade för avsikt. Ändå kom hans tilltag inte som någon överraskning för mig."

Jag kunde inte med min vildaste fantasi föreställa mig vad han ämnade berätta.

"Jag hade varit organist i den församlingen i fem år, i fem långa år, i fem oändliga mördande kalla år. Det var alltid kallt i den kyrkan, prästerna var de dummaste idioterna i denna världen, och deras dumhet överträffades endast av hela församlingens. Hur folk kunde gå i den kyrkan och ägna sig åt den befängda mässan så som de gjorde översteg min logiska fattningsförmåga, och jag blev mindre och mindre klok på det ju längre jag stannade kvar där. Till slut begrep jag att kyrkan med sina barnsliga legender, sina vanvettiga dumbommar till fåniga katoliker, sina ytterst dubbelmoraliska präster, som vidmakthöll sitt celibat offentligt medan de i lönndom ägnade sig åt alla världens hemliga laster, sina intrigerande makthavare och sin etablerade intolerans till och med var värre därän än den protestantiska kyrkan. Och till min egen häpnad fann jag att jag mer och mer och allt säkrare höll på att bli ateist. Först slutade jag tro på Kristi uppståndelse, sedan började jag finna avsky för hela förvandlingsnumret, det där med att vin och bröd blir till Kristi kött och blod, klimaxen i varje katolskt taskspelardrama över hela världen, denna stora bluff som är vitsen med varje så kallad katolsk gudstjänst, vilket kristna nu lidit av hybris över i 2000 år; och till slut fann jag att det inte heller fanns någon grund ens för att tro på någon Gud som var god. Möjligen kunde Gud, om han fanns, i så fall vara höjden av all dubbelmoral. När jag för mig själv måste erkänna att jag de facto hade blivit allt utom ateist fann jag min organistställning oförenlig med hela min definitiva livsåskådning.

Men prästerna hade vant sig vid mig, de ville inte skiljas från mig, och mina föräldrar var de bästa katolikerna i världen. Jag var deras ende son, de hade gjort allt för mig, de hade gett mig utbildning och pengar och den bästa tänkbara uppfostran, så hur kunde jag inför alla dessa på mig blint litande beskedliga människor förkunna att jag förkastade allt vad de trodde på? Jag kunde bara inte. I stället satt jag kvar på orgelläktaren och fortsatte spela för alla dessa korkskallar och mjölsäckar och hjärntvättade präster, som kunde inbilla sig själva och andra allt dravel om att Gud var endast god, om att Jesus var Guds son, (i så fall måste ju Gud ha pippat jungfru Maria, som då inte alls kan ha varit någon jungfru längre, vilket ingen katolik tycks kunna fatta,) om att en så ordentligt mördad person som Jesus kunde uppstå från de döda; och det värsta var det, att den katolska kyrkan kunde hävda en så absurd sak som uppståndelsen utan att det fanns några som helst bevis. Det enda bevis de menar sig äga är en oidentifierbar liksvepning i Turin som plockas fram vart 33-e år för att heliga dårar inte skall gripas av hänryckning alltför ofta och få spasmer och bli hysteriska, vilket ju heliga dårar är kända för att råka ut för. Man hör aldrig om helgon med diarréer eller onaneringsproblem, vilket de också måste ha haft, ty allt sådant slipper ju ingen människa.

Så satt jag där den söndagen och spelade som vanligt för en likgiltig publik som bara kom till gudstjänsten av ren vidskepelse. Och då tänkte jag: "Jag skulle önska att någon gjorde någonting drastiskt så att alla dessa mjölsäckar skulle få hål i påsen så att all deras slapphet skulle rinna ut. Jag skulle vilja peppra alla dessa dånickar med en kulspruta, så att någonting äntligen hände." Precis så var mina exakta tankar medan jag spelade och sjöng den enfaldiga psalmen "Blott en dag, ett ögonblick i

sänder," den mest mjäkiga och smöriga av alla gamla sentimentala produkter av rent tantsnusk.

Jag hade ännu inte kommit till slutet av psalmen när mannen ur sin cellolåda plockade upp en färdigt skarpladdad k-pist och utan att tveka började applicera den mot hela församlingen. Det värsta var att jag inte blev ett dugg förvånad. Jag avbröt inte ens musiken. Hans tilltag passade så perfekt in i min egen tankeverksamhet att jag till och med kom på mig själv med att le av jubel i mitt hjärta över att det äntligen hade hänt någonting som passade mig. Först efteråt när det hela var över reflekterade jag över det fasansfulla i det hela, och då tyckte jag i alla fall att det var bra att ingen utom desperadon själv hade avlidit.

Där har ni min ärlighet, som inte kommit fram i dagen utan er cognac. Jag dricker aldrig annars, min fru förbjuder mig det, men med tanke på mitt farväl till orgelmusiken kan jag dricka vad som helst och till och med er cognac."

"Jag visste inte att ni var gift."

"Jag gifte mig veckan före massakern."

"Vad tyckte prästerna om det?"

"De tyckte det var synd på ett så lovande prästämne.

Men säg mig nu: hur dömer ni mig?"

"Även om ni berättade samma historia för en jury som ni nu berättat för mig skulle ingen rättvisa i världen kunna anklaga er för något. Det var inte ni som sköt mot publiken, ni kände inte mannen som gjorde det, ni visste inte att han skulle göra det, och alla kan vittna om att han och ingen annan gjorde det, och han är död. Därmed är fallet i praktiken redan avslutat."

"Ändå var jag den enda skyldiga. Mannen visste inte vad han gjorde, men jag visste vad jag tänkte. Blodbadet hade aldrig ägt rum om jag inte varit så feg att jag suttit kvar som organist i stället för att gå direkt till prästerna och öppet bekänna mina synder, tillstå hur uppsåtliga och överlagda de var och be dem (prästerna) sticka upp sina krucifix i sina häckar. Men jag teg och hycklade och deltog i den allmänna dubbelmoralen mera hutlöst än någon annan i det att jag frossade i önsketankar om massmord på hela församlingen. Jag är övertygad om att vad som hände var ett så unikt fenomen som en direkt materialisering av mina innersta tankar. Sådana fenomen har förekommit, och även om jag numera rakt förnekar Jesu uppståndelse och hans egenskap av naturlig son till Gud själv, så kan jag inte förneka förekomsten av övernaturliga fenomen: sådana har alltid och skall alltid förekomma."

"Då tror du kanske på spiritismen?"

"Jag kan inte förneka att det finns människor som åkallar avlidnas andar och att de menar sig umgås med sådana, vare sig det är inbillning eller verklighet."

"Du är inte en hundraprocentig ateist, men jag har känt en sådan i mitt liv, och honom glömmer jag aldrig. Han är faktiskt den av alla jag känt som är mest levande för mig i dessa dagar, och han blir bara mer och mer levande för mig för varje dag, så att det faktiskt känns som att han försöker göra sig påmind för mig från andra sidan."

"Vad hette han?"

"Gerhard Stolz. Han var född katolik liksom du."

"Jag tror jag vet vem det var. Omkom han inte i en drunkningsolycka?"

"Jo."

"Några präster påstod att det bara kunde ha varit självmord. De sade, att om hans lik någonsin hittades skulle det aldrig få någon kristen begravning."

"Självmord är visst det mest gudlösa brott man kan begå som katolik?"

"Just det."

"Ändå dog han en naturlig död fastän han var ateist. Vi har bevis för att han dog ofrivilligt, ty han seglade över havet enkom för att få träffa mig, och det oväder som sänkte hans farkost var oförutsett av väderleken."

"Har ni bevis för att han verkligen är död?"

"Jo, det har vi också, tyvärr, ty vi hittade hans lik på stranden och brände det."

"Det kan inte ha varit hans kamrats?"

Den tanken hade aldrig slagit mig tidigare. Han och Gordon Myers hade varit rätt lika varandra i ålder, växt och hårfärg, båda hade varit utan glasögon och spensligt byggda, men det hade aldrig fallit mig in att någon annan än Gerhard skulle ha kunnat driva så direkt in i famnen på mig. Något annat lik hade aldrig hittats, och den som vi kremerat kunde inte längre obduceras.

"Du väcker till liv ett i högsta grad tankeväckande problem och gör mig till en närmast förintande grad osäker. Tänk om det inte var Gerhard vi brände? Det var mörkt när vi hittade honom, och vi var inte särskilt noga med identifieringen. Hans ansikte hade vanställts av vattnet så att det var alltför motbjudande att betrakta det; vi tog bara för givet att det bara kunde vara han. Så rent teoretiskt skulle du kunna ha rätt, och han skulle ännu kunna vara i livet. Men det är tre år sedan."

Organisten reste sig. "Tack för förplägnaden. Du kom hit för att utrannsaka mitt hjärta, du lyckades alltför bra, och till på köpet har du fått anledning att börja rannsaka ditt eget. Lycka till med det. Jag hoppas du finner din Gerhard antingen i anden eller i köttet."

Drev han med mig? I varje fall så gick han, och jag blev sittande ensam kvar med min cognac djupt försjunken i helt nya funderingar.

Kunde Gerhard ha haft någon anledning att vilja bli förklarad död? Vad som mest av allt stimulerade dessa spekulationer var det faktum att han mycket väl skulle ha haft anledning därtill. Han var förföljd av kronofogden och ett antal åtal för trafikförseelser och ärekränkningar. Han var skuldsatt långt upp över öronen. Han hade haft all anledning att vilja starta ett nytt liv och bli av med sitt gamla.

Vi hade identifierat honom på kläderna, men dessa hade han mycket väl kunnat byta med Gordon Myers. Endast ett lik hade påträffats efter segelbåten "Ariels" haveri. Om det liket tillhörde Gordon Myers, hade i så fall denne dött avsiktligt eller genom ett olycksöde? Hade han i så fall varit Gerhards förtrogne i komplotten mot världen att undanröja Gerhards liv för att han skulle få leva? Hade i så fall Gerhard eventuellt landsatts på Laesö, var han hade haft åtskilliga skumma vänner i form av smugglare? Kanske de rentav seglat via Norge? Ett förbryllande faktum var ju det, att liket av vem det nu var hade drivit i land på Grenen från sydost medan vinden varit nordvästlig. Detta förbryllande faktum hade vi inte velat befatta oss med tidigare.

Slutligen trängde sig det spørsmålet på mig med överväldigande obönhörlighet: tänk om liket på Grenen placerats där avsiktligt enkom för att förvilliga mig efter att det hade gjorts så likt Gerhard som möjligt? I så fall kunde liket ha tillhört vem som helst. I så fall kunde även Gordon Myers ännu vara vid liv.

Jag måste erkänna för mig själv, att jag här stod inför ett digrare mysterium än alla de fyra som redan omtöcknat mig, av vilka jag dock redan delvis lyckats lösa två, innan jag drack upp de sista dropparna cognac på fastande mage för att sedan treva mig tillbaka till tåget mot mindre nattsvarta dunkel i söder.

En dag kom kommissarie Bengtsson till mig med en överraskning i beredskap. Det var inte ett nytt fall men kanske vad som värre var: en komplicering av ett gammalt.

"Vi har funnit självmördarens dagbok." Och han slängde hänsynslöst en diger lunta framför mig.

"Han som gjorde massakern i kyrkan?"

"Just han. Försök komma under fund med vad han menar."

Den så kallade dagboken visade sig utgöras av en diktsamling. Den hade till och med en titel: "Kärlekens lön". Dikterna var skriva med en vårdslös och svårläst handstil.

"Har man fått veta vem han var?"

"Ja, tyvärr. Alla i kyrkan borde ha känt honom men ingen gjorde det. Dikterna förklarar saken."

"Har du lyckats läsa dem?"

"Ja," sade han och gick. Jag trodde honom inte.

Emellertid tog jag mig före att försöka dechifrera de talrika kråkfötterna. Här är resultatet: en ihjälfrustrerad människas bekännelser.

Introduktion.

Kärlek är hat, och allt hat är av kärlek.
 Det finns intet hat som ej kommer av kärlek,
 och kärleken leder allenast till hat.
 Därför måste man fatta att allt hat allenast är kärlek.

1. Rio

I följande dikter så ämnar jag skildra mitt liv
 i den grällaste uppriktighet utan någon barmhärtighet
 med någon och allra minst med mig själv.
 Ni må döma mig sedan, olyckliga läsare,
 som här blir vittnen till alla mitt livs outhärdliga chocker.
 Dock började mitt liv så ljust som det kunde ha börjat.
 Det började med idel kärlek, extas, eufori och den renaste glädje.
 Mitt livs första minne är från staden Rio, dess hamn och dess vatten.
 Vi ankrade där med vårt fartyg som var destinerat till England.
 Den aftonen badade alla den gränslöst romantiska hamnstadens ljus
 i det tropiska varma och leende vattnet, som glänste som siden
 i gnistrande djuphavsblått, ömt reflekterande natthimlens samtliga stjärnor,
 som tävlade med stadens ljus i att våldta min själ med sin skönhet.
 Du lyckades, trolska Janeiro, blott alltför väl med din befriande kärlekslektion.
 Jag blev frälst då av skönhetens faktum och entusiastiskt förlöst
 till ett liv av blott kärlek och det utan gränser.
 Jag lärde mig där av din nattliga skönhet, o Rio, att evigt totalt älska livet.
 Och det blev mitt livs enda men allomfattande kärlek.

2. Göteborg

Staden välkomnade mig med den varmaste öppnaste skönhetsfamn,
och den blev genast mitt ständiga hem.
Hagas småstadsidyll, dess intima små gränder,
det anrika Masthuggets intakta och primitiva ursprunglighet,
Olskrokens fisktorg och tråkåkar,
Landalas saliga enkelhet och rika mänskliga original,
Annedals alla skrymslen och vrår med gudomliga vindsprång
och extrahus inne på gårdarna,
och Östra Nordstans förunderligt stora förflutna,
allt detta var mitt underbara och levande paradiset,
mänskliga skattkammare och idylliska stadsideal,
tills den ljuvliga restaurang Trägårn brann upp
med dess gamla musikpaviljong, snickarglädje och trevnad,
tills Bräutigams blev renoverat med den följd
att all gammal sekelskiftesromantik
med trä möbler och plysch och tre generationers
väl ingrodda tobaksrök bara försvann med all stämning;
och tills stadens vackraste byggnad, Arkaden, brutalt revs
med landets förnämaste största musikaffär Waidele,
var man fick lyssna på pianokonsserter i helt ensamt majestät
i de mest generöst tilltagna avlyssningsrum
trivsamt inredda som något av en hotellsvit.
Man rev även Masthugget och byggde där upp i stället
betongkomplex i grått och brunt i form av de sterilaste bunkrar,
man rev även Olskroken och Annedal varvid intet blev skonat,
man rev även Landala, varvid dess samtliga välkända original
evakuerades från sin miljö och gick under;
man rev även och framför allt Östra Nordstan för att,
som det hette, få bort alla stadens socialfall från centrum.
I det nya Nordstan som byggdes i stället blev i torgets centrum placerad
en vacker fontän, och på kanten av denna fontän
satte sig alla stadens socialfall och satt där mest
lugnt hela dagen, tills staden blott därför avlägsnade denna fontän.
Efter det har den ultramoderna, sterila och inbyggda Nordstan
mest blivit ett drivhus för hemlösa och narkomaner.
Man rev även Haga till slut, det som allra sist återstod
av den idylliska, mänskliga och oförglömliga hamnstadsvälsignelsen,
mitt Göteborg, som jag älskade, och som då ännu ej,
medan jag än kunde älska det, aldrig sport någon rök
av någon lömsk terrorist.

3. Skolan

Jag älskade skolan – så länge jag lärde mig någonting.
All världens geografi och historia, de bibliska sagorna,
den kristna religionens förnuftsgrund och mänsklighet,
det svenska språkets grammatiska grunder och uppbyggnad,
nödvändigheten av den matematiska outtröttligheten och precisionen,
allt sådant fick jag noggrant lära mig av outtröttliga lärare redan i småskolan.
Då stod den svenska skolutbildningsformen som högst kanske i hela världen,
och jag var den innerligt tacksam.

Men denna metodiska folkbildnings höga nivå
blev med ens radikalt föst åt sidan och överkörd,
varvid i stället en grundskoleform genomfördes
som innebar att ingen skulle få lära sig mer än en annan.
Och följderna av detta blev att alla universella och omistliga allmänbildande ämnen
som religion och historia, geografi och all humaniora
rationaliserades bort, varvid skolan blev ett enda kaos.

Jag hörde till den första årgång som utsattes för vad som hette "Det Nya Gymnasiet",
och efter ett halvår förstod jag, att om jag alls någonsin skulle få lära mig något
så måste jag inhämta all kunskap själv. Ingen religion och historia förekom
längre att tala om i undervisningens nya och allvisa ordning –
i någon mån fick man ta del av förströelselitteratur om hur bondens liv var
under all medeltidens förtryck – sådant var det socialdemokratiska nya programmet.

Jag slutade därför gymnasiet blott efter en enda termin
och gick desto mer in för att läsa all världens historia
och all Bibelns innehåll hemma, som nog är så värdefullt,
hur mycket än alla socialister vill detronisera Den Heliga Skrift
från all rätt att få stavas ens med en stor bokstav.

Jag fortsatte sedan på Vuxengymnasiet, var takten på studierna
drevs mindre passivt och slappt, och så småningom
hamnade jag på universitetet var jag läste engelska.

Där fick man noggrant studera århundradens engelska litteraturlunor,
och det fanns till och med utrymme för några timmar i veckan åt Shakespeare
speciellt.

Men så plötsligt inträffade digra högskolereformen,
och alla poäng som jag skaffat mig genom min Shakespeare
och engelska litteraturens historia blev helt värdelösa.

Då lämnade jag även stadens universitet med precis lika bittert förakt
som jag redan begåvats med för hela grundskolan, hela Det Nya Gymnasiet
och alla politiska samhällsmanipulatorer
som sålunda utan att tänka på följderna
oreparerbart förgjort världens högsta folkbildningsnivå.

4. Föräldrarna

Min mor var för mig allt i världen – tills hon övergav mig.
Hon gick in för att uppfostra mig till en god katolik –
för att själv endast överge kyrkan och bli något värre samt frälst.
Hon uppmuntrade mig till ett dagdrivarliv och till lastbarhet
för att en dag kasta ut mig för att själv förverkliga sig.
Hon spenderade sjuttio tusen riksdaler på sin religion
medan jag levde bland narkomaner i ghyttot på ingenting.
Samtidigt skydde hon ej att bedraga sin man tills han dog
genom sina blasfemiska religiösa utsvävningar.
Likväl har jag aldrig hatat och aldrig förbannat min moder,
ty hon överträffas av min stackars fader.
Han gav aldrig mig någon hjälp. Under hela mitt liv
fick jag sammanlagt kanske en tusenlapp av honom.
Aldrig uppmuntrade han mig i vad jag själv önskade göra med mitt liv,
tvärtom motarbetade han alltid mina intressen,
föraktade mina arbetsresultat såsom musiker
och tyckte om att slå ner mig med provokationer
och nedlåtande förolämpningar. Jag fick först nyligen veta
vad roten var till att han alltid behandlade mig som en flugskit:
det visade sig att min mor redan innan jag föddes
bedragit min far med en annan så långt som det gärna är möjligt.
Han måste ha alltid förstått det att jag aldrig kunde bli mer än en oäkting för honom.

5. Kyrkan

Jag arbetade för den som god katolik i fem år.
Min lön var obefintlig, jag fick åtta hundra riksdaler per månad,
för det fick jag anstränga mig hela veckan
med repetitioner, begravningar, bröllop och
stundom fem högmässor på skilda språk varje söndag.
Men jag var en entusiastisk och godtrogen träl som slet ont mycket gärna
tack vare musiken som jag innerligen högt älskade.
Men en dag så presenterar min chef kyrkoherden ett märkligt besked
som jag har att signera personligen eller få sparken för om jag det vägrar.
Beskedet är avfattat i trenne punkter.
Ett: jag skall ej mer sjunga solo i kyrkan.
Två: jag skall ej mer i den framföra mina personliga kompositioner, och
tre: jag skall aldrig mer ens komponera musik.
Kan en musiker väl överleva ett slikt ultimatum?
Jag vägrade att underskriva det och mottog därför ett skriftligt
och uppriktigt avsked som omöjliggjorde all eventuell återvändo i framtiden,
och det tog livet av all min musik. Aldrig tog jag mig upp ifrån fallet.
Han sade till mig: "Ändå hoppas jag att du förblir katolik," med sin ena röst,
medan han senare bad mig uppsöka erforderlig vård på mentalsjukhus.
Bakvägen fick jag försvinna allt medan en ny organist genast anställdes
som fick tre tusen i månaden och för det gjorde ett ringare arbete
än företrädaren som icke utan våld sparkats direkt ut ur kyrkan
och hänvisats till ateismens oändliga natt.

Och församlingen teg, ingen gjorde en min,
ingen ställde en fråga, skandalen begrovs i den yttersta likgiltighet,
och den nya skandalorganisten, en kvinnlig protestant, upphöjdes och ärades
medan hon spelade ute på nätterna på sex- och nattklubbar särskilt för bögar.
Jag glömdes och blev i församlingens minne begravd
såsom en obehaglig och misslyckad, tråkig och ömkansvärd kättare
som aldrig borde fått bli organist hur god musiker och katolik han än varit,
ty felet med honom var att han fått veta för mycket och ej kunnat tåga därom.
Men han skall återkomma för att döma alla de döda, men icke de levande,
ty endast den som är död i sin själ kan befatta sig med den vanvettiga tron
att Gud pippat den heliga jungfrun Maria och sålunda gjort henne dräktig,
en dogm som tyvärr hela världskristendomen allenast beror av och bygger på.
Och när jag då återkommer som domare skall alla den vilseförda församlingens
samtliga farhågor noggrant besannas, ty såsom en domare god och rättfärdig
skall jag vara farlig i full konsekvens med den rättvisa
som jag skall visa mot alla och mest mot mig själv.

Alla uppgifter i dessa fem dikter har visat sig sanna: han hade blivit avskedad från kyrkan knappt tio år före sin oförmodade återkomst, varvid ingen känt igen honom. Vi får därmed beklaga att han endast lyckades med att visa sig själv rättvisa medan ingen av dem i församlingen som då tio år tidigare betett sig styggt mot honom blev det minsta skadade av hans skott, som tyvärr bara träffade menlösa godtrogna oskyldiga, av vilka lyckligtvis ingen blev dödad.

6.

Det egendomliga var, att den man som skrivit dessa dikter kände jag alltför väl igen. Jag hade träffat honom en gång hos Gerhard Stolz, som presenterat honom för mig som "stadens bästa organist som därför detroniserats från alla kyrkliga befattningar". Och alltför mindes jag det samtal vi då hade haft hos Gerhard.

En annan person hade varit närvarande som kanske var den mest kontroversielle i hela sällskapet. Hans namn var Ludvig, och det var hans inpass i diskussionen som omedelbart gjorde den så brännande intensiv. Vi hade diskuterat Aids-problemet och de senaste dystra siffrorna, som lovade en långsam men säker utveckling mot en ständigt försämrad situation.

"Det finns bara ett sätt att lösa problemet," sade Ludvig, "och det är jag övertygad om att hela mänskligheten förr eller senare kommer att tvingas till att genomföra."

"Kom inte," sade Gerhard, "nu med några av dina omänskliga idéer, Ludvig. Vi har en anständig samhällets tjänare mitt ibland oss." Han åsyftade mig. Jag returnerade genast:

"Vad rekommenderar du för lösning på problemet, Ludvig?"

"Jag är säker på att det förr eller senare kommer att bli nödvändigt att helt enkelt avrätta alla Aids-sjuka och alla potentiella spridare av sjukdomen, för så länge de får fortsätta leva skall de fortsätta smitta ner hela mänskligheten."

Då frågade vår blyge detroniserade organist: "Skulle ni själv vara villig att gå omkring på gatorna med en k-pist och kallt avrätta varje sprutnarkoman, prostituerad och bög som ni såg?"

Ludvig förskräckte oss med sin oförskräckthet: "Jag skulle inte ha någonting emot det," svarade han fullständigt okänsligt.

En tystnad lägrade sig som omsider bröts av Gerhard.

"Antag att det blir som du tror, Ludvig. Antag att mänskligheten går in för att utrota sjukdomen med våld, antag att vem som helst kan bli anställd som yrkesmördare av staten, antag att alla prostituerade, homosexuella och narkomaner blir utrotade, men vad följer sedan? Tror du mänskligheten därefter kan leva vidare med gott samvete? Tror du livet kan bli roligt för dem som får bära alla de miljoner Aids-sjuka på sitt samvete? Tror du någon människa kan vara så omänsklig att hon med berätt mod föredrar att hjälpa sjuka medmänniskor till döden framför att åtminstone försöka rädda dem till livet?"

"Aids är obotligt. Ingen Aidsjuk kan räddas till livet."

"Vad du förespråkar är dödshjälp."

"Ja, det gör jag i förnuftets namn."

"Det var även i det så kallade förnuftets namn som Hitler genomförde sin allmänna judeutrotning."

"Och det borde väl du om någon godkänna, Gerhard, du som dock är ateist? Hitler gjorde rätt i att försöka utrota alla människor som var behäftade med oförnuftiga villfarelser såsom gudstro och andra vidskepelser som gjorde alla judar och katoliker till sådana parasiter på samhället. Och han är ingalunda den ende som lyckats ta samhällets destruktiva element i samhällets konstruktiva tjänst. Det var även Lenins mål i sin förkunnelse av att socialismen måste utrota all gudstro, och den som mest lyckades med att använda destruktiva krafter till godo var Mao Zedong i sin kulturrevolution. Alla samhällets slödder togs i samhällets tjänst för att framgångsrikt utrota alla förlegade traditioner."

"Vad Mao bekrigade var buddhismen," invände Gerhard.

"Ja, det var också en religion, och Buddha är också en gud."

"Nej, Ludvig, där har du fel. Buddhismen är den enda förnuftiga religionen i det att den är ateistisk, och ingen religion har haft så konstruktivt inflytande över alla människor som den kommit i kontakt med som buddhismen. Kristendomen och islam har dränkt världen och varandra i blod, hinduismen har krävt sina människooffer, och judendomen har för alltid förslavat alla judar, men buddhismen har aldrig besudlat sig med alla andra religioners brott, intolerans och fanatism. Det har däremot Mao gjort i sin förföljelse av buddhismens traditioner i Kina."

"Försvaret du religionen, Gerhard?"

"Mot ondska och våld kan jag försvara vad som helst."

"Du förvänar mig, Gerhard, du som själv langar knark."

Gerhard vände sig till mig med en något beklagande uppsyn.

"Nu är vi där igen. Måste vi alltid ramla ner i träsket i våra diskussioner, Ludvig? Du vet mycket väl att jag inte säljer knark. Jag skänker bort det till sådana som annars skulle stjäla, råna och mörda för att komma över det. Jag deltar inte i statens intoleranta förföljelseprinciper mot narkomanerna, och jag är villig att försvara varje Aidssjuks rätt till livet, så länge de alls kan leva, mot sådana som dig."

"Skulle ni verkligen kunna gå och skjuta ner folk utan vidare?" frågade organisten. Ludvig log som om han talade till en gosse i småskolan och själv var hans magister.

"Det är en lätt sak, min vän. Det är lättare att skjuta folk i staden än att skjuta älgar i skogen, för djuren är lyckliga och fria, och vi har ingen rätt att äta upp dem utan deras lov, medan alla människor är onda parasiter som föds olyckliga enbart för att göra den olyckan värre med att fördärva livet för varandra. Den som mördar en

människa gör den människan en god tjänst vem hon än är. Det är min fasta övertygelse. Människan är fördärvlig av naturen emedan hon är onaturlig, hon är till för att fördärvas, varje människa lever blott för att fördärva sina medmänniskor, och allt annat i livet är tungt. Att fördärva andra människor är det enda i livet som är lätt för människan att göra, och därför ägnar hon sig helst och mest åt det, för allt annat är tungt. Och ju mer konstruktivt det är, desto tyngre är det."

"Tror ni även jag, en musiker, skulle kunna skjuta folk utan vidare?"

"Absolut, eftersom du alls kan ställa en sådan fråga. Säg bara till om du behöver vapen."

Både jag och Gerhard uppfattade dessa Ludvigs sista ord som ett skämt, i synnerhet som han sade dem leende. Den stackars detroniserade organistens öde skulle visa att detta Ludvigs liberala leende var en inbjudan till ett blodigt allvar utan motstycke som organisten dess värre skulle acceptera.

7.

"Det gläder mig att ni kunde komma, samtidigt som det förvissar mig om jag åtminstone inte behöver misstänka er."

"Jag har ingenting att dölja."

"Berätta då vad ni vet."

Den som jag hade framför mig var den exotiske koristen i den protestantiska kyrkans kör, han, som tidigare antytt att han visste mer än vad andra visste. På min inbjudan hade han frivilligt infunnit sig på mitt kontor.

"Berätta först vad ni själv vet att jag vet," svarade han.

Jag knäppte händerna och lade dem framför mig på skrivbordet.

"Vad jag vet är, att ni var en mycket nära god vän till den före detta katolska organist, som nyligen pepprade sin församling med ett automatgevär och sedan hoppade ut från stadens tredje högsta kyrktorn."

"Det visste jag att ni visste. Därför har jag tagit med mig en del papper skrivna av hans hand som kan intressera er."

Det var fem dikter och ett slags manifest.

"Vad vet ni mera?"

"Vad vet ni mera att jag vet?"

"Ni vet kanske att jag är sysselsatt med fem intrikata eventuella mord- och/eller självmordsfall, och ett av dem inträffade framför era egna ögon i er egen kyrka. Det andra var er katolske vän. Vet ni något om de andra tre?"

"Jag känner till fallet med morbrodern som klöv skallen på sin spåde systerson, och jag känner till fallet med modernmördaren. Vilket är det tredje?"

"Vilket tredje?"

"Ni sade att ni var sysselsatt med tre fall ytterligare. Två av dem känner jag till. Men vilket är det tredje?"

"Sade jag tre? Jag menade bara två. Kände ni systersonsmördaren och modernmördaren?"

"Nej, men jag vet en som kände dem."

"Vem då?"

"Han som pepprade församlingen och hoppade ut från tornet."

"Kände han dem båda?"

"Ja."

"Hur vet ni det?"

"Jag kände honom, och han berättade om dem som två av sina vänner. Han umgicks med dem."

"Det var mycket intressant. Och ni kände ingen av dem?"

"Nej."

"Kunde ni eller organisten ana att de skulle bli till mördare?"

"Nej."

"Hur länge kände ni organisten?"

"Nästan tio år."

"Då kände ni honom medan han ännu var organist?"

"Nej. Jag lärde känna honom efteråt."

"I vilka sammanhang? Berätta!"

"Första gången jag träffade honom var hos en beundrad vän till mig som hette Gerhard Stolz."

"Kände du Gerhard Stolz?"

"Ja, mycket väl. Han var kanske den enda gemensamma vän som jag och organisten hade."

Jag visslade.

"Min vän. Du har rätt. Jag nämnde för dig tre extra dödsfall, och det är helt riktigt att de är tre, men jag tänkte inte på det tredje helt medvetet. Det tredje mysteriet är faktiskt Gerhard Stolz."

"Han försvann för drygt två år sedan."

"Ja, jag vet."

"Han kände både organisten, nevömördaren och modernmördaren."

"Gjorde han det?"

"Ja, han var organistens mest beundrade vän. Han talade alltid om honom med en så varm beundran att den inte var långt ifrån dyrkan."

"Min vän, jag är mycket glad att du kom hit. Detta har fört mig närmare dessa fem gåtors lösning än någonsin."

"Ni har inte sett åt organistens papper ännu."

"Nej. Vad handlar de om?"

"Ett dödsfall som inträffade strax före organistens eget. Det är kanske ett sjätte mysterium åt er."

"Det betackar jag mig för."

"Jag föreslår ändå att ni läser dem. Det kan kanske föra er närmare de tidigare fem gåtornas lösning än någonsin." Han reste sig. "Jag föreslår att jag återkommer senare. Ni vet var ni kan finna mig."

Jag fann mig i att nödgas gå igenom de nya papprena. Vi skildes, och jag fann det nya mysteriet icke ointressant. Jag visste vem kvinnan i fråga var, och jag visste att hennes självmord ännu var ett fullständigt ouppklarat mysterium. Ingen av dikterna var daterad och allra minst det sista manifestet, som var det enda som sade något om organisten:

Till Monica

1.

Sorgen är egoistisk – man måste tänka på livet.
Så upprepas frasen på nytt varje gång en god vän begår självmord.
Fem gånger i år har jag hört den och yttrat den själv
över Mikael, Tor, Lars och Tonio och slutligen Monica.
För varje gång har den ekat i hjärtat allt tommare,
naknare, allt mera gagnlös och futtig.
Hur kan man väl tänka på livet när alla ens vänner
fördärvar sig själva till döds och det överlagt, klokt och metodiskt?
För somligas del kan man sorgligt förklara det med
att de nog hade anledning, som mediciner och olycklig kärlek,
men vem har i så fall ej anledning att begå självmord?
Du, Monica, gjorde helt rätt som i vredesförtvivlan utslungade dig
högst från vinden för att massakrera dig mot gatans stenar
och det framför ditt eget hem och framför restaurangen
var du alltid umgicks med alla som höll dig så kär.
Ja, du gjorde helt rätt fastän du hade en egen son att försörja
och fastän du var en av de ytterst få som det var helt omöjligt
att alls tänka någonting negativt om. Du stod över allt tarvligt och småaktigt.
Du var med Tonio hans närmaste och kanske enda förtrogna,
förutom hans bror, under hans sista tider, och det skulle inte förvåna mig
om du var även det samma för Tor. Ingen kan förebrå dig
och alla de andra det minsta och ej ens det oifrånkliga faktum
att ni med att lämna oss ensamma gör livet så mycket tyngre och svårare för oss
då tyngden av alla de självdödas minnen är så mycket tyngre
än alla olyckliga dödliga levandes svåra bekymmer.
Du gjorde helt rätt, jag förstår dig och sympatiserar med dig,
och jag ber dig beklaga oss alla som feigt stannar kvar
och som fortsätter fåfänga kampen för livet i trots mot
all mänsklighet och all natur, allt förnuft och all instinkt.
Ty livet är omänskligt här i vårt samhälle och desto mera omänskligt
ju mera man envisas med att själv blott förbli mänsklig.
Ty samhället tillåter ej längre skönhetsens drömmar, en dräglig miljö,
någon idealism eller ens någon fri romantik.
Allting sådant är till för att utrotas, såsom man i dessa dagar i Bukarest
jämnar den tjugonde kyrkan med marken (för detta decennium) med våld
medelst grävskopor utan att spara ett konstföremål
huru nyrenoverad den kyrkan än är.
Mot en sådan tid och mot ett samhälle,
som domineras av liknande myndighetsbyråkrati,
oförstående sterilisering av all romantik, kränkning av all kreativitet
och ej minst sabotaget mot all mänsklig strävan till skönhet och känslighet,
är en sann människas yttersta och kanske enda försvar
att ta definitivt och ett oåterkalleligt avsked,
som då rättvist blott kan bedömas som höjden av mänsklighet.

2.

Att få älska blott när det har blivit för sent,
att få älska allenast platoniskt när älskade vännen är död redan,
att såsom älskare endast få tjänstgöra som nekrofil –
det är hela mitt kärleksliv. Monica, kanske du älskade mig
såsom jag även älskade dig – men vi kunde ej någon av oss
giva uttal åt tanken av hänsyn mot din kavaljer,
som dock varit din man troget i tio år.
För hans skull sökte jag icke upp dig privat längre,
jag ville aldrig besudla hans säng och revir,
därför blev du försummad till döds under ditt sista halvår,
ej av den som älskat dig troget i mera än tio år,
men utav mig, som du älskade mera och som även älskade dig.
Genom tårarna och inom sorgkanter kan nu den kärleken endast bli uttryckt,
när det är för sent, när du krossat din huvudskål mot gatans stenar,
när hela ditt liv är tillintetgjort och intet återstår utom blott grämelse,
samvetsqual, ånger, patetisk och sentimental pekoral utan gränser
och dysterhet, vämjelse, tårarnas vrede och saknadens bitterhet.
Du var en moder för alla som kände dig, en äldre klokare syster,
en enbart god, kreativ, positiv och gränslöst generös famn.
Om jag inte fick älska dig medan du levde så kan inget hindra mig från
att nu älska dig desto mer vanvettigt när du är borta och död.
Du skall leva för evigt i mig, kära Monica, med ditt exempel.
Du var en romantiker och såsom sådan naturligtvis orealistisk
och idealistisk, ett offer för drömmar och verklighetsflykt
och ett barn av den enda bestående och sanna frihet som är fantasin.
Desto mer skall du älskas nu när du är borta
för det att du aldrig blev älskad tillräckligt varmt när du var här.

3.

Droppen som urholkar stenen är nog
för att driva en mänska till vanvett och självmord.
Vad är då den droppen som urholkar stenen?
Jo, det är det mänskliga livets hopplösa slentrian,
vårt förbannade samhälles hårt etablerade materialistiska okunnighet,
all den makt som förtrycker allt mänskligt liv genom sin inkompetens,
byråkraternas passivt dehumaniserande inverkan på hela världen
och människans fåfänga inkonsekvens mot sig själv och sitt liv
att blott uppskjuta och skjuta från sig allt ont som dock därför ej
fortsätter att klappa mindre hårt, envist och uthålligt på mänskans panna för det.
Mänskans dumhet och blindhet för livets väsentliga sidor,
som är allting andligt och skönt, uppförstoras och multipliceras beständigt
av människans maktmissbruk, vilket allt rikare duggar med åren
som det allra suraste av alla regn över samhället och mänskligheten.
De flesta avskuddar sig det radioaktiva nedfallet och skjuter upp och ifrån sig
dess problematik medan endast de känsliga och mest sensibla
tar regnet ad notam och låter sig regnas på

och låter regndroppen ej endast urholka stenen
men uttorka hjärtblodet till sista droppen
och plågsamt tortera ihjäl hela själen i ett ständigt ökat crescendo
som endast kan sluta i ren katastrof.
Detta låter sig den hjärtegodas och känsliga människan utsätta sig för
eftersom hon är alltför god för att försvara sig, skjuta ifrån sig
och skjuta upp problematiken. Hon mottar problemet
och analyserar det klokt, kommer fram till att det absolut kräver lösning,
och i andras saknad av deltagande i processen
så måste hon lösa det själv för sig själv och på sitt eget sätt.
Sålunda krossar hon sig mitt inför alla människor hon känner,
ty den vattendroppe som urholkar stenen
urholkar med långt större lätthet och hastighet
den mest beständiga faktor som finns i det mänskliga livet,
det segaste av alla väsen, den mänskliga själen, som är själva Gud.

4.

De komma i skockar
som bleka vampyrer vid stanken av blod,
och de släppa ej greppet om offret,
den motvilligt svårt överlevande parten.
De suger hans blod tills han storknar,
de sätter sig på honom dag och natt som bläckfisksugsålar
och dricker ur honom tills han ej mer är
än bara en skugga på samma nivå som den självdöda.
Dessa de mänskliga gamarna flockar sig ej över liket
men angriper den närmast sörjande
liksom för att straffa honom för det att han lever
fastän den han sörjer är död.
Dessa mänskliga gamar är de allra mest hänsynslösa och djävulska drakar som finns.
De är först och främst lagliga och officiella och kommer i kraft av sitt ämbete:
själv mord är såsom ett vanligt mord till för att utredas
av först och främst den otäcka polisen
men sedan av alla de officiella personer som självmördaren hade haft med att göra:
socialassistenter, en cynisk kurator, en påträngande journalist,
och så vidare. Men värst är vännerna,
som alla önskar få höra i minsta detalj vad som hände egentligen
och allt om allt som alls kunde få någon betydelse för vad som hände
och som aldrig får veta något hur än de försöker.
På nytt och på nytt måste man åter upprepa allt vad man vet
utan att någon enda av nyfikna gamarna känner sig tillfredsställd
eller blir på något sätt mindre ivrig.
De sliter i köttet och suger ut blodet och utplundrar själen
och tröttnar ej fastän de frossat på allt vad som fanns
redan för länge sedan. Ty sådant är självmordet:
den allra yttersta helvetesavgrund av kval och förtvivlan
ej för den som gjorde det men för den som måste leva
med minnet som den närmast sörjande.

5.

En flicka långt mjukare, skörare, godare och mera ädel och framsynt, barmhärtig och varm än de flesta, våldtagen vid unga år av en rätt hänsynslös tysk, vilket gav henne en lika hänsynslös, argsint och orolig son, som blev hennes livs korsfästelse: aldrig annat än; liksom sin fader, utnyttjade bortskämde gossen sin moder. När mannen förskjutit och övergett henne och sonen kom en annan man in i hennes liv, en mycket bättre man, ädel, barmhärtig, begåvad och varmhjärtad just som hon själv, men han även blev till en belastning och prövning för henne. Hon kom in på sinnessjukhus och fick elchocker efter en tid men kom ut igen, dock blev hon aldrig mer fri från narkotika och anti-ångesttabletter, migrän, depressioner och ständigt latent paranoia. Hon var ensam den sista natten i livet. Dock hade väninnor förstått att hon inte var frisk, och de bad hennes tyske man vara hos henne på natten, och han ställde upp, men han lämnade henne två gånger den natten, och efter att hon blivit ensam för den andra gången gick hon upp på vinden och kastade ut sig från fönstret och krossade sig emot gatstenarna, övergiven av alla som hon hade älskat och plågad till evig förtvivlan av mänskliga gamar, socialvård och alla sitt livs parasiter. De vänner som övergett henne i livet kom mangrant till hennes begravning. Där snyftade de medan prästen höll liktal som hon endast själv hade tagit som hennes livs slutgiltiga förolämpningar: prästen förstod ingenting av den ädla uppoffrande plågade moderns personlighet. Vännerna följde den gråtrista kistan till gravplatsen medan de trampade på hennes tryckta begravningsprogram. Inga ord sades vid hennes jordfästning, tårar blott, blommor, chockerad förstämning och gränslösa skamkänslor som ingen vågade uttrycka. Så dog min bästa vän, den allra ädlaste kvinnan på jorden jag känt, kanske den enda helt goda människa som existerat, en av alla män övergiven och helt ensamstående moder, blott fyrtioårig, med älskad men bortskämd utnyttjande son som nu definitivt aldrig får någon framtid.

8.

Jag kom ihåg Monica mycket väl. Hon var en mogen men något sliten kvinna, spröd men ändå stark, lidande men ändå glad, en exotisk blandning av förfinad kvinnlighet när den är som mjukast och innerligast och samtidigt en nästan dogmatisk hårdhet. Det syntes på henne att hon hade råkat mycket illa ut i livet, när

jag studerar kvinnor studerar jag alltid deras händer, ty ingenting avslöjar dem mera; hennes händer var sargade men mjuka och graciösa, men den ena var vanställd på ett fruktansvärt sätt. De värsta kvinnor jag känner har gamhänder, men hennes vänstra hand var värre än en gamhand. Jag undrade alltid hur hon hade kunnat få en sådan hand, och jag vågade aldrig fråga. Den gav intryck av att vara förkrympt och delvis förtvinad, ett fruktansvärt ärr vanpryde den och armen ända upp till armbågen som inte kunde vara någon brännskada utan som måste ha varit något värre, och denna hemska vänstra hand höll hon alltid tillsluten. Den uttryckte nästan liksom en ständig krampaktig förtvivlan som aldrig kunde lösgöra sig från sig själv.

Annars var hon mycket behaglig att umgås med. Hon hade ett änglalikt mjukt och generöst sätt som vittnade om en välvilja utan gränser, och hon verkade synnerligen beredvillig att nästan såsom en god mor vilja ta sig an vem som helst och beskydda vem som helst mot denna världens fador, hur litet hon än kunde skydda sig själv där emot. När hon skrattade strålade hon som ett litet barn samtidigt som hon drog ihop sig och upp axlarna: vissa rynkar på näsan när de skrattar, men hon uttryckte sin glädje med att dra ihop hela kroppen så att den blev mindre, som om hon därmed ville visa hur mycket större hennes glädje var än hela hon.

Det var hos Gerhard jag träffade henne. Hon hörde till en av hans nya och tillfälliga gäster, det var första och sista gången jag såg henne hos honom, och aldrig hade jag kunnat ana att hon skulle bli till en självmörderska. Tvärtom var hon en om någon som hade kunnat avhålla en desperado från självmord.

Men nu efteråt minns jag, att just den kvällen fanns det även en annan människa hos Gerhard, och den människan var den olycksalige organisten. Jag minns nu att han fick tillfälle att tala med Gerhard ensam. Jag hörde inte vad han sade, men deras samtal blev för dem mycket viktigt, och jag hörde hur Gerhard sade: "Tro inte på sådana människor, Ivan. De är alla likadana. Ju heligare de anser sig vara, desto mer är de motsatsen, desto säkrare låter de ändamålen helga medlen, desto mindre tar de hänsyn till någon, och desto mer skrupelfritt bryter de själva mot de lagar som de håller för heliga. Katoliker, muhammedaner eller pingstväänner, det spelar ingen roll, menar de sig vara heliga och rättrogna så är de lika livsfarliga för mänskligheten som assassaniderna. Det har aldrig funnits en övertygad muselman som inte varit en potentiell mördare, och Muhammed var den förste av dem, den ende helt och hållet falske profeten någonsin. Katolska helgon och tungomålstalande pingstväänner är samma sak. Ett farligare släkte än de som hellre lyssnar till Gud än till människor har aldrig funnits. De är undantagslöst galningar allesammans då Gud aldrig talar och allra minst till någon dödlig människa. Förnuftet är enbart mänskligt, och allt som inte är mänskligt är oförnuftigt och omänskligt. Du kan lugnt be alla pingstväänner ta sig i häcken och spola ner sig för gott i närmaste kloakrengöringsverk."

Sedan hade organisten försvunnit, men nu fick jag genom mitt eget minne alltså en ledtråd till honom: han hade hetat Ivan.

Även Monica hade haft ett intensivt samtal med Gerhard, och det är det jag minns bäst från det tillfället. Hennes samtal hade inte alls varit lika konfidentiellt som organisten Ivans, och vem som helst som hade velat hade kunnat höra varje ord av vad som sades i ämnet, som var nog så intressant. Monica hade en god vän som överbevisats om att vara en bärare av HIV-viruset.

"Det hedrar honom," sade Gerhard, och jag var inte den ende han förvånade. "Säg till honom att han är en hjälte, och att han skall bära sitt virus med stolthet. Jag önskar att jag själv var i hans stövlar. Om jag hade Aids skulle jag inte tveka inför att uppträda offentligt med min sjukdom.

För den som har Aids är mera mänsklig än någon annan frisk människa. Han har fått ett orättfärdigt straff för att han har visat sig mänsklig i motsats till alla kastrater, gamla jungfrur, sterila förstelnade ungarlar och andra mördande puritaner. Jag är själv bisexuell och njuter av att vara det och anser det vara människans enda naturliga tillstånd. Varför skulle man få lov att pussa och krama endast det motsatta könet? Det är ju inte naturligt.

Och din vän, Monica, fick väl sin sjukdom helt utan att förtjäna det, som alla andra, eller hur? Var han sprutnarkoman?"

"Nej."

"Tog han någonsin droger eller gav åt andra?"

"Nej."

"Var han homosexuell?"

"Nej."

"Torskade han?"

"Nej."

"Hur fick han då sin sjukdom?"

"Genom sin fru, som varit honom otrogen."

"Där ser du! Och en sådan skall bli stämplad och isolerad för sin sjukdom! Det är mänskligheten som bör stämplas och isoleras för sin omänsklighet, medan alla dess offer individualisterna borde bli skyddade mot den och dess brott och slippa behöva ha något med den att göra. Det är samhället, mänskligheten och tiden som är sjuk och inte dess stackars offer sådana oskyldigt Aids-drabbade som din vän. Den förbannelse som drabbar dem borde drabba hela mänskligheten! Det att han har Aids hedrar honom framför hela mänskligheten. Han är utvald såsom en av de få friska som skall få dö för att han är så i motsats till hela mänskligheten, som fördömer honom och lever vidare. Han har min synnerliga högaktning. Hälsa honom det, Monica."

Och Monica drog upp axlarna och sköt ner huvudet i kroppen medan ansiktet lyste av fröjd över den ateistiske predikantens otroligt trösterika ord.

9.

Det var Ludvig som gav mig tipset. Han gav mig ofta värdefulla tips, och det var därför jag aldrig satte dit honom, och det visste han. Han hade visserligen aldrig själv gjort sig skyldig till misstaget att begå brott som han kunde bindas vid, men jag kände till alltför många diffusa och kusliga kriminalfall som han definitivt hade haft sina fingrar med i bakom kulisserna för att jag inte skulle ha anledning att kunna sätta dit honom när jag ville. Det visste han, och därför gav han mig värdefulla upplysningar när jag behövde sådana.

Det var han som ringde mig spontant en dag. Han lät som om hans samvete var ovanligt gott för närvarande. "Hejsan, Sherlock Holmes. Hur går det med alla dina olösliga mysterier? Jag hörde att du gått bet på dem alla varför du bara sysselsätter dig med vår vän Ivans stora kyrkomassaker."

"Jag har fortfarande skäl att misstänka att alla de fem fallen har en gemensam nämnare."

"Vad har du för skäl att misstänka det?"

"De luktar alla Gerhard på långt håll."

"Du är som vanligt klok nog att tro mera på din instinkt än på alla otroliga fakta. Och i så fall har jag möjlighet att hjälpa dig på traven."

"Jag hade själv tänkt kontakta dig, men jag föredrog att låta dig ta första steget själv. Vad vet du som vi inte vet?"

"Sakta i backarna! Hur står våra konton för närvarande?"

"Du är som vanligt skyldig mig ganska mycket."

"Bevisa det. Vilka skulder har jag inte betalat?"

"Jag har fortfarande belägg för att du var den som tipsade Magdalena Inghammar om att bege sig till Sprängkullsgatan, där hon blev mördad."

"Det tvivlar jag på att du kan bevisa. Men skulden i buskmordet i Slamby är väl utklarad?"

"Jo, den har du betalat, men du har inte gett mig något för vad jag vet i affären Malkolm Malkolmsson."

"Vad vet du om affären Malkolm Malkolmsson?"

"En hel del, exempelvis, att du var den som skickade honom det anonyma brev som fick honom att lämna sitt hem mitt i natten."

"Hur vet du det?"

"Jag har själv fått läsa det, och jag känner alltför väl igen din stil. Jag har bindande bevis för att endast du kan ha formulerat det."

"Men den affären var ju en struntsak."

"Ja, hans villa blev bara plundrad på precis allt vad den innehöll inklusive bidé och alla hans vinkällares imponerande samling av utsökta viner. Det var en småsak, men det lilla kan orsaka stora skojares största obehag."

"Du har mig. Jag tänkte väl att du nosat upp något nytt om mig den sista tiden eftersom du inte hört av dig på så länge. Jag skall kompensera dig, om du låter mig vara i fred för Malkolm Malkolmsson."

"Det beror på vad du har att komma med."

"Jag vet en som kan ge dig ett huvudspår till alla dina fem mysterier."

"Berätta."

"I natt klockan 12 uppträder en sångerska på klubben 'Pikalurven'. Hon kan ge dig mycket intressant information."

"Vi får se vad den informationen är värd," sade jag och lade omedelbart på.

Nattklubben i fråga var ett ökänt ställe för allt slags ful hantering. Hallickar och langare, prostituerade och bögar, narkomaner och kurirer, där förekom allt. Det var inte med några angenäma förhoppningar som jag gick dit.

Emellertid visade sig den utlovade varietésångerskan vara en oväntad upplevelse. Det var nämligen en karl. Jag spärrade upp ögonen och fängslades mot min vilja av ett fullkomligt glänsande uppträdande av en transvestit, som var så skicklig, att jag minns allt vad han sjöng klart som kristall än idag. Det var en lång räkel som var smärt dessutom, hans bröst såg ut som croquet-klot, hans armar och ben var grova och ludna, så det var ingen som kunde tro det var en kvinna. Hans röst var dessutom djup och manlig, men han spelade avsiktligt ut hela sin grova manlighet för att ge desto större effekt åt showen. Publiken för övrigt var lika fängslad som jag. Han hade noga studerat in alla de kvinnliga åthävarna, hans kläder var en utstuderad prostituerads med intressanta trosor och utmanande strumpeband, endast peruken var okvinnlig i sin artificiella strävhet, hans hårda sminkning framhävde endast ännu tydligare hans manlighet, men sången var kronan på verket, som fullbordade den utomordentliga könsdualismen: med hård, mörk, frän och omelodisk röst sjöng han en typisk vampvisa, som bara gick ut på att "hon" ville ha en man, en riktig man, en karl som dög någonting till och som inte var någon mes.

Om den överdådig fräcka showen fyllde mig med häpnad både över solisten och mitt eget starka intryck därav, så var detta emellertid ingenting mot mitt möte med artisten efteråt i dennes loge. Det visade sig nämligen, att denne var ingen annan än den utmärkte konsertpianisten Martin Schönfelt själv. Denne utsökte pianist, som förstod att tolka Chopin, Schumann, Mendelssohn, Schubert och Beethoven så väl fann jag här i en illa beryktad nattklubb som dess mest effektfulla och skickliga transvestit.

Han kände mycket väl igen mig och skämdes inte alls. "Bli inte förvånad," sade han alldeles lugnt. "Livet är sådant. Du, som är en så erfaren psykolog, borde väl veta, att en musiker inte kan fungera som musiker om han inte är fullständigt omoralisk? Musiken är hans gud, hans religion och hans enda rättesnöre, och den tillåter och kräver allt. En man kan inte vara musiker och begränsa sitt liv inom några moraliskt acceptabla ramar. Genom att han måste ge allt för musiken måste han även ge allt för livet. Har du någonsin hört talas om någon stor musiker som inte var fullkomligt moraliskt hänsynslös och frigjord? Bach gav hänsynslöst sina fruar 21 barn och brydde sig inte om ifall de dog på kuppen, Brahms var en förfärlig björn som inte kunde hålla sig inför sin bästa väns och välgörarens hustru vilket drev Schumann vansinnig, den helige abbé Liszt förförde gärna vem som helst och till och med i biktstolen, bögarerna inom musiken är lika många som syfilitikerna, och endast Beethoven och Chopin förhöll sig någorlunda kyska på grund av sina sjukdomar."

"Vem gjorde dig sådan?" var mitt enda flämtande genmäle. Det träffade rakt i prick. Han gav mig en brännande blick som alltför klart genast avslöjade att han kände att jag hade genomskådat honom. Men han slog ner blicken och svarade med anmärkningsvärd besinning:

"Erfarenheten."

"Vem var den första erfarenheten?"

"Du vill verkligen genast gå till botten med allting. Var det ditt enda ärende här? Tror du verkligen att jag utan vidare skulle kunna lägga fram mitt liv som i ett färdigt inpackat paket på knä framför dina fötter för att du sedan skulle få frossa i att dissekera det? Det tror jag inte att du tror. Normalt är det jag som får ta emot andras spyor i mina byxor. Det hade du kanske ingen aning om, men jag är en idealisk biktfar. Jag analyserar och dissekerar inte mina klienter efteråt, men jag sparar på dem. Jag har en ansevärd samling. Vill du höra?"

Han satte på en kassetbandspelare. En röst talade. Ibland avbröts den av min vän pianisten-transvestitens frågor och kommentarer. Den som talade var en ung man som med skälvanande stämma avslöjade allt om hur han bedrog sin hustru med sköna ynglingar och varken kunde avstå från det ena eller det andra. Av "biktfaderns" lugna mellanord förstod jag genast vilken utmärkt själavårdare han faktiskt var.

"Du har rätt," sade jag. "Jag kommer inte för att utröna vad som finns i dina dolda själsdjup. Jag kommer, för att jag blev tipsad om att du visste något om de fem dödsfall som jag för närvarande utreder. En Ivan har hoppat ut från ett kyrktorn efter att ha pepprat sin katolska församling med en maskinpistol, en Monica med barn har hoppat ut från ett vindsfönster synbarligen utan motiv eller anledning, en protestantisk kyrkoherde har förgiftats av sitt eget heliga nattvardsvin, en städad man har huggit ihjäl sin späde brorson med en yxa, och en son har mördat sin moder."

"Jag gissar att tipsaren var en viss Ludvig."

"Det stämmer."

"Vad jag vet kunde han ha berättat själv. Den gemensamma nämnaren i alla fem fallen är en viss Gerhard Stolz."

"I vilken egenskap står han bakom alla fem?" Min röst skälvde en aning. Jag hade aldrig kunnat eller velat tro något ont om Gerhard.

"Han ville ta hämnd på mänskligheten och försökte avsiktligt värva lärjungar som han kunde uppfostra till att bli hans hämndverktyg."

"Vad hade han att hämnas på mänskligheten för?"

Martin Schönfelt svarade icke men såg mig rakt i ögonen medan han satte på ett annat kasettband. När jag från en kvalitetsmässigt bristfällig högtalare så fick höra en mänsklig röst som jag omedelbart kände igen som Gerhards egen blev min rörelse svår att behärska, ty det var inte den Gerhard jag kände som talade. Det var en ödmjuk, uppriven och gripande skälvande stämma som på kassetten avlade följande skakande bekännelse, som inte kunde vara någon annans än Gerhards egen:

10.

Mitt liv är en ständig tvekan på randen av en bottenlös avgrund, och jag skådar ständigt ner däri. Denna avgrund är det förflutna, de människor jag haft att göra med där och de händelser som för evigt binder mig vid dessa människor. För varje år skådar jag ständigt djupare ner i denna avgrund, samtidigt som den suger mig allt mera svindlande till sig och mitt vacklande vid dess kant ständigt blir värre. Jag slipper icke denna avgrund, de människor och det förflutna som den består av, jag kan aldrig slippa den så länge jag lever, och min enda möjlighet att någonsin slippa den är kanske att slunga mig ner i dess självmord, men det vet jag inte.

Denna avgrund öppnade sig för mig första gången i hela dess övermäktiga och själsförintande mörker en vacker höstdag för länge sedan då jag bara var femton år. Jag hade just kommit hem från en sommarresa till England och hade övermättad av reseintryck från vackra upplevelser kastat mig ut i det gladaste och mest bekymmerslösa ungdomsliv när detta fick det brutalaste tänkbara slut. Det ersattes i stället av den ständigt gapande avgrunden som jag sedan dess likt en mara på min rygg aldrig sluppit.

Det var den vackra engelska filmen "*Oliver!*", en musical av Carol Reed som flera gånger fick en att gråta genom vissa oemotståndligt gripande och väl regisserade scener. Biografen var den gamla "Skansen" vid Skanstorget, där som "*West Side Story*" gick så länge, en ganska liten men mycket trevlig biograf med varm stämning. Där visades alltid bra filmer, och jag hade bara haft trevliga erfarenheter av den biografen. När jag såg "*Oliver!*" där en vacker eftermiddag var lokalen nästan full, så jag fick plats ganska långt fram. Bredvid mig satt en engelsman som tilltalade mig. Jag hade då all anledning att tro enbart gott om alla engelsmän, en sådan var för mig en garanti för gott sällskap, kultiverat sätt, hög bildning och garanterat riskfritt umgänge på grund av vattentät uppfostran; men denne engelsman, som liksom alla andra jag träffat enbart visade oantastliga sidor, hade en blick som jag inte förstod. Efter filmen bjöd han mig hem till sig på en kopp te. Jag accepterade gärna då jag inte ville försumma chansen att få umgås med en kultiverad engelsman.

Emellertid visade det sig att han var irländare och hette Brian Mitchell. Hur kunde han vara irländare och ändå tala så tydlig Oxfordengelska? undrade jag. Längre än så sträckte sig inte mina vildaste misstankar.

Han bodde i ett eländigt kyffe på bottenvåningen av ett rivningshus, hans våning var inte städad på åtskilliga veckor eller månader, men allt detta avskräckte mig inte, ty det var uppenbart att han var en ytterst lärd man, böcker låg i drivor överallt, och

han bekräftade att han var engagerad vid universitetet. Allt detta endast styrkte mig i mitt förtroende för honom.

Men vid teet ledde han in vårt kultiverade samtal på ämnen som inte alls intresserade mig. Han bekände att han blivit kär i mig vid första ögonkastet och ville gå i säng med mig. Sådant hade jag ingen erfarenhet av och försökte återföra honom till mer neutrala samtalsämnen. Men det var hopplöst. Han hade fått sin svagsinta idé och ville inte avstå från den. Jag ville inte för mig själv acceptera att denne man som ändå hade en engelsk uppfostran skulle bli till en besvikelse för mig varför jag inte heller uppgav försöket att få honom att återgå till vad som fört oss samman, när jag plötsligt började känna mig dålig. Jag kände kväljningar och tog mig för magen.

"Mår du inte bra?" frågade han alltför vänligt. Det var onödigt att besvara frågan. När jag såg upp igen såg jag inte honom. I stället såg jag ett missfoster av ohyggliga dimensioner och uppfylldes av en så gränslös fasa att jag ville skrika högt men fann att jag inte kunde. Dock hörde jag tydligt hans röst som sade: "Lägg dig ett slag på min säng, så blir du bättre." Jag undvek att se på honom men upplevde ändå att han reste sig från sin stol och kom fram till mig. "Jag kanske blandade teet litet väl starkt." Han tog min hand med ena armen och reste mig upp med den andra. Jag var paralyserad av skräck och kunde ingenting göra själv. Det var som om jag fullkomligt förlorat kontrollen över min kropp medan han i stället hade övertagit den. Jag ville inte se mig omkring av skräck för vad jag eventuellt skulle få se, och jag kände endast att mina enda vänner i världen just då var alla hans böcker som låg omkring överallt, ty de log mot mig. Hans hand kände jag som en kall och slemmig ödla, men jag kunde inte göra något motstånd mot den, ty jag var helt i den förlamande skräckkänslans våld. Som om jag själv var miltals långt borta därifrån hörde jag att jag sade till honom: "Ja, låt mig få vila litet, men gör mig ingenting illa." Och monstret som jag fortfarande inte vågade se en gång till svarade med drägländ silkeslenhet: "Var inte orolig. Jag skall ligga bredvid dig och beskydda dig." Och jag kunde inte protestera, ty jag erfor nu hur taket försvann i lägenheten och i stället blottade en stjärnlös himmel som endast var ett helvetessvalg utan botten. Det var en himmel som bedrog mig, ty där himlen skulle ha varit fanns endast helvetet. Och jag genomskådade detta paradiset bedrägeri direkt.

Han lade mig försiktigt ner på sin säng och sig själv bredvid. Han började genast smeka mig. Då kom min första och enda protest: "Rör mig inte!" Det var ekot av den sista kontroll jag hade över min egen kropp, ty jag såg hur även golvet försvann under mig och hur sängen svävade fritt i den stjärnlösa rymden. Hans fiskkalla händer lämnade mig men lämnade sitt slem kvar, och jag visste att de inte skulle lämna min kropp i fred förrän de befläckt den fullständigt med sitt kalla klibbiga slem. Jag lämnade då min kropp och beslöt att inte återvända och blev ett med mörkret.

Ändå fick jag inte ens vara i fred där. Hela universums nattsvarta stjärnlösa kyla var inte tillräckligt som flyktmål för mig undan mitt öde. Jag blev upptäckt i en smärta som var så ohygglig att jag skrek högt fastän jag trodde att jag var medvetlös. Det var som om man stuckit ett spjut genom mig bakifrån och upp, och det kändes som om hela min kropp rämnade. För ett ögonblick blev jag fullständigt medveten om verkligheten. Jag låg på mage på hans hårda säng, jag frös i fullständig nakenhet, och över mig hade jag vad som kändes som en flåsande elefant. Denna tungviktare hade stuckit in något slags instrument i min ändtarm som han drog ut och in, vred runt och arbetade med, som om han pumpade mig med något. Jag hade hört talas om lavemangssprutor men förstod att detta inte var någon sådan. "Nej!"

skrek jag till det frustande svettiga vidundret, men denna motsats till djurplågeri upphörde inte. "Det gör ont!" skrek jag, och då förlorade jag definitivt medvetandet.

När jag vaknade upp igen låg jag ensam på rygg naken i hans säng. Jag frös som om jag skulle få lunginflammation. Instinktivt såg jag efter mina kläder, men när jag då rörde på mig kände jag en fruktansvärd plåga i min ändtarm. Det gjorde så ont som om någon slarvigt hade omskurit mig, som man i Afrika omskär kvinnor. Jag kunde inte röra mig av smärta, och mitt skrik gick ner i magen i stället för ut genom halsen. Jag kände att jag grät, men även gråten kunde inte komma ut utan var instängd för evigt. När jag hämtat mig en aning kunde jag resa mig upp i sittande ställning. Då såg jag till min fasa att jag blödde ur ändtarmen. Jag förstod genast att mitt liv var ohjälpligt förstört och att det var ingenting någon kunde göra åt saken.

Resten är oväsentligt. Min så kallade värd var på toaletten, och när han kom ut därifrån hade jag trots allt snabbt lyckats klä mig. På skälvande ben gick jag målmedvetet mot dörren. Han sade någonting till mig men jag vet inte vad. Han lyckades få fast mig och trycka en lång kyss på mina läppar, men jag gick så fort jag kunde utan ett ord ut därifrån. "Lova att komma tillbaka!" hörde jag att hans sista ord var, men jag såg honom aldrig mer.

"Han var förstås homosexuell och hade antagligen blandat LSD i ditt te," hörde jag Martins cyniska röst på bandet säga. "Lyckades han med att förstöra ditt liv?"

"Jag blödde i tre dagar och måste till slut behandlas av en läkare. Han förbryllades av skadan: min ändtarm hade spruckit så våldsamt, att han uttryckte sin förvåning över att man kunde få en så hård avföring. Jag sade inte ett ord om sanningen. Han gav mig några medikamenter, och efter en vecka slutade blödningarna helt, för att dock då och då återkomma periodvis. Sprickan kunde aldrig hela sig fullständigt, och jag blev aldrig kvitt minnet av smärtan, som också den återkom ibland om dock aldrig lika akut. På något sätt hade jag fått erfara hur det känns för en kvinna vid en häftig menstruation, när hon våldtas och när hon berövas sin jungfrudom. Och den erfarenheten gjorde att jag beslöt att alltid lämna alla kvinnor i fred. Och det har jag gjort, och det har jag aldrig ångrat."

Och där tog bandet slut. Jag var djupt rörd och upprörd. Gerhards bekännelse grep mig i mitt innersta då jag aldrig anat något om hans sexualliv, att han ens någonsin haft något eller att han förlorat det från början. Men vad som gjorde mig mest upprörd var att denna den mest privata av alla tänkbara bekännelser fanns inspelad på band och att vem som helst kunde få höra det, och jag frågade indignerat:

"Vet dina vänner om att du spelar in deras samtal?"

"Naturligtvis inte. Då skulle de aldrig våga bikta sig."

"Hur kan du?"

"Snälla rara, var inte så ömsint. Tror du det är roligt för mig att ständigt bli nerspydd av mina vänner? Av någon anledning kommer alla världens människor till denna freak-transvestit till biktfar, dragna till honom av hans fascinerande dubbelpersonlighet, för att utgjuta sig inför en som de känner endast emedan han öppet vågar visa hur eländig han är. Och tror du jag kan hålla på med den verksamheten i all oändlighet gratis? Nej, något måste jag ha för besväret, så jag spelar in samtalen och bevarar de bästa bitarna. Det är min enda hobby, min enda samlingsvurm. Den har inte ens du rätt att ta ifrån mig."

"Och hur skyddar du dina vänners integritet?"

"Tro mig, ingen lyssnar på dessa band utom jag."

"Jag har just fått höra ett av dem."

"För att du är den du är. Och av en anledning till."

"Vad då?"

"Jag ville inte gå miste om möjligheten att få en unik dubbelbandning: ditt eget samtal på band om ett annat samtal på band."

Jag fann att Martin som fenomen överträffade det mesta. Jag kunde inte bli arg på honom. Som jag ingenting mer hade att hämta reste jag mig för att gå.

"Vänta litet," sade Martin.

11.

Han satte på ett nytt band. Mitt tålamod var redan hårt ansatt, och jag hade nog smällt till pianisten om han stått mig nära. Vilka avgrundstricks skulle han mera spela mig? Vem mer skulle han dra ner från all respektabilitet till reptilnivå? Men min nyfikenhet övervann alla moraliska invändningar. Jag lyssnade och hörde en ny röst som jag kände igen men inte riktigt kunde placera.

"Ja, jag höll på att få jobbet. Därför hade han enkom inbjudit mig. Han hade läst mitt ateistiska manifest och beslutat sig för att ge mig en chans. Han ville diskutera livet och döden med mig, och jag ansåg att jag måste ge honom chansen. Det kunde trots allt, måste jag medge för mig själv, finnas hopp även för den katolska kyrkan."

Rösten var den desperate organistens.

"Så jag gick till honom. Jag hade väntat mig något ganska strävt, men den man som tog emot mig var mycket blid och öppen. Vi talade om fenomenet självmord, och jag frågade honom vad kyrkans inställning till sådant var nu för tiden. Han förkunnade att varje enskilt fall måste bedömas separat, och han hade ingenting emot att läsa en Requiemmässa för en självdöd. Från min sida berättade jag för honom om fallet med min kollega X, som vid sin självförvållade bortgång inte ville ha någon präst i närheten av sig emedan han skämdes så över sitt misslyckade musikerliv, som kunde ha blivit något men som inte blev det. Han hade ingenting emot att en präst kom till honom efter att han var död, men dö ville han göra utan någon prästerlig ceremoni. Prästen jag berättade detta för upprördes i sitt hjärta av min berättelse och menade att det just var sådana dödsfall som det var särskilt angeläget att sådana som han fick bistå vid det tröstlösa avskedet från livet. Då log jag styggt mot honom, men han förvånade mig med att le lika styggt tillbaka. Då förstod vi varandra, och vi började tala affärer.

Jo, han ville gärna ha mig tillbaka som organist. Han hade varit utan nu i sex månader, och det var sex månader för länge. Men om jag ville spela orgel igen i hans kyrka måste jag först bikta mig och ta emot kommunionen. Jag var tvivlande inför detta medeltida hokus pokus och tvekade starkt inför ett återfall, men han tillade: "Jag vet hur jag ska göra för att du skall kunna acceptera det." Då blev jag nyfiken. Han verkade inte dum, så jag beslöt att fortsätta ge honom chansen och följa honom så länge han ville leda mig.

Han läste mässan för mig ensam. Hela tiden undrade jag vad han hade för baktanke med det. Jag svarade som brukligt var, och vi kom smidigt fram till kommunionen. Han delade ut den enda oblaten åt mig med en spjuveraktig blick. Jag tog emot den med handen och satte den i munnen. Under tystnad smältes kommunionen, och då förstod jag vad han hade gjort med mig. Jag såg plötsligt allting dubbelt och fick svindel. Jag kunde knappt sitta kvar på bänken, och när han såg att jag raglade sade han till mig:

"Min vän, din bikt var värdelös. Du har ingenting bekänt utom att du inte gått i kyrkan, och ingen människa kan synda så litet. Ingen människa kan leva utan

ständiga otuktssynder. Du har inte bekänt en enda sådan för mig. Därför har jag givit dig vad du förtjänade. Skulle du bli min organist? Ha! En man som frimodigt förnekar djävulens och helvetets existens, den enda saga som kyrkan kan kontrollera massorna med, är enbart farlig för kyrkan. En man som förnekar att Kristus var Guds enfödde son angriper kyrkans innersta grundvalar. Därför har du fått knark av mig. Skulle jag slösa en helig hostia på en sådan förlorad kattare som dig? Du hycklade för mig i bikten, och du har hycklat under hela denna mässa bara för att få tillbaka din orgel. Den får du aldrig. För dig är Gud musiken, för dig är musiken heligare än kyrkan, för dig är musiken allena helig medan du föraktar alla människor; din tro på musikens makt är rena giftet för alla godtrogna kristna, och därför har du fått gift av mig i stället för den heliga eukaristin, som du aldrig kan göra dig värdig. Gå ut i mörkret var du hör hemma, du har säkert förr frivilligt tagit knark så du vet vad du har fått av mig, gå hem till ditt hedniska slaveri under musiken, som är rena opiet, och stanna där, och kom aldrig mer in i min kyrka. För mig får du gärna begå självmord, men tro inte att jag tänker ge dig sista smörjelsen. När du väl är död skall jag gärna begrava dig och läsa Requiem över dig, men jag vill aldrig se dig igen innan du äntligen ligger oskadliggjord i din kista som en annan pålad vampyr och aldrig mer kan predika irrläror så att kristna människor, som enbart borde komma till mig, kan ta skada därav."

Jag var då helt vimmelkantig och såg allting fyrdubbelt och visste inte vad som var upp och vad som var ner, men jag hörde hur han sade till någon annan: "En stackars berusad varelse som vi inte kan göra någonting för. Visa honom ut på gatan. Polisen har fylleceller, inte vi." Det var min sista påtagliga förnimmelse av min sista katolska mässa och kommunion.

När jag vaknade till sans var det hos polisen. De ställde mig några frågor och trodde inte på mig när jag förklarade att jag blivit nerknarkad mot min vilja. Sådant tror poliser aldrig på. Vad man än utsätts för, vare sig man blir nerdrogad eller våldtagen, så är det enligt polisen alltid ens eget fel, så att de ska slippa bekymra sig om saken.

Men när jag var helt tillnyktrad förstod jag att Gerhard hade haft rätt. Jag hade aldrig förstått hans ateistiska motiv, men jag förstod att de måste ha sin grund i någon fruktansvärd orättvisa som en gång hade begåtts mot honom. Han hade sagt till mig: "Jag skaffar mig vänner bara för att göra dem till mänsklighetens fiender. Allt etablerat måste rivas ner, och kvar får endast finnas det hundraprocentigt hederliga förnuftet. Kommunismen, katolicismen, judendomen, islam, all sådan fanatism är bara lögn och bedrägeri. Sådana katolska hycklare som deltar i mässor och nattvard förtjänar inte bättre än att mejas ner med maskingevär under pågående gudstjänst, sådana muslimer som tror på Muhammeds ord att krig och våld i Guds namn är rätt är allesammans galna förbrytare som borde avrättas, och Koranen borde skrivas om med deras blod inför deras ögon; judarnas blinda tro på varje bokstav i hela Talmud är rent självbedrägeri som de sysslar med bara för att få komma bort från Torans stränghet, och övertygade kommunister som vill sprida socialismen över hela världen är de mest vilseförda dårarna av alla. Socialismen är Olof Palme som till slut måste falla på eget grepp och bli skjuten bakifrån för att aldrig mera kvida. Så häpna inte över om mina vänner utvecklar sig till laglösa förbrytare och mördare. Jag har i så fall uppfostrat dem till det."

Jag hade fått nog. Martin log spotskt åt mig. "Dina bandinspelningar är inte äkta," röt jag tjockt mot honom. "Vem som helst kan spela in vilka dumheter som helst på band och sedan inbilla folk att det inte är de själva som spelat in dem. Jag tror inte på

dina svarta tricks, Martin. Du har dina egna idéer som du försöker lura andra med. Jag har varken hört Gerhard eller Ivan här i kväll."

"Så reagerar de alla," genmälde Martin överlägset road. "De blir alla chockerade. Ingen tål att höra sanningen. Alltså är jag harmlös med mina bandupptagningar av intima bekännelser. Ingen människa tror att de är verkliga, det är alltså bara jag som har någon glädje av dem, det spelar ingen roll för vem jag spelar upp dem, de blir ändå aldrig trodda, så jag kan lika gärna behålla dem för mig själv."

"Ja, gör det!" skrek jag uppretad och skyndade därifrån. Och jag hörde hur den gudabenedade pianisten och perversa transvestiten bakom mig skrattade åt min barnsliga flykt. Självt kände jag mig avklädd av hans cyniska överlägsenhet. Det dröjde nästan en timme innan jag kom till klarhet över, att jag kunde förlåta alla människor vad som helst, blott icke det att de ville ta mitt minne av Gerhard ifrån mig.

12.

Det förkrossande beviset av att Martins bandupptagningar var äkta uppenbarade sig följande dag, när kommissarie Bengtsson kom in till mig med ett papper i handen. Det var något slags manifest, och när jag gick igenom det förstod jag att det måste vara organisten Ivans så kallade "ateistiska manifest". Bengtsson bekräftade att dokumentet framställt av den desperate självmördaren, men stilen i dokumentet lät för mig mera som direkt inspirerat av Gerhards klara förnuft:

"Härmed ifrågasätts mitt medlemskap i den romersk-katolska kyrkan.

Som nyfödd blev jag döpt och upptagen i den katolska kyrkan. Jag fick alltså aldrig möjlighet att själv välja vilken religion jag ville tillhöra.

Emellertid fick jag till en början anledning att vara glad över min behörighet i den katolska kyrkan, då jag som minderårig i den katolska skolan fick en bättre undervisning än i någon annan senare skola. Ändå gick jag därefter både i Göteborgs Högre Samskola och i Kjellbergiska Vuxengymnasiet, som då var stadens mest kvalificerade skolor.

Min glädje över att vara katolik tog slut i och med det andra vaticankonciliet brutala förändringar av framför allt den katolska gudstjänsten. Det internationella och musikaliskt överlägsna latinet avskaffades totalt ur den göteborgska gudstjänsten och förekom inte under 14 år. Musiken och gudstjänsten blev i enlighet därmed torr, naken, tråkig och fullständigt andefattig.

1975 fick jag på nära håll bevittna förföljelsekampanjerna mot kyrkoherde Siegfried van Pottelsberghe de la Potterie, som slutade med hans tragiska och orättvisa förflyttning till en mindre församling. Därmed erfor jag för första gången hur grymma katoliker kunde vara mot varandra. Förföljelserna mot denna kyrkans tjänare gav honom bland annat förtalsartiklar i pressen samt konkreta blåtiror och saknade fullständigt civiliserade former.

1977 blev jag organist i katolska kyrkan och lade in hela min själ i arbetet. Bland annat tryckte jag själv upp en psalmbok åt församlingen som den saknat i 14 år, jag gjorde mig skyldig till många musikaliska initiativ såsom även egna kompositioner, och min lön för detta entusiastiska frivilliga heltidsarbete var 800 i månaden eller ungefär en fjärdedel av vad två senare organister fick. Som tack för detta arbete blev

jag, efter att Kyrkorådet givit honom fria händer, den 4.6.1978 bryskt och ensidigt avskedad av kyrkoherde Zielinski, som var socialist, och sedermera även med våld berövad nyckel till kyrkan och formligen utsparkad därifrån med av denna kyrkoherde två uttryckta förhoppningar: 1) att jag skulle söka psykiatrisk vård, och 2) att jag skulle förbli katolik. Ingen av hans önskningar kom med tiden att uppfyllas.

Ett halvår senare upphörde han själv med att vara präst. När organisttjänsten blev ledig ställde jag då åter mina tjänster till kyrkans förfogande, men dessa avvisades emedan en ny organist hittades som åtog sig att tjänstgöra gratis. Efter henne har en god katolik tjänstgjort i omkring fem år som organist med full lön. Efter det har jag åter erbjudit mina tjänster. Dessa har ånyo avvisats emedan en eller flera medlemmar i församlingsrådet varnat kyrkoherden för att anlita mig som organist, förmodligen enligt principen "bränt barn luktar illa". I stället har en icke-katolik utifrån anställts.

Dock är alla dessa besvikelser på katoliker och på den katolska kyrkan efter andra vaticankonciliet icke anledningen till att jag omprövar mitt kyrkliga dop. Anledningen är enbart mitt eget samvete. Jag tror inte att Jesus Kristus var mer än en människa, jag tror inte att det någonsin existerat någon djävul eller något helvete, jag tror inte på någon religiös dogm vid sidan av den att det bara finns en enda Gud, och således har jag ingen rätt att tillhöra den kyrka som kräver av sina medlemmar att de skall tro motsatsen.

Därmed tar jag avstånd inte bara från den katolska kyrkan utan även från alla andra liknande dogmatiska samfund. Min personliga religiösa övertygelse kommer närmast judendomen och buddhismen, men ej heller kommer jag någonsin att kunna tillhöra någon av dessa religioner då även de besitter vissa former av övertro som jag bestämt tar avstånd från, exempelvis Buddhas gudomliga natur och att han någonsin uppnådde Nirvana eller judendomens hävdande av Guds intolerans.

Jag älskade min katolska kyrka mest för dess kulturella traditioners skull. När den skrotar sitt eget modersmål, som var världens enda internationella språk någonsin, när katoliker i handling visar sig elakare än några andra kristna, när kyrkan hellre bedriver politik som går ut på att anpassa sig efter massorna än att anstränga sig för att upprätthålla gudstjänstens värdighet, då kan jag inte längre med gott samvete förbli katolik. Alla mina ansträngningar som katolik gick ut på att försvara traditioner och bidra till gudstjänstens andlighet. För det fick jag aldrig annat än fan till tack av över mig ansvariga katoliker som sedan dess förblivit katoliker med gott samvete.

Om Gud vill bevara den katolska kyrkan så må han göra det, ingen har rätt att be honom ta sin hand ifrån den, men jag fruktar att han efter det andra vaticankonciliet är lika misstrogen mot alla dettas etablerade katolska försvarare som jag själv är kritisk mot dem utan att någonsin kunna gå så långt som många katoliker gör, nämligen till att kalla någon av sina medmänniskor för Antikrist, vilket jag anser beror på en inställning till religionen som är närmast lika vidskeplig som alla djävuls- och helvetesmyter.

Mot mitt beslut att lämna kyrkan har följande argument anförts: jag blir i så fall berövad min rätt till kristen jordfästning och anständig grav. Man har försökt beveka mig med, att behörigheten till en kristen kyrka egentligen bara är en formsak, som befriar ens efterlevande från bekymret att den avlidne eventuellt blir refuserad på kyrkogården. Vidare har det sagts, att många skulle bli mera ledsna över att jag lämnade kyrkan än vad några få däröver skulle bli skadeglada.

Det första argumentet besvaras lämpligast med Jesu egna ord: "Låt de döda begrava sina döda." Mot det andra argumentet har jag inget annat svar, än att jag

under rådande omständigheter betraktar det som min plikt att lämna kyrkan, då att stanna kvar skulle innebära rent hyckleri, falskhet och samvetskonflikt. På samma sätt som det är en domares plikt att bedröva många med att döma rättvist i ett kritiskt mål är det min plikt att åtminstone ta min egen hand ifrån kyrkan.

Om å andra sidan kyrkan refuserar mitt utträde respekterar jag det, men den kan aldrig mer räkna med något deltagande från min sida."

13.

Jag vet inte varför jag gick tillbaka till Martins gräsliga sexklubb. Allting där var depraverat och luktade mänsklig förnedring långa vägar, det var omöjligt att blunda för att där förekom såväl prostitution av både damer och pojkar som en omfattande knarkspridningsverksamhet under sådana former som lagen inte kunde komma åt, och den mest dekadenta och mänskligt underminerande faktorn i hela denna vidriga nattklubb var Martin själv som sitt underjordiska alter ego: den strippande transvestiten.

Det var absolut ingen sexuell sensationslystnad som drog mig dit. Jag äcklades av allt som förekom där. Det var snarare någon undermedveten intuition som tvingade mig dit. Jag sögs dit mot min egen vilja, kanske för att jag anade att jag skulle komma ett steg närmare alla mina gåtors lösning genom att besudla mig ytterligare med ett besök i det nästet, men om jag anade detta så var jag inte medveten om det.

Så långt bort från scenen som möjligt och i ett dunkelt hörn var ljuset var som minst satte jag mig vid ett kafébord vars enda askkopp var översvämmad av stinkande rykande fimpar. Martin uppträdde på scenen lika glänsande som förut, och jag fascinerades oemotståndligt av hans fullkomligt depraverade dragningskraft, som magnetiserade hela publiken.

Då var det någon som talade till mig.

"Jag visste inte att du också hade blivit stamgäst på den här krogen."

Jag kände igen rösten men vägrade möta mannen med ögonen. Han satt mitt emot mig på andra sidan bordet, och han fortsatte tala.

"Jag förstår att du fascineras av det där vidundret. Det gör alla. Och jag kan slå vad om att de flesta som kommer hit bara för att få se honom är lika kunniga som du och jag om vilken fin pianist han en gång var."

"Det är han väl fortfarande," genmälde jag kort.

"Nej, han har slutat ge konserter, och han har slutat komponera. Fråga honom själv. Han har helt och hållet övergått till att bli hundraprocentigt mänsklig som varieté-estrador och bikt-fader till glädje enbart åt de förföljda och utstötta, samhällets stora breda massa av socialfall och missanpassade."

Jag svarade honom inte. Jag kunde inte nedlåta mig till att svara honom. Jag kunde bara fortsätta lyssna.

"Men sådana är inte du och jag. Vi kommer hit och frossar i det förakt som vi känner för detta ställes drypande dekadens. Vi fascineras av fenomenet Martin enbart för att vi vet vilken perfekt pianist han varit och vilket fall han har presterat. Vi äcklas av det och vägrar att befatta oss med det, ty vi är riktiga människor som icke faller. Vi håller på vår hygien precis som alla andra riktiga människor, som Ku Klux Klan, de moderna israeliterna i sina mellanhavanden med revolterande

förtryckta palestinier, de moderna boerna i Sydafrika med sin apartheid och alla världens förståndiga rasister."

"Du är då i stånd att försvara alla mänsklighetens mest brottsliga ytterligheter, Ludvig. Så du menar verkligen att även rasism är något försvarligt?"

"I högsta grad. Den rasistiska frågan har uppkommit i samband med befolkningsexplosionen. Endast denna har gjort rasismen nödvändig och den konsekventa demokratin till ren självmordspolitik. Engelmännerna bekrigade boerna och apartheid vid sekelskiftet i demokratin namn och för alla de sanna demokratiska idealen. De vann kriget, men det var demokratin sista seger. 1910 bildades den Sydafrikanska Unionen med boerna själva som dess parlaments ledande huvudmän, och de genomförde apartheid, och därmed inleddes 1900-talets rasistiska utveckling, som pågår ännu idag. Sydafrika består ännu idag enbart tack vare sin etablerade rasism. De franska och brittiska kolonialväldena upplöstes i demokratin namn och i frånvaron av förnuftig politisk rasism. Endast rasism kunde ha räddat dem."

"Rasismen gjorde totalt fiasko i Nazi-Tyskland."

"Det är en annan sak. Fiaskot blev ett faktum endast emedan tyskarna förföljde judarna. Judarna är all rasisms begynnelse. Judarna har klarat sig i tre tusen år enbart genom sin rasism. I sin förföljelse av judarna angrep tyskarna all rasisms ursprungskälla. Därför blev Nazi-Tyskland ett sådant fullständigt fiasko."

Envar som betraktar läget någorlunda sakligt måste inse att rasism är en nödvändighet för den vita rasens fortsatta dominerande ställning inom mänskligheten och att demokrati är politiskt självmord. Endast den vita rasens protestantiska länder har lyckats strypa befolkningsexplosionens vanvettiga raseri inom sina egna gränser medan den fortsätter obehindrat i alla katolska och negroida länder. Befolkningsexplosionen är idag så skenande att världens vita protestanter inom kort kommer att utgöra en försvinnande minoritet inom mänskligheten. Med dess demokratiska ideal borde den därmed även förlora all sin makt. Idag har den ännu nästan all makt i hela mänskligheten. Den kan icke behålla den utan rasism och utan att kompromissa med den konsekventa demokratin. Och om denna makt går förlorad blir de så kallade I-länderna ett värnlöst rov för U-ländernas befolkningsexplosioners överväldigande massor av svältande, nödlidande och medellösa analfabeter. Och vad blir vår västerländska kultur med latin och grekiska, renässans och gotik värda då?"

"Antag att du har rätt så långt. Men vad blir konsekvenserna av ditt resonemang?"

"Du har rätt. Dessa måste man se i vitögat. Judarna har i så fall rätt att utplåna alla bråkande palestinier. Sydafrikas apartheid blir då oantastlig. All världens negrers liv blir värdelösa, både i Amerika och Afrika. Ku Klux Klan legaliseras, och de får göra vad de vill mot negrerna. Alla invandrare i Europa från Afrika och Asien förlorar sitt människovärde. Katolicismen stämplas som politisk dårskap tills påven tillåter abort och födelsekontroll. Demokratin återgår till att bli vad den ursprungligen var: något endast för fria vita herrar som den stora massans obildade slavar aldrig kan få åtnjuta."

"Nio av tio skulle protestera vilt mot ditt resonemang, Ludvig, men genom att stater som Israel och Sydafrika nu finns kan det inte bortses från helt och hållet som en åtminstone lokalt begränsad politisk realitet."

"Och du har inget bättre alternativ än rasismens legalisering genom sin egen nödvändighet för sin egen överlevnad. Mänskligheten kommer inte ifrån den vita rasismens nödvändighet."

"Jo, det finns ett alternativ, och mot det alternativet kommer dina teorier om rasism och dess nödvändighet alltid att stå sig slätt."

"Vilket alternativ tänker du på?"

"Kompromissalternativet. USA vore inte i dag världens äldsta bestående konstitution om den inte ständigt överlevt genom kompromisser.

Men det förvånar mig vad du säger om att Martin inte längre är pianist."

"Han lade ner verksamheten i oktober i samband med att han avslutade sin sista komposition."

"En kompositör kan inte sluta komponera."

"Martin har gjort det." Och med en cynisk gest hänvisade han till Martins scenuppträdande i det att han sade: "Han har blivit sexuell i stället."

"Jag vägrar acceptera det."

Då tog Ludvig fram ett tresidigt dokument och lade det framför mig. "Här kan du läsa om hela tragedin i detalj," sade han. Och jag läste.

"Musikkritiskt utlåtande om Martin Schönfeldt"

Han började ta musiklektioner vid tolv års ålder, vilket var på tok för sent. Hade han börjat fem år tidigare hade det kunnat bli något synnerligen exceptionellt av honom. Vid 12 år är redan den bästa inlärningstiden förbi, och den fina fingermekniken börjar redan stelna. Han var dessutom som skolelev utomordentligt flitig och skrev mycket då redan (med höger hand) vilket redan fått denna hand att börja bli invalidiserad ur pianistisk synpunkt.

Hans lärare var ingen mindre än Estrid Lindroos, denna utomordentligt väl självdisciplinerade tyskskolade pedagog med mycket höga krav på sig själv och på sina elever och med en mycket hög musikalisk idealism. Hon var kanske den bästa lärare Martin kunde ha fått. Hon varseblev genast hans utomordentliga musikaliska resurser samtidigt som hon tidigt varseblev hans tragiska handikapp i höger hand, och hon var den första som uppgav hoppet om att han någonsin skulle bli någon god pianist fastän han var hennes bästa elev. Han slutade ta lektioner för henne efter fem år medan de flesta av hennes bättre elever fortsatte i tio år eller mera. Anledningen till att han slutade var att hon inte kunde undervisa honom i komposition.

Hans första kompositioner är från tiden kring hans adertonde födelsedag, och redan dessa visar samma ypperliga melodik och tekniska svagheter som de sista. Melodiken i höger hand är skriven inom en snäv teknisk ram med stela ackord eller enstämiga melodislingor medan musiken för vänster hand från början är utpräglat virtuos. Med åren stelnar högerhanden ytterligare medan vänsterhanden ständigt utvecklas mot en alltmera svindlande virtuositet. Tyvärr gick han så helt upp i komponerandet att han 1970 övergav hela sin Chopin- och Schubertrepertoar för att inte återuppta den förrän det var definitivt för sent för att han någonsin skulle kunna behärska den.

Något måste här sägas om hans utsökta tolkningskonst. Han förstår musik kanske bättre än någon annan jag känner, han hör genast på musik hur den skulle kunna utföras bättre, hade han utbildat sig till dirigent hade han kunnat bli en ny Toscanini, men alla dessa hans utomordentliga möjligheter kom på skam från början då han började ta musiklektioner för sent. Hans tolkning av Chopins fjärde ballad 1969 överträffade Rubinsteins i mjukhet och uttrycksfullhet, hans tolkningar av Beethovens Appassionata, Månskenssonat och sonat nr. 17 hade överträffat Wilhelm Kempffs, om han inte lidit av sitt handikapp i högra handen, och hans naturliga högt

utvecklade smak och känsla hade gjort honom till en av världens förnämsta uttolkare av Beethoven, Schubert, Schumann och Chopin om han fått börja i tid och inte skrivit så mycket med höger hand. Närmast erinrar hans spel när det är som bäst om Wilhelm Backhaus.

1970 var det största krisåret i hans musikliv. Då insåg han själv klart sitt eget handikapp, vilket utlöste ett årslångt självmordsumgänge. Under detta år skapar han fem ballader för piano (nr. 2-6) av vilka han skrotar två (nr. 4 och 5). Mellan den tredje och den sjätte har dessa två förstörda tonskapelser skapat en avgrund av tystnad som för alltid skiljer den ljusa, lyriska tonsättaren Martin från den djupt grubblande titanen. Den tredje balladen är hans mest ljusa, lyriska och lyckliga verk medan den sjätte gör skäl för sitt namn "Dödsballaden" med sin ocean av ständigt högre svallande stormvågor. En oceanavgrund skiljer även de första takterna av denna ballad från de sista. Stycket inleds med en enkel lyrisk melodi i C-moll som efter en lång bearbetning övergår i ett pastoralt C-duravsnitt. Detta avbryts av den stora oceankataklismen i A-moll, och därmed föds Martins egenart som musiker. Den överbelastade basen allt utom fullkomligt dränker diskanten, vars spröda melodik endast överlever genom sin skönhet. Detta förblir det utmärkande draget för nästan all Martins pianomusik, som i produktionsomfång överträffar både Beethovens, Schumanns och Chopins samtidigt som den direkt anknyter till dessa. Hans musik kan benämnas som prelisztisk med samma rätt som vissa romantiska målare kallade sig preraphaeliter.

1977 får han sin första organisttjänst. Redan 1973 engagerade han sig i kören i Katolska Kyrkan i Göteborg, och hans första koraltendenser hörs redan det året, då han även studerade ren gregoriansk musik i ett kloster i Camaldoli i Italien. 1977 först börjar han dock spela orgel, och samma år exploaterar han detta instrument till fullo. Hans orgelkompositioner från 1977-78 är intressant nyskapande. Det finns ingenting av Bach i dem och heller ingenting av fransk romantik samtidigt som de i viss mån förenar båda i en lycklig kombination kryddad med pianistiska konster. Hans huvudverk för orgel är den utpräglad pianistiska Toccatan från hösten 1977, som kan sägas vara en idealisk kombination av organistiska och pianistiska erfarenheter. 1978 börjar hans orgelkompositioner allt mindre begagna sig av pedalen, vilket uttrycker hans växande missnöje med orgeln som instrument, dess torra mekanik, dess brist på nyanseringsmöjligheter och dess uteslutande av anslaget som musikalisk faktor. Hans avsked från Katolska Kyrkan kommer därför i juni 1978 ganska naturligt: han har där av katolsk liturgi och protestantiska koraltraditioner lärt sig vad han kunde och hade i den kyrkan inte kunnat lära sig något mer musikaliskt.

Hans andra befattning som organist kommer därför som en överraskning. 1981 börjar han tjänstgöra i den Judiska Församlingen under kantor Laszlo Pasztor. Samarbetet med denne lyriske tenor innebär ett makalöst uppsving för Martin som musiker. Av orgeln lär han sig ingenting nytt i denna befattning, under sina fem år i Synagogan tillkommer inte en enda ny orgelkomposition, medan han i stället lär sig desto mer av den judiska sångtraditionen. Det tvååriga samarbetet med Laszlo Pasztor måste nästan betecknas som Martins musikaliska livs höjdpunkt. Den oändliga judiska melodirikedomen, som ständigt fyller en judisk gudstjänst från början till slut, med dess uråldriga vemod och innerliga värme, visar sig vara ett element som Martin känner sig mer än hemma i. Under dessa två år tillkommer balladerna nummer 15 och 16, vilka båda överträffar allt han tidigare lyckats åstadkomma. I nr 15, tre timmar lång, uppträder i sista delen en härresande djärv och ny harmonik som inte liknar någonting tidigare i pianolitteraturen. Balladen avslutas av en högtidlig klangfull och koralliknande fuga, hans andra och hans första för

piano, som kanske i sin ohyggligt svåra koncentration utgör höjdpunkten i all hans produktion. Den sextonde balladen inleds med idel judiska gudstjänstmelodier efter några för piano arrangerade orgelverk från den katolska tiden, och skillnaden är markant. De katolska kompositionerna verkar arkaiska och stela i jämförelse med de judiska melodiernas innerliga och varma intensitets fullkomliga musikaliska frigjordhet. Man tvivlar inte på att Martin trivdes med den judiska musiken.

Någonting borde sägas om hans naturfromhet, som är mycket lik Beethovens. För Martin betydde den fria naturen oerhört mycket, han hävdade alltid att han fick sina bästa musikaliska idéer från umgänget med naturen och havet under sina sommarferier i Finland, och den sextonde balladens final är det storslagna beviset därpå. Denna final är 30 minuter lång och är uppbyggd som ett rondo med ett huvudtema som ständigt återkommer i allt högre svallande oceanvågsackompagnemang och extas. Själva temat är som ett sångbart rop från hjärtat av en orörd vildmark vittnande om dess evigt sköna universalitet.

1983 slutar både Laszlo Pasztor och den judiska församlingens rabbin, och därmed gör den församlingen sin kanske största kulturella förlust någonsin. Kantor Pasztor slutar på grund av för dålig lön, den är bara en tredjedel av rabbinens, som också slutar på grund av för dålig lön. Endast organisten Martin stannar kvar, men de nya kantorerna efter Pasztor saknar dennes värme och musikalitet. Martins återstående tre år i den judiska församlingen ger honom mera mänskligt än musikaliskt utbyte, kantor Gelber ger honom ingenting nytt musikaliskt hur god vän han än blir med honom som människa, och kantor Singer från Wien blir en musikaliskt mycket kontroversiell bekantskap, då han hotar att helt ruinera hela kulturarvet från Pasztors tid samtidigt som ersättningen där för, Singers egna kompositioner, är ytterst otillfredsställande. Därmed börjar Martins magsårsproblem. I november 1985 vägrar församlingen ytterligare höja Martins lön, som då är hälften av vad en för organister avtalsenlig lön skulle vara, vilket gör hans avsked oundvikligt. Han kan uppskjuta det till maj 1986 men icke längre, då en extra dålig och politisk predikan från den med honom jämnåriga nye rabbinens sida, som alltid varit emot kör och orgel även om han varit god vän med Martin, utlöser den kristne organistens nödvändiga avgång.

I den 17-e balladen överträffar Martin än en gång sig själv. Den är kortare än den 16-e men betydligt mera omsorgsfullt komponerad. Efter finalfugan överraskar kompositionen med en timslång Coda, som inte liknar någonting han tidigare gjort. Denna Coda avslutas av en oändligt utdragen ständigt borttonande och ytterst vemodig och nästan tragisk melodi som inte kan lämna någon lyssnare oberörd. Många finner denna avslutning så tragiskt vacker att de inte kan stå ut med att höra den. Ett mycket mörkt drag insveper hela denna ballad, som endast populärmelodiarrangemanget i mitten, med melodier av Porter, Gershwin och Rodgers, plötsligt bryter sig ut ur som inledning till den mycket heroiska finalen, som dock icke förmår hålla det yttersta tragiska mörkret i Codan stängen.

Den 18-e balladen började komponeras efter kantor Singers ingrepp i den judiska hävdvunna musikaliska liturgin och inleds åter med ett långt pärlband judiska gudstjänstmelodier i utsökt arrangemang. Här återfinns all den musik som sveptes åt sidan av kantor Singer, som Martin återskapar för piano med nostalgisk kärlek. Man hör att han saknar sin förste kantor Laszlo Pasztor, som introducerade honom för all denna utsökta judiska liturgiska musik av Louis Lewandowski och Joshua Weiser, en musik som kantor Singer stod fullständigt främmande inför och inte ens kunde tycka om. Den judiska introduktionen följs av ett högtidligt tema hämtat ur Lewandowskis orgelförspel till "*Enosch k'chozir jomow*", en av höjdpunkterna vid Jom Kippur, den

största judiska högtiden. (Samma tema återfinns i ett mellanspel i "Sanctus" i Beethovens "Missa Solemnis" och i en av fugorna i Bachs "Die Kunst der Fuge".) Kring detta enda tema väver Martin hela den mer än två timmar långa huvuddelen av balladen. Det verkar skjutas åt sidan för att bereda plats åt en sorts final bestående av originella "norska" och heroiska teman i ständigt upptrappad genomföring, (Martin cyklade sommaren 1985 bland fjällen och fjordarna i Norge,) men återkommer i Codan med ständigt tätare och mer utarbetade mönster för att slutligen brista ut i en underbar storstilad Passacaglia som räcker i 15 minuter. Denna Passacaglia faller tillbaka på en liknande av Händel men utgör samtidigt den slutgiltiga genomföringen av "Die Kunst der Fuge"-temat. Efter denna ballad, tre och en halv timmar lång, skapad under tre år, avslutad hösten 1987, har Martin inte komponerat något mera, och frågan är om han kommer att göra det. Han lider mera än någonsin både av sin ständigt mer krampplågade högra hands invaliditet och sina magsårsbesvär, som verkar bli värre av hans under åren ständigt ökade musikaliska ansträngningar. Även om han aldrig kan bli den pianist han hade haft förutsättningar för att kunna bli så är det inga fel på honom som unik pianokompositör inom det sakral-romantiska området."

Det fanns mycket i denna artikel som jag inte kände till om Martin. Jag hade inte haft en aning om att han varit organist eller att han haft något besvär någonsin av vare sig kramp i händerna eller magsår. Det hade jag aldrig hört på hans spel.

Men det djupaste intrycket gjorde den personlighet som präglade hela denna artikel. Jag kände igen den person som skildrat Martins musikerliv på det sättet.

"När skrevs denna artikel?" frågade jag.

"Nyligen."

"Av vem?"

"Det vet jag inte."

"Hur fick du den?"

"Av Martin själv."

"Och han sade inte vem som skrivit den?"

"Nej."

"Och du har ingen aning om hur den kan ha tillkommit?"

"Nej. Har du?"

"Det finns bara en person som kan ha skrivit denna artikel."

"Vad är det för en person?"

"Den personen är död."

Jag såg på honom att han gissade min tanke.

"Du menar inte...."

"Jo."

"Skulle han då ha skrivit den genom ett medium?"

"Det vet bara Martin."

"Låt oss fråga honom."

Artistens uppträdande var över. Vi fann honom i hans loge. Han svarade som vanligt beredvilligt och oberört på våra frågor.

"Vem som skrev den artikeln om mig? Det gjorde jag själv."

"Det kan du inte ha gjort," sade jag.

"Jo, men på en annans diktamen."

"Vems?" frågade jag andlöst.

Han satte på ett kasettband, och jag hörde återigen Gerhards välsignade röst ordagrant återge den artikel om Martins musikeröde som cynikern Ludvig givit mig att läsa.

14.

Följande dag ringde mig den erbarmlige Bengtsson. Jag var på dåligt humör och svarade honom ganska ohövligt: "Vad är det nu då? Besvårar du mig med en ny mordgåta slår jag ihjäl dig."

Bengtsson fick något i halsen innan han lyckades svara: "Tyvärr måste jag nog besvara dig med just det."

Jag slog näven i skrivbordet och skrek högt alla världens förbannelser inom mig medan jag med den största nöd i världen lyckades behärska mina talorgan nog för att någorlunda civiliserat kunna säga: "Vad är det för en nu då?"

"Du kände honom."

"Vem då?"

"Den som nu är död."

"Vem är det då?"

"Vi måste tyvärr be dig komma hit till nattklubben 'Pikalurven' och se efter. Det är ett mycket mystiskt dödsfall, och vi vet inte om det är mord, självmord eller olyckshändelse."

Det var där Martin tjänstgjorde.

"Vem är liket?" frågade jag nästan viskande.

"Din vän Martin Schönfelt," svarade den vidriga hänsynslösa polisrösten fullständigt obarmhärtigt. Jag kunde ha skjutit min vän Bengtsson i sank i det ögonblicket. Jag nöjde mig med att nästan krossa telefonen med att dänga ner luren på den med en sådan kraft att jag fick nästan lika ont i vänster hand som jag fått i höger med att bruka våld mot det harmlösa skrivbordet genom ett våldsamt knytnävsslag mot dess föga reagerande yta.

Givetvis begav jag mig genast till 'Pikalurven'. Alla ställets stolar var i vederbörlig ordning lagda med benen i vädret och med sitsarna mot alla lokalens skrangliga bord. Runt flygeln var församlat ett sällskap. Jag såg genast att det satt någon vid pianot som inte rörde sig. När jag kom närmare kunde jag identifiera personen i fråga som liket. Bengtsson kom med sorglig uppsyn emot mig.

"Du är ursäktad," sade jag genast.

"Jag beklagar," sade han uppriktigt och vinnande. "Läkaren har just undersökt honom. Han dog sittande och spelande vid pianot av en hjärtattack."

"Menar läkaren att hjärtattacken var naturlig?"

"Det kan han inte uttala sig om. Schönfelt var helt ensam i lokalen vid femtiden i morse när det måste ha hänt."

"Vet man vad han spelade?"

"Han spelade utan noter."

Jag betraktade liket. Där satt han i en nästan öm position med båda händerna kvar på klaviaturen och huvudet hängt över den stängda flygeln, som om han väntade på någon kompositörsinspiration. Jag observerade hans händer, som alltid varit de vackraste jag känt till i sin långa Chopinliknande sirlighet med vänsterhandens iögonfallande extrema mjukhet och högerhandens märkvärdigt mer påfallande knotighet. Han måste ha haft ont i dess leder. Läkaren hade utfört sitt arbete så finkänsligt att kroppen inte hade rubbats ur sitt läge. Jag erfor att Bengtsson

propagerat för att liket inte skulle få flyttas förrän jag hade fått se det i just sin ursprungliga och ytterst sällsamma ställning.

"Är det naturligt, herr doktor," frågade jag, "att en man kan få en hjärtattack av att sitta och spela vid ett piano?"

"Det finns tyvärr sådan musik som pianister kan få slag av." Han var tydliggen musikkunnig också, denna småväxta och försynta lilla läkare. "Men tyvärr kan vi aldrig få veta vad denne man spelade i dödsögonblicket. Han hade dock druckit enbart kaffe hela dagen."

"Ingen mat?"

"Ingen mat."

"Hur mycket kaffe?"

"En dryg liter. Svart och starkt med socker. Han hade för vana att dricka det nonstop. Ingen har sett honom inmundiga något annat de senaste dagarna."

Den döde pianisten erbjöd en patetisk anblick. Hans död verkade nästan naturlig.

"Jag träffade honom bara några timmar innan," sade jag drömmande och dröjande vid den slocknade begåvningen.

"Vi vet."

"Han hade en kuriös hobby. Han spelade in alla sina intimaste samtal med sina vänner på band utan att de visste om det. Han hade en otrolig samling."

"Vi vet."

Jag fullföljde min tankegång. "Den samlingen kan nu bli ovärderlig för polisen, ty med den kan förmodligen alla denna stads underjordiska mysterier klaras upp." Jag vände mig till Bengtsson. "Det vore underligt om vi med dem nu inte skulle kunna klara upp alla våra mordgåtor."

"Vi vet," sade Bengtsson uppgivet. Hans ömkliga uppsyn var alarmerande.

"Vad är det?"

"Det är där som fallet och mysteriet börjar," sade han. "Vi visste att han hade hela den undre världen inspelad på band. Han brukade oförsiktigt nog spela upp sensationella exempel för sina vänner. Banden finns alla kvar, men saken är den, att antingen han själv eller någon annan har raderat ut samtliga innan han dog."

"Det får inte vara sant," sade jag.

"Det är sant."

"Men hur kunde han eller någon göra det? Det var minst 100 timmars inspelningar!"

"Med denna," svarade Bengtsson. Han demonstrerade någon sorts bokhyllstödslignande grej som var ganska tung. Den bestod av två klumpar med ett mellanrum emellan som tillät ett kasettband att passera. "Lägg ett kasettband här, och hela dess med möda och under lång tid inspelade innehåll raderas ut på ett ögonblick."

Jag förstod. Hans redogörelse stämde.

"Men man måste kunna veta vem som gjorde det," invände jag.

"Vem som än gjorde det har inte lämnat några fingeravtryck."

Nederlaget var med andra ord fullständigt. Martin hade vetat för mycket. Den saken var tyvärr alltför klar, och han hade inte heller stuckit under stol med sina kunskaper. Han hade aldrig varit rädd för att blottställa sig i sin fruktansvärda förnedring. På sätt och vis hade det varit hans liv att blottställa denna, och därför hade det också fallit sig naturligt för honom att blottställa andras förnedringar. Många hade kunnat ha haft tillräckligt med motiv för att vilja ta hans liv. Om han

hade mördats hade det skett så skickligt att det var omöjligt att bevisa att ett mord hade ägt rum. Enda indiciet var de uttraderade 60-70 kassettbanden.

"Är det hopplöst?" frågade jag i nederlagsstämning.

"Fullständigt hopplöst. Inte ett enda band har skonats. Vi lyssnar metodiskt igenom dem alla, men absolut ingenting finns kvar på något av dem. Den som har städat inför Martins hädanfärd har inte lämnat ett enda dammkorn kvar."

Därmed var också beviset för att Gerhard alltjämt levde borta. Igår hade jag hört hans röst ur Martins högtalare, och idag var Gerhard lika död igen som han varit i förrgår. Endast en glimt av hopp hade kastats för att genast igen höljas av dödens eviga outgrundliga natt. Och vem skulle tro att Gerhards röst funnits bland samlingarna? Enbart minnet av en anonym röst är som bevis svagast i världen.

Samtliga mordgåtor blev därmed mera olösliga än någonsin och dessutom fördubblade genom kanske ännu ett mord.

"En sak har han emellertid lämnat efter sig." Vem sade detta? Det var självaste min plågoande Bengtsson, och han log medan han tummade på en obskyr pappersbunt.

"Vad är det?"

"Kärleksdikter. Pianisten var kär." Orden passade inte i hans mun. Han profanerade dem.

"I vem då?" frågade jag lakoniskt.

"Det vet vi inte ännu."

"Får jag läsa dem?"

"Var så god."

Det var en klen tröst efter förlusten av mitt starkaste spår, och dessa egendomliga kärleksdikter verkade enbart skrivna för att förvillva.

1.

Vad skall jag likna dig vid ? En hägring i öknen,
en skorstensrök vid horisonten sedd svagt av en skeppsbruten,
en strimma hopp i en natt utan stjärnor,
den fullkomliga ensamhetens blott drömda förlossning?
Jag älskar dig fastän vi blott känt varandra en vecka,
hur ofta du än varit gift och hur många barn du än har fått,
ja, hur många män du än har haft och skall ha
när du även i framtiden ämnar bedraga mig med nya älskare,
såsom du alltid bedragit de män du har haft.
Du är blodet som rusar i kroppen och som gör mig levande.
Du är min själ, och jag har ingen sådan när du ej är hos mig.
Du är bättre än alla andra jag haft, ty du vill ej behärska mig,
du låter mig ha min frihet som jag ger dig din,
du är den kanske mest toleranta bland kvinnor,
en mogen, förnuftig och lyckligt osentimental ensamstående moder.
Det är bara mödrar och jungfrur som kan vara älskvärda.
Var du, som moder till många barn med många män,
av mig älskad så varmt som allenast en jungfru kan vara av mig.

2.

Jag ordnade åt dig en lägenhet,
eftersom du var i krissituation:
ensamstående moder och bostadslös.
Bostaden jag gav åt dig var den bästa i staden
med svindlande utsikt och den bästa luften i staden,
en lägenhet åtråvärd för hela världen.
Jag städade den och möblerade den mycket smakfullt,
jag invigde husvärden i att du där skulle gästspela,
jag förberedde husägarna på att du skulle bo där i två månader,
och jag bad särskilt att ingenting ont måtte tänkas om dig och din dotter
när du bodde där i min lägenhet.
Och allting ryckte du endast på axlarna åt
och tyckte bostaden lika bra kunde få tjäna din broder.
Jag lät dig gå före i kön, före en som fått vänta med flämtande tunga
i två långa år på den här idealiska bostaden,
och före en patient på mentalsjukhuset,
vars livs enda hopp att bli normalt accepterad igen av vårt samhälle
var att få någon fast bostad som han aldrig kunnat få annars om ej genom mig,
och du tackade inte ens för detta erbjudande.
Var det dumhet, blind stolthet, falsk blygsamhet
eller blott vulgaritet, ytlig billighet och fånig fåfänga?
Ville du ej kallas den hos herr S. inneboende?
Hur som helst är jag besviken och arg på din tarvlighet,
när jag bemödar mig så outsägligt för att vara någon till glädje
och endast belönas för det av ej något än fullständig otacksamhet.
Drag åt helvete, kvinnor! Om ni skaffar barn och med flera än en man,
så vänta er inte att andra män än den som ni själva kastade ut och bedrog
skall ta ansvar för vad ni blott själva är ansvariga för
och som ni ej, av kvinnlig fåfänga blott, aldrig velat ta ansvar för.
Ty om de vackert försöker av godhet och naivitet,
så får de ju blott fan för det av er välsignade ansvarslöshet.

3.

Du frågar varför jag är misslyckad. Och detta frågar du nu,
när vi är mellan lakanen, färdigt berusade av älskogslycka,
när det enda som fattas för lyckans fulländning är själva sädkottet.
Luften gick ur mina ringar direkt, som vid drastisk punktering på spikmatta.
Ja, varför är jag så misslyckad, helt slut som musiker, helt depraverad,
förnedrad och helt utan någonting kvar att förlora?
Mitt tinnitus övergick småningom till total dövhet
på det högra örat. Min högerhand vägrade lyda mig redan från början.
Ja, jag borde aldrig ha blivit en musiker, men ändå blev jag det,
till mitt fördärv, ty det uteslöt det att jag kunde ha blivit
en vanlig normal och ordentlig och hederlig mänska.
Jag kunde ej bli pianist, men jag klamrade mig ändå fast vid musiken.
Jag spelade för gamla billiga tanter som jublade hjärtligt

åt mina erbarmliga taskspelerier; jag kunde ej spela ett stycke till slut utan fel. Högra handen blev alltid mitt krokben för mig i musiken, och åkomman spred sig till det högra örat. En ensidigt döv och en enhändig falskpelare till klavertrampare åt en okritisk maffia av käringar som blivit över – det var jag som musiker. Varför ej då löpa linan ut i samma riktning? Jag blev bög och bisexuell, transvestit och strip-tease-artist och till slut även en prostituerad. Dit förde mig denna olyckliga kärlek, som började vackert med Schumann, Chopin, Händel, Schubert och Beethoven. Kom sedan inte och säg att musiken är mänsklig. Som olycklig kärlek är hon den mest grymma bland kvinnor, ty hon är så mäktig att hon inte låter en gå förrän man är fullständigt förbrukad, vanärad och död; och så djävulsk är hon därtill, att, när hon helt blivit färdig med en, man ej längre fått ha i behåll kvar ens sin egen själ.

4.

Jag har en dröm som återkommer varje år. Regelbundet infann sig berättelsen vid varje vår när jag var barn, men under mogna år har drömmen återkommit ständigt mera sällan. Det är en historia filmad väl av David Lean i svartvitt någon gång på fyrtiotalet. Varje gång den återkommer har jag inte känt igen den förrän den har mynnat ut i en speciell scen, som är omiskännlig och som alltid är den samma, och den är den vackraste av alla scener. Drömmen är om två små pojkar omkring tolv år gamla. Jag vet ej om de är bröder eller bara vänner. En är mörk och något allvarlig. Den andra är mer livlig, kanske ett år yngre, och han tillber den mer resignerade. Den mörke hittar i en fornruin, ett väl begravet stendös en högst sällsam skatt av gamla föremål; en armring av rent guld i tre konstfärdigt snirklade formrena slingor är det högsta fyndet. Gossen vill bevara skatten för sig själv, men yngre vännen hävdar att han borde sälja den och så förtjäna pengar på den. Detta anser hittaren att är ett gott förslag, och båda vänder sig då till en gammal man som de väl känner och har förtroende och tillit till. Den gamle fattar sakens känsliga natur och lovar hjälpa dem diskret och få den fina skatten såld för dem. Han reser in till staden och beger sig där till en berömd pantlånerska. Han tänker att en sådan lösning vore lämpligast, då pojkarna ju inte önskar mycket pengar och då skatten därigenom inte heller skulle gå förlorad. Men med guldets i sin hand blir tanten en förräderska, hon vägrar giva något för det, och hon påstår att den gamle är en skurk som stulit det och hotar ringa upp polisen. Han vill då ta armringen tillbaka, men hon vägrar släppa föremålet mer ifrån sig, och hon ringer upp polisen. Då flyr stackars gubben vettskrämd därifrån, han vet ju ej hur pojkarna

har kommit över skatten, och på kvällen blir han så djupt deprimerad att han, eftersom han känner sig helt misslyckad och lurad grymt av hela världen, dricker sig berusad. När han lämnar krogen blir han överfallen, rånad på allt vad han äger och blir lämnad länsad kvar i rännstenen helt medvetlös. När han omsider hittas är han döende, han förs till sjukhus, och där dör den gamle gubben. "Hälsa pojkarna att jag försökte hjälpa dem så gott jag kunde," är hans sista ord. Men ingen vet vad det kan vara för två pojkar det kan vara tal om. Pojkarna får därför aldrig veta något. Deras gamle vän är borta, spårlöst och totalt försvunnen med all deras skatt, och veckorna passerar utan att de får ett bud från honom. Det är sista sommardagen, och de båda gossarna syns ligga inte alltför tätt bredvid varandra ute på en brygga i den fagra solen. Vädret är helt lugnt, ett dis beslöjar solen som ej gassar alltför hårt, ett stilla sus hörs viska ifrån säven, och de båda gossarna fullt påklädda har sina huvuden mot land. Helt sakta glider kameran lugnt fram mot dem. De talar sansat med varandra, och den mörke säger: "Vad som än har hänt har skatten inte gått förlorad." Och den andre svarar: "Har du något kvar då, eller vad är det du menar?" "Skatten kan ej gå förlorad, ty vi har den här," berättar mörke gossen hemlighetsfullt, och han visar på sitt hjärta. Och den andre frågar: "Vad är det då för en skatt?" Och mörka gossen svarar: "Jo, det är vår oskuld." Bortom denna scen går drömmen aldrig, ty när den har kommit hit så känner jag blott alltför väl igen den, och jag vaknar. Hela förhistorien kan i det oändliga variera, men den stilla slutscenen är alltid samma bild: den mörke något mer långhårige tolvåringen med tankfull blick utforskande ett okänt bortom kameran, och hans mer livlige kortklippte blonde kompis intensivt betraktande den mer allvarlige förvaltaren av mänskosläktets ädlaste mest värdefulla, gåtfulla och outtömliga skattkammare.

5.

Hon dansade för mig berusad, berusande, med utsläppt midjelångt hår och med sin nakna överkropp. Då och då fick hon det infallet att kläda av sig allt ovanför naveln. Ja, hon kanske till och med uppträder sådan offentligt blott för att chockera och erbjuda en överraskning. Så bjöd hon en gång i det tillståndet två diplomater av högsta politiska status på drinkar på klubben, och de fick panik, de förlorade fullständigt sina koncept, och när de tappat masken så flydde de nesligt. Men hon bara skrattade, spetsade drinkarna med mera LSD och bjöd dem åt några mera lättfärdiga offer för guldets och pornografin. Hon fick alla på fall. Hon fick även mig själv i sitt nät, och jag lossnade aldrig därur. Hon var min enda musa. Svårt värkte mitt hjärta av smärta när hon kom i närheten, ty jag fick aldrig bli hennes. Jag fick bara dyrka den hånfulla skönheten på hopplöst avstånd. Hon skrattade åt mig och lekte med mig.

När jag spelade så att hon hörde, så spelade jag blott för henne, så att hjärtat brände av smärta och jag trodde det skulle brista, men hon hörde aldrig att jag enbart spelade så just för henne. Hon skrattade åt mig och sade att jag var en söt och rar gosse. Det var allt jag fick ifrån henne, mitt hjärtas förförerska, som gjorde att jag blev fast här på klubben var jag en dag kommer att längta ihjäl mig vid pianot.

"Tror du att han spelade ihjäl sig?" frågade jag Bengtsson.

"Det är tyvärr inte uteslutet. Men vem suddade i så fall ut alla banden?"

"Kan han själv ha gjort det?"

"Det är tyvärr heller inte uteslutet. Hans fingeravtryck finns på alla banden, men även behandskade händer kan ha rört vid dem."

Det var allt vi fick ut av besvikelsen. Längre kom vi inte.

32. Den perfekta relationen.

Vi är bara vänner och kan aldrig bli något mera.
Som sådana kan vi för alltid dock bara bli bättre.
De flesta befastade äktenskap är bara krig mellan parterna
där båda krampaktigt vill dominera varandra och utan att lyckas.
Då står rena vänskapen på ett långt högre och sundare plan.
Vänner kan ej bedraga varandra, det uppstår ej svartsjuka mellan dem,
den ömsesidiga och hänsynsfulla respekten behöver ej någonsin skadas
och den öppenhjärtligen naturligheten behöver ej någonsin ansträngas.
Jag har ej någonsin kunnat bedraga en kvinna;
jag har alltid hellre avhållit mig och lämnat henne i fred
än jag någonsin kunnat riskera en god relations existens för en annan.
När jag var i Norge så ringde det till mig en kvinna ifrån Göteborg
som sökt överallt efter mitt nummer och slutligen lyckats uppspåra det
bara för att tala om för mig att hon fortfarande tyckte om mig alltför mycket.
Jag kan ej bedraga en kvinna med en annan kvinna.
Då avstår jag hellre från båda.
I stället må vänskapen odlas mer fromt och harmoniskt
i fred för all känslostorm och alla vilda passioner
och i desto säkrare trygghet för all tänkbar störning.
En vänskap i evighet är nog det mest konstruktiva som finns,
och det finns ingen annan perfekt relation än den fullkomligt rena.

Efter allt detta kärleksdravel kom så äntligen något av en lön för vår möda. Vi hade aldrig orkat igenom alla dessa krampaktigt hänglande dikter om vi inte närt en svag förhoppning om någon ledtråd till alla våra mysterier:

Det var inget fel på den mannen.
 Han var bara kvävd av sin mor
 och stagnerad i utvecklingen:
 aldrig hade hon låtit sin son växa upp.
 Han förblev alltid boende hemma,
 hans moder såg till att han tidigt fick sjukpension,
 så att han aldrig egentligen skulle behöva arbeta och lämna sitt hem.
 Om allenast den moderns ansträngningar stannat därvid!
 Men hon gick ännu längre.
 Hon inkräktade på sin sons alla intellektuella intressen,
 av vilka det främsta var klassisk musik.
 Han var kanske begåvad med det ytterst ovanliga absoluta gehöret,
 och han komponerade ivrigt i ungdomen
 en riktig stråkkvartett och en tonal symfoni,
 men hon rev sönder hans partitur och förbjöd honom syssla med sådant.
 De ägde en flygel av god kvalitet och av det bästa tänkbara märke.
 Hans enda vän råkade vara en musiker.
 Denne var fattig och levde eländigt med bråkiga grannar.
 Han brukade komma om söndagar för att få spela på flygeln.
 Det var veckans höjdpunkt för hela familjen
 tills modern helt sonika sålde bort flygeln
 till vrakpris emedan, som hon sade, hon måste skaffa kontanter.
 Familjen bestod endast av miljonärer.
 Den fattige söndagsbesökaren och pianisten tog det som kritik mot hans konst
 och upphörde besöka familjen, djupt sårad som musiker och förolämpad.
 Och sonen tog livet av modern.
 Det var den naturliga slutliga följderna av hennes bisarra familjemetoder.
 Hon fick som hon ville: den kärlek som hon skänkte sonen
 gav han henne slutligen även tillbaka.

15.

Det hade gått en avsevärd tid efter mordet på modern, jag hade haft så mycket
 annat att ägna mig åt att jag inte ens följt upp dess konsekvenser, men nu blev jag
 plötsligt intresserad och satte mig in i allt vad som hade hänt.

Jag fick träffa modernmördarens psykiatriker. Den stackars unge mannen hade
 naturligtvis dömts till slutna psykiatrisk vård, och den ovanstående diktens innehåll
 bragte inget nytt ljus i saken: hela historien om det livslånga ständigt tilltagande
 modersförtrycket hade kommit fram vid rättegången, och det var mest med allmän
 och stor medkänsla som modernmördaren dömdes till sinnessjukhus i förhoppning
 om att sådan vård skulle hjälpa honom.

När jag träffade hans psykiatriker hade denne just skrivit ut honom. "Efter tre
 månader i min vård hade jag ingenting mera att ge honom. Det var inget fel på
 honom, hans förstånd och omdöme var helt klara fastän hans sätt är ganska
 excentriskt, så jag såg ingen anledning till att hålla honom inspärrad kvar här. Jag
 tyckte synd om honom och kunde bara sympatisera med honom för mordet på den

själsmördande modern. Han gav henne blott vad hon förtjänade, det tyckte hela rätten, det var bara synd att just han måste ge henne det."

Emellertid hade nu psykiatrikern inte längre någon kontakt med patienten. Han hade utskrivits med en präktig laddning tunga mediciner i bagaget som borde förnyas efter hand, vilket han kunde göra på apoteket: sjukhuset skulle skicka honom regelbundna recept. "Men vågar ni verkligen släppa en sådan människa helt utom synhåll, som dock måste anses vara skadad djupt in i själen för resten av livet?" frågade jag.

"Min bästa herre, om vi behöll alla under observation som skulle behöva vara det så skulle vi behöva övervaka 90 procent av svenska folket. Det kan vi bara inte göra. Alla som över huvud taget kan klara sig själva måste vi lämna vind för våg för att alls kunna ägna dem som inte kan klara sig själva ett minimum av den vård som de kräver."

Därmed fick jag låta mig nöjas. Jag ville dock veta hur det gick för den utskrivne och spårade honom till ett rehabiliteringsläger för narkomaner där han arbetade frivilligt utan lön. Föreståndaren för detta läger var en frikyrkopräst, som plötsligt anhölls av polisen för vållande av annans död. Det visade sig att den före detta modernmördaren även varit inblandad i dens död vars vållande lägerföreståndaren åkt fast för. Jag ingrep genast i fallet, och här följer min rapport:

"Som väl bekant med pastor Mats Johan Eriksson sedan nio månader tillbaka och med fallet Mårten Welander anser jag mig böra avlägga ett skriftligt vittnesmål, icke för att skydda dem utan emedan jag anser mig förstå hela situationen.

Mårten Welander blev utskrivnen från Lillhagens Sjukhus sista veckan i april efter en vistelse där på ungefär tre månader varunder en månad i den allra svåraste avdelningen. Han skrevs ut med ett batteri av starka ordinerade mediciner som han måste ta regelbundet. Dessa mediciner kunde han fritt efter eget skön dela med sig åt andra.

Efter en veckas vila började han arbeta hos pastor Eriksson på Solkulla efter rekommendationer från Pingstkyrkan. Han handskades tämligen fritt med medicinerna, han har alltid själv principiellt varit emot allt bruk av mediciner och narkotika, så han tog dem i princip så litet som möjligt för att i stället kunna arbeta bättre. Allt gick bra fram till den 31.5.

Att Solkulla är tätt befolkat av narkomaner är allom bekant. Att maj månad haft en makalös värmebölja med ihållande vackert väder är också allom bekant. Att ett så långvarigt överhettat klimat kan väcka hetare svallande blod till liv torde inte vara obekant. Att risken för att detta kan hända på ett ställe som Solkulla torde vara självklart.

Den avlidne var en stor kraftkarl som råkade ut för att hans blod kom i svårbemästrad svallning den 31.5. Den liberale Mårten Welander gav honom då åtta stesolider för att få riskelementet nerlugnat utan att tänka på följderna, utan att bedöma risken med en sådan överdos och utan att avse någon skada därmed. Följden blev den motsatta: i stället för att lugna ner sig fördubblades riskmomentet så att pastor Eriksson ansåg det som sin plikt att ingripa.

Det grepp som han kopplade på den avlidne var anpassat efter dennes volym, styrka och farliga tillstånd. Pastor Eriksson hade ingen aning om att den avlidne försatts i ett abnormt kroppstillstånd genom en överdos stesolid i kubik. Han kände endast till den avlidnes kraftiga konsumtion under dagens lopp av såväl starksprit som T-sprit, i kombination med vilket en åttafaldig överdos stesolid måste bli minst sagt fatal. Följden blev ett dödsfall genom rena rama oturen.

Om pastor Eriksson är skyldig till vållande av annans död är han inte ensam skyldig. Alla torde kunna vittna om att han aldrig skulle kunna vålla någons död av egen fri vilja. Likaså torde alla kunna vittna om att Mårten Welander aldrig skulle kunna vålla någons död utom under långvarigt tvång. Likväl var det Mårten som gav överdosen till den avlidne, vilken måste ha medverkat till den avlidnes död under ansträngningen med pastor Eriksson.

En tredje oavsiktligt medskyldig måste här tas i beaktande. Lillhagens Sjukhus är av alla institutioner här i landet den som utskriver mest psykofarmaka. Mediciner för miljarder utskrivs, avhämtas och begagnas sedan utan att någon kontrollerar hur. Ingen kan hindra någon utskriven patient från Lillhagens Sjukhus med arsenaler av mediciner i bagaget att ge dessa mediciner åt vem som helst annars under fullständig ansvarslöshet. Som opartiskt vittne måste jag anklaga denna vårdslösa massutskrivning av i princip vilka mediciner som helst som huvudfaktor i den tragiska olyckshändelsen på Solkulla som innebar en oskyldigs död utan att någon avsåg det."

Det hör till saken att den avlidne var minst sagt en buse som den kritiska dagen ständigt gjorde ansatser till att börja gå bärsärkargång. Det var dessutom en kraftig bjässe, över 1.90 lång med kraftigt utvecklad muskelbyggnad, så det var mera troligt att han i sitt tillstånd den 31.5 skulle ha ihjäl någon annan av misstag än att han själv skulle gå åt av misstag. Ingen saknade honom efter hans bortgång, snarare pustade alla ut, ty bland alla rötägg, missbrukare, gangsters och galningar på det ökända tatarliknande rehabiliteringscentret Solkulla var han en av de allra värsta.

Mitt vittnesmål ledde till att pastorn frisläpptes av polisen, och åklagarmyndigheten beslöt att inte väcka åtal. Med hänsyn till Mårten Welanders bakgrund vidtogs heller inga åtgärder mot honom. Man antog att han inte själv känt till sina mediciners farliga verkan vid överdosering då han ju med en sådan bakgrund måste vara något förståndshandikappad. Numera var han dessutom den snällaste och fogligaste människa man gärna kunde tänka sig och hade aldrig visat något våldsamt uppsåt eller ens berett några samarbetssvårigheter under sin tid som frivillig arbetskraft vid Solkulla, där han skött sina oavlönade humanitära åligganden fullständigt klanderfritt. Emellertid lämnade han Solkulla efter bärsärkens våldsamma ändalykt och försvann i okända öden i staden.

Dessa skulle dock inte förbli okända särskilt länge. En dag eller snarare natt avled restaurang Valands discjockey, och det visade sig att dödsorsaken var en överdos medicin i samband med stark alkoholkonsumtion. Gåtan var: hur hade mannen fått så mycket medicin när han inte själv hade använt medicin? Eftersom denna gåta inte kunde lösas kontaktade kommissarie Bengtsson mig. Snart stod det klart för mig, även om bevis saknades, att någon förgiftat sagde discjockey med att lägga en kraftig överdos stark medicin i hans sista extra starka gindrink. Problemet var att motiv saknades: discjockeyn hade inte haft något otalt med någon. Visserligen hade han använt sig av såväl marijuana som kokain vid behov, men sådant hörde till branschen: var finns den professionella discjockey som inte är narkoman? Och dessa blir verkligen aldrig kriminella då de är ytterst trogna och lojala kunder som dessutom brukar förbli både sådana och nyttiga som discjockeys. Valands avlidne discjockey hörde dessutom till de renaste och mest sympatiska på området.

Problemet verkade olösligt. Rutinmässigt kammade man igenom alla personligheter som besökt denna stadens mest centrala och bullersamma discothèque den lördagsaftonen då discjockeyn stupat på sin post, och något larmade mig när jag erfor att Mårten Welander befunnit sig där. Inga misstankar kunde riktas

mot honom och inga motiv kunde konstateras. Ändå beslöt jag mig för att tala med honom. Vårt samtal blev oförglömligt.

16.

Den före detta mentalpatienten och modernmördaren bekände beredvilligt för mig att det var han som avsiktligt hade mördat discjockeyn. Han bekände det fasaväckande okänsligt och hade före bekännelsen avkrävt mig villkoret fullständig tystnadsplikt. Jag kunde således inte föra saken vidare.

"Men varför gjorde ni det?"

"Jag tål inte dålig musik."

"Menar ni att ni av smaxskäl tog livet av en oskyldig människa?"

"Han var inte oskyldig. Han spelade dålig musik och tjänade pengar på det."

"Men vad ont hade han gjort er?"

"Mig personligen hade han aldrig kommit vid, men han deltog i förförandet av hela vår tid och all vår tids ungdom genom barbarisk destruktiv musik."

"Så det var i själva verket musiken ni avsåg att mörda?"

"Ja, så kan man se det."

"Men musik är ju ett oskäligt väsen. Hur kan man bli arg på musik?"

"Den musiken är inte oförarglig," utbrast han vredgat. "Slik rockmusik spelas idag på alla diskotek i hela världen, och överallt var den spelas förför och hjärntvättar den ungdomen. Det finns knappast en rockmusiker idag som inte är narkoman, och det finns knappast någon ungdom i världen idag som besöker diskotek och som inte därigenom förr eller senare faller för bruket av droger. Vi lever i en tid av ständigt tilltagande drogmissbruk. Halva samhället går på mediciner, och halva världsungdomen går på knark. Det senare förmedlas av diskoteken och rocksubkulturen. Det förra förmedlas av psykiatrikerna."

"Så ni har helt enkelt velat ta lagen i egna händer och befria världen från en som tjänade och spred denna destruktiva drogkultur."

"Jag har inte mer än befriat en sjuk kropp från ett enda Aids-virus. Miljoner andra sådana virus kvarstår i kroppen och lever än."

"Denna infekterade kropp är då människovärlden?"

"Precis."

"Min vän, jag har gett er mitt tystnadslöfte, discjockeyn är död och kan inte göras levande igen; då varken bevis eller motiv för mord kan påvisas blir det inget åtal mot någon, men jag ber er för er egen skull att inte på nytt försöka ta på er uppgiften att utföra gärningar och skipa rättvisa på ett sätt som endast Gud har rätt till att göra."

Då kom han med det oförglömliga genmälet:

"Men, herr Sherlock Holmes, vad annat har en falerad musiker i denna världen att göra?"

Jag insåg då genast både att Mårten Welander gärna skulle mörda igen utan personlig anledning och framför allt vad för en farlig människa en musiker som misslyckats har för förutsättningar att kunna bli. Jag tänkte genast på den misslyckade hötorgsmålaren Adolf Hitler.

Jag stod dock vid mitt ord och höll mitt tystnadslöfte. Om något skulle andragas mot Mårten Welander var jag som gentleman tvungen att vänta därmed tills han mördade en gång till.

Vid denna tid hände det något mycket sällsamt. Bengtsson ringde mig en vacker dag. "Vad har du på hjärtat?" frågade jag.

"Jag tror vi har funnit ett spår."

"Efter vilken mördare?"

"Ingen av dem."

"Kom inte och säg att du har hittat ett annat lik."

"Nej, men kanske något bättre: spåret av ett levande lik."

"Vad menar du?"

"Vad skulle du säga om ett eventuellt bevis på att den som var död inte är död?"

"Vem är det som har återuppstått?"

"Kom så får du se!" Och han meddelade den adress han befann sig på och lade på luren. Det räckte för att få mig att frivilligt bege mig dit.

Det var en vanlig lägenhet i ett normalt hyreskvarter. Lägenheten var liten och mörk och tämligen ostädad.

"Vad är det som har fört dig hit?" frågade jag Bengtsson.

"Här har någon bott som kan bli intressant för oss. Lägenheten är utrymd emedan den som fanns här kände att vi var honom på spåren. Ta en titt på dessa tre papper."

Det var två dikter och ett brev. Jag tar dikterna först:

Bananskalet

Vem vill inte älska allt människosläktet
och blott vara god mot allt mänskligt,
allenast uppmuntra och arbeta konstruktivt,
icke stå någon emot och blott se allt det bästa hos alla?
Det finns inget oskadat barn som ej har så god vilja och allvarlig föresats.
Men detta människosläkte som är så gudomligt och ofelbart
och enbart gott kan ibland visa sig ganska konstigt.
Exempelvis satt jag en natt på en färja till Danmark och läste.
Jag satt i en cafeteria, det fanns inte många omkring mig,
jag störde ej någon och ingen ofredade mig,
och jag var djupt försjunken i allvarlig läsning,
när plötsligen någonting fuktigt och äckligt slår ner i min nacke.
Helt uppskrämd och chockad av blixliknande överraskning
tar jag med min hand reda på vad det är för ett obekvämt föremål
som träffat min nacke helt utan förvarning och konstaterar ett faktiskt bananskal,
helt nyligen avätet, gult, slafsigt, fläckigt och motbjudande.
Ett mysterium! Vem kastar tomma bananskal på oskyldiga passagerare?
Jag kastar blickar omkring mig och finner ej någon som verkar det ringaste skyldig.
Men snett tio meter bakom mig så sitter ett par helt alldagliga ungdomar.
Jag möter den enes blick och förstår genast sanningen:
dessa två har kastat på mig bananskalet blott för att utröna
om jag var mäktig att utröna vilka som kastat bananskalet på mig.
Jag har aldrig sett dem förut, de har inte ens talat med mig,
och de kastar på mig ett bananskal i nacken.

Nej, en sådan mänsklighet kan jag ej älska,
som fullständigt omotiverat tillfogar en annan en mördande skymf
och försvinner från platsen för brottet förutan att ge förolämpade parten
ens möjlighet till någon upprättelse.
När de skådat min blick och förstått att jag klart genomskådat dem
reste de sig ifrån bordet, gick ut och försvann ibland mängden.

Du lever i nödtorft med dina små barn under ständig och bitande motvind,
ditt liv är en kamp varje dag för att få brödet att räcka till alla munnar
och för att få slantar tillräckligt till brödet.
Du har aldrig haft någon man som ej har övergivit dig,
och du har aldrig fått leva ett snäpp över existensminimum.
Likväl så gör du av livet en fest.
Dina barn är beständigt harmoniska,
ditt vackra hem är ett lustslott av skönhet och trivsel,
ditt liv är en tilldragande och exotisk förtrollande dröm,
alla vänner är varmt attraherade av dig, och dina barn älskas av alla.
Hur bär du dig åt? Jo, jag vet. Du behöver ej avslöja det.
Din uppbyggliga hemlighet är att du älskar mer varmt och mer oreserverat
var mänska du träffar än vad någon människa kan älska dig,
och du döljer din kärlek. Du visar den inte för någon person
utan döljer den fint bakom masken av diplomati, konventionalitet
och vardaglig jargong och rutin utan ände, som kan förefalla banal
men, som sagt, som är till för att dölja blott din ousinliga
och outtröttliga, ständigt utgående tappra och ödmjuka kärlek.

Men brevet var intressantast. Det lydde:

"Käre Gerhard,

Tack för ditt senaste brev med de positiva nyheterna. Att min moralpredikan
hade god effekt på Mats är inte så konstigt, då jag aldrig hade givit honom en sådan
moralpredikan om jag inte vetat att det skulle ha effekt, vilket den inte hade haft om
inte Mats var en varmt troende, vilket jag hoppas att han alltid förblir.

Detta är det första brev som jag vågar skriva till dig. Därmed utlämnar jag mig
själv på ett sätt som egentligen strider mot mina principer. Efter ett halvt års
samarbete tror jag dock att jag vid det här laget kan lita på ditt omdöme och därmed
även strunta i om du väljer att förstöra mitt brev eller ta kopior av det och visa det för
andra. Jag vill bara för framtiden slå fast våra ömsesidiga överenskommelser, som
jag härmed vill påminna dig om. Det åligger dig att hundraprocentigt slå vakt om
mitt inkognito och aldrig avslöja något för någon om mitt privatliv som kan ge någon
någon hållhake på mig. Du vet inte själv om det namn som jag går under är mitt
riktiga eller inte, och det kommer du heller aldrig att få veta. Du kommer aldrig ens
att få se mitt pass. Vårt samarbete är först och främst och nästan uteslutande litterärt,
jag sätter värde på din skriftställarkonst och jag är tacksam över att du sätter värde
på mina teologiska synpunkter och bidrag. Därmed är faktiskt du den ende som fått
mig att skriva något som inte omedelbart förgås. Fram till januari 1988 var det en av
mina principer att aldrig göra mig skyldig till något skrivet ord eller mottaga något

sådant utan att det omedelbart förgicks: samma princip som din helige kusin Mats har. Den är inte ovanlig bland teologer.

Jag vill poängtera, att jag aldrig inlett ett samarbete med dig om du inte varit på definitiv väg att bli ateist. Jag är glad över att jag lyckats bevara din själ åt Gud, och det att du genom mig har fått ett större förtroende för den ortodoxa kyrkan än vad du någonsin haft för vare sig någon annan kyrka eller judendomen betraktar jag som mitt livs största seger, åtminstone så länge den håller i sig. Emellertid är denna din utveckling inte alls konstig, då den ortodoxa kyrkan varken haft någon Augustinus, någon Martin Luther, någon inkquisition eller någon ofelbarhetsprincip. Den har alltid varit den mest toleranta kristendomen och därför alltid råkat mest illa ut. Det är enbart för dess tolerans skull som jag alls kan tillhöra den: med min "arianism" och själavandringstro hade jag aldrig platsat i någon mera dogmatisk trosform. Med min religion anser jag faktiskt att jag kan omfatta alla andra utom en enda: Scientologykyrkan. Du vet vad jag anser om den. Det stora grundläggande felet med L. Ron Hubbard, som jag är övertygad om att hela hans kyrka kommer att falla på, är karaktären av hans mytologiska science fiction-föreställningars oöverträffbara smaklöshet. Han måste ha vetat det själv. Annars hade han aldrig bemödat sig om att göra sin lära så otillgänglig för alla utom för de få som var tillräckligt lika mycket galna som han och dessutom hade rikligt med pengar för hans system att kunna utnyttja. Jag vet att dina syskon och din mor utan någon som helst distans är fullständigt uppslukade av denna lära varför jag på intet sätt rekommenderar att du delar mina privata uppfattningar.

Om du på något sätt skulle förråda mig genom att till exempel utlämna något om mig som andra kan ta fasta på kan du betrakta mig som död: vår förbindelse är då fullständigt avklippt för alltid. Jag lånar mig till dig enbart av teologiska skäl, och detta kan jag endast göra så länge detta icke missbrukas.

För övrigt tänker jag inte delta i den ortodoxa resan österut till Valamo och Onega vid månadsskiftet. Jag har tillräckligt att göra med alla mina mänskliga relationer.

Med förtroende,

din lojale medarbetare,

Gunnar Bondesson.

Efter att ha läst brevet förstod jag kommissarie Bengtssons självbelåtenhet. Vi hade nu konkreta bevis för att Gerhard existerade, ty brevet var skrivet till honom blott för några veckor sedan och kunde inte vara till någon annan.

18.

Hur Bengtsson och jag inledde vårt mångåriga samarbete är en märklig historia som förtjänar att berättas. Jag hade en god vän som hette Daniel som sysslade med mångahanda. En dag berättade han för mig en dröm som han hade haft.

"Jag var i bokbranschen och hade en viss ställning som ansvarig direktör i en bokklubb för att medlemmarna fick de böcker som de hade beställt. Jag anställdes på

ganska märkliga villkor, anställningsformaliteterna skedde anonymt, men det var ett välbetalt jobb, så jag ställde inga frågor.

Det framgick senare att denna bokklubb ingenting annat var än en täckmantel för professionell narkotikahandel: knarket smugglades i böckerna. När polisen upptäckte hemligheten visade det sig att jag var den högste ansvarige de kunde få tag i. För att bevisa min oskuld samarbetade jag fullständigt med dem, och de tycktes tro mig, men för att bli övertygade själva bad de mig tjänstgöra som lockbete för mina överordnade. 'Vad som helst för att rentvå mig,' tänkte jag och ställde upp, och fällan gillrades och lyckades. Men den desperado vi lyckades fånga i fällan var beväpnad, och när han upptäckte att han gått i en fälla sköt han skarpt, och det första skott han avlossade träffade mig i bröstet på vänstra sidan var hjärtat sitter. Jag hörde tydligt hur mitt hjärta därvid gav såsom ett bråkande ljud ifrån sig. Men jag släppte inte min mördare med blicken och lyckades säga: 'Vad skulle det vara bra för, din lurk?' och till de tafatta poliserna: 'Är ni nöjda nu?' innan jag dog."

Det var den märkliga drömmen, som Daniel berättade för mig. Det märkliga var att han så påtagligt hade upplevt sin egen våldsamma död och därvid uppsnappat sensationella och unika detaljer som "det bråkande hjärtat" som hör till sådana ljud som bara den som dör själv kan uppfatta i dödsögonblicket.

Men den märkliga drömmen var blott en inledning till ett mysterium. Ett år senare var Daniel död, och jag gick på hans begravning. Med på begravningen var poliskommissarie Bengtsson, som jag då såg för första gången. Han var den ende i sin kår som vågade stå för hur mycket han skämdes och kände skuld för Daniels död. Minst fem poliser borde ha fått stå där vid kistan med blottade hjässor.

Efteråt frågade jag denne ensamme polis: "Hur dog han egentligen?" Jag blev förvånad över hans reaktion, ty han svarade:

"Jag är glad över att någon frågade mig, ty därmed får jag anledning att berätta hela den sorgliga historien för någon. Är ni ledig? Kan vi ha lunch tillsammans?" Det gick jag villigt med på, ty jag försitter aldrig en möjlighet att få utforska eventuellt förekommande dolda sanningar.

Den historia han berättade var följande. Polisen hade upptäckt att det förekom narkotikasmuggling inom ett företag som distribuerade kinesisk och annan ostindisk konst. Beställningarna skedde per korrespondens, och man hade kommit hemligheten på spåren en dag när en polis kommit hem till en person som innehaft konstföremål levererat av denna firma. Konstföremålet i fråga hade varit rena bluffen, en statyettimitation av rent skräpvärde. "Hur har du kommit över en sådan idiotgrej?" hade polisen frågat varvid ägaren rodnat starkt och framstammat att det var en fin firma som förmedlade sådana konstdyrgripas per korrespondens. Polisen hade genast förstått att ägaren hade något att dölja, och ägaren visade tydliga tecken på sin egen genanta medvetenhet om att redan ha sagt för mycket. Polisen begärde namnet på firman och fick det. Nästa dag var firman upplöst. Då visade det sig snart att konstföremålens enda värde hade utgjorts av deras egenskap av fodral och gömställen för ren kvalificerad och svindlande lönsam narkotikasmuggling. Man lyckades bara få tag i en enda ansvarig person för firman, en som hade att ombesörja att rätt paket skickades till rätt adress, och det var Daniel.

Jag lät honom avsluta historien fastän jag kunde gissa resten. "Vår man spelade oskyldig, och vi beslöt att ge honom en chans för att bevisa sin oskuld. Vi skulle locka någon av hans kunder eller uppdragsgivare i en fälla med honom som lockbete. Han ställde villigt upp, varför vi inte såg någon anledning att inte försöka saken. Den enda skurk vi lyckades lura i fällan visade sig vara en av de primitivaste: en brutal underhuggare, som genast sköt skarpt och vilt omkring sig när han

upptäckte att han fångats i en fälla. Det första skott han avlossade träffade vår oskyldige vätte Daniel i hjärtat."

Jag hämtade andan.

"Fick han någonting sagt innan han dog?"

"Han försökte tydligt säga något, men orden kom inte ut ur munnen på honom. Men han släppte inte sin mördare med blicken förrän hans blick brast."

"Och mördaren?"

"Avväpnades med ett skott i handen som höll pistolen. Han sitter i fängelse nu."

"Tack för er historia. Den kräver nu att jag berättar min historia om Daniel."

Och jag berättade den dröm som jag då kom ihåg att Daniel hade haft ett år tidigare. Jag berättade den just så som Daniel hade berättat den för mig.

Efteråt var vi båda mycket tysta. Slutligen sade Bengtsson: "Allt stämmer utom det där med böcker i stället för konstföremål. Varför tror ni han valde ett jobb som konstföremålsdistributör?"

Svaret var givet: "För att konstföremål inte var böcker."

Vår stora tystnad grep oss på nytt.

"Synd att ni inte är polis," sade Bengtsson slutligen.

"Och synd att ni inte visste vad jag visste om Daniel."

Därefter började vi samarbeta.

19.

Spåret efter Gerhard Stolz blev vår morot: vi inbillade oss nästan att om vi bara fick fatt i honom så skulle alla våra kriminalproblem lösas. Vårt hopplösa trevande i ett absolut mörker lystes endast upp av illusionen om att en enda nyckel kunde låsa upp alla stängda dörrar.

Vi satt i Bengtssons bil och samtalande om det aktuella spåret när Bengtsson frågade: "Jag måste nödvändigt fara och hälsa på min mamma. Har du lust att följa med?"

"Vart då"

"Till ett ålderdomshem."

Jag hade ingenting emot det, eftersom jag aldrig hade varit på ett ålderdomshem tidigare. När jag kom in i det förstod jag varför folk i regel helst inte besöker ålderdomshem.

Av alla tänkbara mänskliga miljöer är väl denna slutstation för icke önskvärda och besvärliga alltför föråldrade släktingar den tristaste. Jag kom genast att tänka på Jonathan Swifts struldbrugger, dessa flera hundra år gamla människor som inte får dö fastän deras senilitet och förfall endast tilltager hela tiden. Swifts vision av struldbrugernas tillvaro var en vision av våra dagars ålderdomshem.

Jag kunde göra mina iakttaganden medan Bengtsson samtalande med sin moder. Vi befann oss i den gemytligt inredda matsalen. Miljön var dräglig men endast en förljugen fasad tillgjord för att dölja den omänskliga verkligheten: alla dessa gamla var här mot sin egen vilja, förvista hemifrån för att deras yngre anhöriga skulle få slippa att själva bekymra sig om dem. Alla satt de passiva, berövade sitt människovärde, resignerade i sin fångenskap och själsligen upplösta i sin likgiltighet väl medvetna om att de var placerade här endast för att man ville bli av med dem. De hade bara att dö, och det visste de alla, och det bar envars yttre vittnesbörd om. Alla var redan multnande levande lik.

Av någon anledning drogs min uppmärksamhet till ett par likt Bengtssons. En av dessa struldbruger hade besök av en ännu yngre man än Bengtsson, och denna unga man var vacker. Vraket som han hälsade på var en gammal gumma, insjunken i sig själv, tandlös, sjaskigt klädd och halvdant coifferad, gaggig och senil. Ändå förde han en konversation med henne. De satt inte långt ifrån oss, varför jag kunde höra deras samtal. Vad som slog mig var att de inte hade samma modersmål. Gumman bröt på tyska, och den unge mannen talade finlandssvenska.

Det var en ovanligt vacker man. Hans utseende var typiskt germanskt: hög växt, långt ansikte, blond, ädel haka och stora klarblåa ögon. Ju mer jag iakttog detta omaka par, desto säkrare blev jag på att de inte ens var släkt. Ändå var han lika uppmärksam mot den säkert 50 år äldre kvinnan som om han hade varit hennes son.

"Vet du vem de där båda är?" frågade jag Bengtsson försiktigt när tillfälle gavs.

"Inte en aning. Hon är väl en gammal käring som hamnat här på grund av brist på intelligens som alla övriga."

"Hon bryter på tyska."

Bengtssons mor sade: "Hon röker. Vi brukar sitta i rökrummet tillsammans."

"Då vet ni kanske vem hon är?" frågade jag.

"Inte en aning," svarade fru Bengtsson, som faktiskt själv mot sin egen sons önskan hade valt att installera sig på detta hem. Hon var säkert den piggaste av alla internerna. Hennes enda egentliga ålderdomsfel var ett rötsår på benet som aldrig läktes och som gjorde det mycket svårt för henne att gå.

Försynen fogade det så att vi fem, Bengtsson och son, jag samt den gamla tyskan med sin besökare hamnade tillsammans i rökrummet. Varken jag, Bengtsson eller den unge blonde mannen rökte. Det var bara de båda gamla tanterna som gjorde det, men de i sin tur blossade som vulkaner.

Tydligt hade de vant sig vid att vara varandras bästa sällskap. De talade mera med varandra än de talade till oss. Ett exempel på deras konversation:

"Men du vet ju att jag aldrig har cigaretter med mig," sade tyskan.

"Det ger dig inte rätt att tigga av mig."

"Men du *har* alltid cigaretter."

"Men dom tar alltid slut så mycket som du röker."

"Men du röker ju också själv."

"Ja, och det vill jag fortsätta med, men mina cigaretter försvinner alltid när jag är tillsammans med dig."

"Men jag måste ju få röka. Du vet ju hur nervös jag är."

"Kom inte och säg nu igen att du är nervös. Det har jag alltid fått höra."

"Du slipper höra det mera om du lånar mig en cigarett."

"Jag vet nog vad låna betyder i det här fallet. Jag får aldrig igen dem."

"Men du har ju cigaretter."

"Ja, och dom vill jag behålla."

"Men du vet ju hur nervös jag är."

"Ja, rök då, din stackare, men så som du röker kommer du att ruinera mig!" Till oss: "Hon röker 60 cigaretter om dagen. Själv röker jag bara ett paket."

Mina första ord till den unge blonde mannen var: "Hur gammal är hon?"

"Hon har just fyllt nittio."

Jag blev förvånad. Jag hade gissat på 75 eller högst 80. Och hon rökte 60 cigaretter om dagen! "Varför röker hon så mycket?" frågade jag honom dumt.

"Emedan hon är ensam."

"Är ni den enda som besöker henne?"

"Så gott som."

Under tiden hade tanterna börjat argumentera om sina cigaretter igen.

90-åringen hade tydligt stimulerats av ynglingens besök. Hon var mycket mer levande nu än vad hon hade varit i matsalen. Men hon var fruktansvärt gaggig. Hennes tankar och samtal kunde kretsa runt runt kring en och samma sak i det oändliga utan att hon blev trött på att upprepa sig, medan fru Bengtsson, som bara var tretton år yngre, var betydligt mera vaken.

"Hur länge har hon varit sådan?" frågade jag ynglingen.

"Ända sedan hennes släktingar spärrade in henne här."

"Är ni inte någon släkting?"

"Nej," var förstas svaret.

Mitt intresse för dessa båda, den senila 90-åringen och den vackre unge mannen, stegrades för varje ord jag fick höra från dem, men han måste plötsligt bryta upp och ge sig iväg, då han hade en tid att passa. 90-åringen ville inte skiljas från honom. Jag såg hur de stod länge vid utgångsdörren, och hon smekte hans kind och upprepade ständigt sin vädjan om att han skulle komma tillbaka. Alla hans försäkringar om att han skulle komma igen kunde inte övertyga henne. När jag följande gång kastade en blick ditåt var han borta, och hon kom tillbaka från dörren åter 90 år gammal med slocknad blick och nersjunket huvud, som om hans besök befriat henne från 30 års ensamhet och hon nu fått den tillbaka igen. Och hon sade: "Men var har jag mina cigaretter?"

20.

Det var bara några veckor senare som Bengtsson meddelade mig att denna 90-åriga gamla dam hade avlidit. Vårt spår efter Gerhard hade då kört fast, så jag kunde lika gärna ventilera min hjärna med annat emellanåt än lösliga problem.

Jag gick på nittioåringens begravning av ren nyfikenhet. Hennes namn var Inga Meuller. Det stod om henne i tidningen. Hon hade kommit från Tyskland på 30-talet redan och sedan varit verksam i många år som lärare på några av stadens bättre skolor. Hon hade anhöriga men inga egna barn.

Skulle jag på begravningen återse den unge blonde mannen? Ja, han var där. När jag kom till den katolska kyrkan, där begravningsmässan firades, hade denna redan börjat, men det var ganska litet folk i kyrkan. Endast några bänkar var upptagna. Jag tog plats i bänken bakom den unge mannen.

Jag fäste mig vid att han kunde hela den katolska mässritualen utantill. Han hade ingen bönbok men svarade utan att staka sig på varje prästens uttalande och läste alla bönerna utantill. Endast trosbekännelsen deltog han inte i.

Det övriga klientelet i denna kyrka var mest gamla tanter. En av dem hade ett förfärligt fult band i håret och gav ett smutsigt och förfallet intryck. Hon hade tydligen varit en fin dam en gång och inte följt med i sitt eget förfall. Föga anade jag att de katoliker som närvarade vid denna minnesgudstjänst utgjorde Göteborgs stora katolska församlings alla bästa medlemmar.

Prästen höll en sorglig predikan. Han hade tydligen inte känt den avlidna närmare, vilket han också medgav i sin predikan, och vilket han skyllde på att han varit kyrkoherde i församlingen så kort tid än så länge. Han prisade den avlidnas dygder, av vilka den enda tydligen hade varit att hon alltid hade varit trogen kyrkan. Annars sade han ingenting gott om henne. "Vi vet alla att Inga mot slutet av sitt liv var helt senil. Hon kunde den ena dagen inte minnas vad som hänt och vem hon träffat dagen innan. Med ett så långt liv hade hon säkert haft underbara saker att

förtälja om hon hade kommit ihåg något. Nu vilar hennes minne hos Gud, och det hon själv inte kunde minnas av sitt liv skall dock Gud hålla henne räkning för i sitt goda minne." Och hans predikan gick ut på att allt vad Inga Meuller inte hade kunnat minnas av sitt liv och som nu var glömt av alla för evigt skulle dock Gud bevara i minnet, som om det hjälpte.

Den avlidnas släktingar, som jag mindes att den unge mannen omnämnt såsom hennes inspärrare, verkade tämligen liknöjda under hela gudstjänsten och verkade knappast varken intresserade eller troende. Den unge mannen däremot visade tydligt ett klart ställningstagande mot innebörden i prästens predikan, som om han själv kunnat hålla en bättre predikan, vilket jag inte tvivlar på att han hade kunnat, som han säkert visste mer om Inga Meullers liv än vad hon själv kunnat dra sig till minnes mot slutet. Jag visste inte då ännu att han var teolog.

Gudstjänsten avslutades, och folket drog ut ur kyrkan. Jag gick fram till den unge mannen och presenterade mig. "Vi träffades på ålderdomshemmet."

"Javisst, ja. Jag kommer ihåg. Gunnar Bondesson," presenterade han sig och räckte fram handen. Var hade jag hört detta namn förut?

21.

Han uttryckte sitt stora missnöje med begravningen. "Torftigt, mycket torftigt! Kyrkan borde ha varit full, för hela den katolska församlingen hade henne att tacka för mycket."

"Ni är inte katolik?" frågade jag.

"Nej. Hur visste ni det?"

"Jag hörde att ni var tyst då trosbekännelsen lästes medan ni deltog i gudstjänsten för övrigt."

"Då satt ni inte långt ifrån mig."

"Jag satt omedelbart bakom er."

"Jag tillhör den grekisk-ortodoxa tron."

Detta förvånade mig. "Finns det sådana?" frågade jag nästan men lade band på mig och sade i stället: "Den har väl inte många medlemmar här i staden?"

"Nej, men i Finland är den lika mycket statskyrka som den protestantiska."

Det hade jag inte heller vetat.

"Har du då alltid varit grekisk-ortodox?"

"Nej, jag konverterade frivilligt vid myndig ålder. Liksom de flesta svenskar är jag född protestant. Även Inga Meuller var född protestant men konverterade till den katolska tron. Prästen tog för givet att hon varit katolik i hela sitt liv."

"Ni tyckte inte om prästen?"

"Jag känner honom inte. Han är ny här."

"Har ni bott länge här i staden?"

"Nej, jag bor inte här. Jag kommer hit bara då och då."

"Jag har sett ert namn förut."

"I vilket sammanhang?"

"Vi har en gemensam bekant."

"Vem då?"

"Gerhard Stolz."

Han bleknade.

"Därför förvånades jag över att ni var grekisk-ortodox. Jag visste inte att en troende sådan kunde ha gemensamma nämnare med en ateist."

"Hur mår Gerhard?"

"Jag vet inte. Vi söker honom."

"Vi?"

"Han var en mycket god vän till mig, och jag trodde honom vara avliden, tills jag fick läsa ett brev som ni skrivit till honom helt nyligen."

"Jag har bara skrivit ett enda brev till honom i mitt liv."

"Då var det det brevet."

"Hur kunde ni komma över det?"

"Vi fann det i en bostad som han övergivit."

"Varför söker ni honom? Hör ni till polisen? Vad har han gjort?"

"Ingenting. Men han vet mycket. Jag är bara privatdetektiv, och just nu sysselsätter jag mig med flera mord som Gerhard kan ha vetat mycket om."

Vi tröttnade omsider på att stå på kyrktrappan och diskutera. Därför tog vi oss samman och beslöt att sätta oss på ett kafé. Samtidigt lade vi bort titlarna och började konsekvent säga 'du' till varandra.

22.

"Jag träffade Gerhard för första gången på en fest för länge sedan. Det var en gårdsfest, och huset där festen firades var idealiskt för sådana. Huset kringgärdade gården på tre håll, och åt det fjärde hållet var det skog, berg och park."

"Då vet jag vilket hus det var. Det var kvarteret 'Paradiset'."

"Ja, just det. Det revs sedermera, och ingenting har de byggt i stället. Det gamla trähuset var som ett kråkslott och liknade ett palats från sekelskiftet, vilket de andra villorna i kvarteret var. Att det kvarteret fick rivras var onödigt och oförlåtligt. Därvid skändades oskattbara kulturvärden. Men det var där jag träffade Gerhard. Han bodde då där i huset inackorderad hos en lesbisk häxliknande judinna, och jag tyckte synd om honom för det. När hon satte i gång gick ingen människa säker för henne. Hon var ökad hos hyresnämnden, som alltid förfasade sig när hon infann sig vid något möte, för hon lade då beslag på hela showen och gav ingen annan någon muntur. Och vad hon då sade var bara en oupphörlig aggressiv svada som ingen begrep. Hennes språk var inte av denna världen.

Men så är det för oss teologer, judar, narkomaner, och andra av Gud beslagtagna stackars djävlar. Vi tillhör inte oss själva och har ingen frihet i livet. Vi lever instängda i Guds fängelse och kan aldrig ta oss ut. Gerhard hade erfarenhet av narkomaners och framför allt frälsta pingstvänners dilemma. De var så fullkomligt fast i sina förryckta världar att man många gånger inte ens hade en dörr att knacka på hos dem, och i regel var det omöjligt att få tillträde till deras inre världar. Han undrade om jag också var en sådan och knackade därför på min dörr, men jag öppnade genast och på vid gavel. Jag hade aldrig blivit kristen om jag inte från början hade haft distans till min tro. Egentligen är jag inte kristen emedan jag är ariansk: jag tror inte att Jesus var Guds son utan blott en människa.

De i sina egna frälsningsföreställningars inre världar instängda stackars dårar är naturligtvis att beklaga hur lyckliga de än är, och hela världen beklagar dem och anstränger sig för att deprogrammera dem, rehabilitera dem och allt vad de gör, men alla deras ansträngningar är fåfänga, ty Guds fångar – jag kallar alla fanatiker så – är lyckligast i sitt fängelse, och hittar de en väg ut därifrån kan de bli livsfarliga. Vad är alla världens kristna missionärer annat än dårar som sluppit ut ur sitt fängelse? Den som vill sprida evangeliet, den som vill sprida knarket, den som vill sprida islam och

den som vill smugla biblar är alla lössläppta dårar som borde ha stannat lyckliga kvar i sitt fängelse. Ty mötet med verkligheten blir i allmänhet fatalt för dem, och en urspårning kan bli oreparerbar.

Ty alla dessa fanatismens missionärer gör en sak som ingen mänska får göra. De ser det som sin plikt att rycka mänskligheten upp ur sin självgodhet. Men människan är född självgod, hon är bara lycklig såsom självgod, och om hon en gång är självgod så förlåter hon inte den som vill ta hennes självgodhet ifrån henne. Och alla fanatismens missionärer, som inte är självgoda själva, vill göra detta åt de självgoda, och resultatet blir oförsonligt krig på liv och död där självgodheten alltid avgår med segern, ty den är mera gudomlig än bristen på självgodhet.

Gerhard kände till denna mekanism och tog för givet att jag såsom teolog skulle höra till självgodhetens fiender. Han blev mycket förvånad när jag visade mig inte göra det utan vara helt neutral och på det klara med båda sidornas svagheter. Så inleddes vår vänskap. Vi hade alltid mycket att diskutera, men det var först under de senaste två åren som vi kom riktigt nära varandra, ty hur jag än ansträngde mig kunde jag inte komma åt roten till hans ateism, och ju mera jag trevade i det mörkret, desto mer tyckte jag om honom och kom jag honom närmare, trots att hans ateism till slut alltid ryckte honom ifrån mig igen. Den fick alltid sista ordet, därmed undflydde han mig ständigt, och jag lyckades aldrig få bukt med den."

"När såg du honom senast?"

"På Inga Meullers begravning."

"Nu?"

"Ja. Såg du honom inte?"

"Nej."

"Han satt längst bak i en slokhatt."

"Vad gjorde han i kyrkan?" Jag hade svårt för att tro honom.

"Han kände Inga Meuller."

"Hon måste ha känt bra många underliga, begåvade och vackra unga män."

"Såg du inte mänskorna i kyrkan?"

"Vad var det med dem?"

"De var alla den katolska församlingens prominentaste medlemmar med hög intellektuell utbildning, hög social ställning och stort inflytande."

"De såg alla ut som vanliga människor."

"De som inte är vanliga människor maskerar sig bäst som vanliga människor. Varför ser alla människor i New York så onormala ut? Därför att de är de allra högst normala och medelmåttiga. Européer ser mera normala ut men är mycket mera bisarra och excentriska. Inga Meuller kände alla stadens underligaste original, och de hade alla henne att tacka för mycket, ty de flesta av dem var flyktingar från Tyskland och Österrike under Hitlertiden."

"Berätta mera om henne. Vem var hon egentligen?"

"Du såg henne på ålderdomshemmet. En senil gammal käring som hade placerats där för att hennes släktingar ville bli av med henne, ett av hundratals multnande mänskoverak därstädes som förpassats där för att de äntligen skulle dö någon gång. Mer än så var hon inte."

"Men vad var hon före det?"

"En lojal och aktiv församlingsmedlem i katolska kyrkan, som ibland organiserade träffar i pensionärsföreningen, som ofta bjöd andra tanter hem till sig på te, och som höll kurser i tyska. På 50-talet utgav hon en lärobok i tyska som var mycket pedagogisk."

"Och vad var hon före det?"

"Ja, det var hennes hemlighet."

Plötsligt hade hon blivit intressantare för mig än Gerhard. Men eftersom han tydligen hade känt henne såg jag det som en nödvändighet att klara av henne först innan jag på allvar började pumpa denne blonde sköne teolog på allt vad han visste om Gerhard.

23.

Emellertid intresserade mig även denne öppenhjärtlige och liberale teolog.

"Men hur kommer det sig," frågade jag, "att du kan utge dig för att tillhöra den ortodoxa kristendomen och samtidigt vara en arian?"

"Intresserar dig teologiska debatter? Men din fråga har fog för sig. Arianismen inledde den första stora schismen i urkristendomen, och man stred i århundraden om frågan om Kristus var av samma väsen som Fadern eller ej. Slutligen slog någon näven i bordet och gjorde det till en dogm att Jesus absolut var av samma väsen som Fadern, sann Gud och sann människa, och därmed förklarades halva mänskligheten vara kättare och lystes i bann, och det var synd det, ty alla de dugligaste mänskorna var arianer. Goterna var arianer, som lyckades samla ihop det disintegrerande västromerska riket och göra det till en hel statsenhet igen, och Teoderik den Store, han i Ravenna och Verona, var den störste bland arianer. Men det var inte detta din fråga gällde.

Hur kan jag vara arian idag? Sanningen att säga så är jag varken rättroende arian eller rättroende ortodox. I den ortodoxa kyrkan i Finland är jag inte väl sedd, man har där haft nog av mina ifrågasättningar av allting, de etablerade religionerna kräver endast tro utan diskussioner, så fort tron ersätts av diskussioner tenderar tron att rubbas och försvinna, och då känner sig religionen inte etablerad längre, den skakar alltför lätt i sina grundvalar inför minsta råttpip i Vatikanens källare, och den som vill diskutera är farlig. Du är välkommen i vilken församling som helst om du bara tror och inte ställer några frågor. Börjar du ställa frågor blir du förr eller senare utsparkad, ty religiösa frågor kan aldrig besvaras tillfredsställande, frågaren måste därav bli provocerad till att intensifiera frågeställandet, och logiken kräver förr eller senare skilsmässa. Om du frågar efter mig i de ortodoxa församlingarna i Finland kommer ingen där någonsin att erkänna att de någonsin haft något med mig att göra.

Ändå förblir jag ortodox fastän jag inte ens formellt blivit upptagen av den kyrkan. Även om den inte äger mig så äger den min lojalitet.

Nå, hur var det nu med Jesu gudomlighet och mänsklighet? Observera, att Jesus säger själv uttryckligen på flera ställen dels att han är en Människoson och dels att alla andra människor är gudar med honom. Att han är en människa som alla andra och att alla människor är lika mycket gudar som han framgår klart ur evangelierna som en självklarhet.

Även på många andra ställen så tenderar Jesus att förringa sin egen betydelse. Han säger åt de sjuka som han kurerar att de ska tacka Gud och inte honom och att de inte ska sprida ut vem som botat dem. Han anstränger sig för att hålla sig inom den mänskliga ramen. Detta lyckas han inte alltid med, men i och med korsfästelsen har hans mänsklighet triumferat. Han är lika fullständigt maktlös på korset som båda de kriminella skurkar som hänger bredvid honom, och han bekänner till och med sin totala vanmakt i ropet: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" Man kommer inte ifrån att han är fullständigt mänsklig som människa.

Har han då ingen gudomlighet alls? Ingen kan fränkänna honom denna, men samtidigt säger han att alla människor är gudar. Enligt sin egen mening är han åtminstone ibland inte mera eller mindre gudomlig än någon annan.

Jag har funnit att man gör klokast i att ta Jesu egen ödmjukhet och självförringelse ad notam. Han var väl skolad i sin religion, där de heligaste skrifflärde har för vana att av ren vördnad aldrig ens nämna begreppet Gud. Ju större vördnaden för det gudomliga är, desto mer kringgår man det och drar man sig för att nalkas det. Detta gjorde även Jesus.

Detta gör även jag. Därför påstår jag lugnt att Jesus var en människa medan jag aldrig vill säga att han var Gud hur gudomlig jag än erkänner att han var. Att han var Gud själv, som Bede i England hävdade, är en tes som jag av vördnad för begreppet Gud aldrig vill befatta mig med. Därför är jag en icke rättrogen arian emedan jag inte tvärsäkert vill hävda att han *inte* var av samma väsen som Fadern. Vi är alla av samma väsen som Gud själv, Jesus var det också, men Jesus var så gudomlig att jag av vördnad för gudomen icke kan stämma med i att han var av samma väsen som Fadern.

Där har du min ståndpunkt: en vacklande religiös diplomati. Jag sympatiserar med den arianism som av vördnad för gudomligheten fränkände Jesus rätten att få kallas Gud, och den arianismen omfattar jag själv. Och den arianismen har ingen teolog någon rätt att fördöma.

Är du nöjd med mitt svar?"

Jag var nöjd med hans svar.

"Men vad var det nu med vår gamla dam? Du har ännu inte avslöjat hennes hemlighet."

"Jag får väl göra det då," sade han och tog sats inför den stora uppgiften.

24.

"Föreställ dig en alldeles normal och ful gammal käring, tråkigt klädd och med en strykful svart käringhatt – en typisk representant för varje stads ofrånkomliga käringmaffia. Men denna speciella käring är för det mesta ensam. Hon bjuder visserligen andra käringar hem på te ibland, men då är det inte för att skvallra utan för att bedriva studiecirkel och inte bara i tyska. Hon förekommer naturligtvis även i en kristen församling och ännu till i en katolsk. Hon hör naturligtvis till 'de fromma' som bevisar gudstjänsten varje söndag och alltid syns i första bänken och alltid deltar demonstrativt i gudstjänsten. Denna speciella käring råkar vara ordförande för pensionärsföreningen. Det ordnas träffar någon gång i halvåret med någon föredragshållare eller musikunderhållare med mycket kaffe och kakor och käringprat av den ytligaste och menlösaste sorten, den som gamla tanter alltid outtröttligt ägnar sig åt. Tänk på Alec Guinness film "*The Lady Killers*". Denna speciella tant är ordförande för pensionärsföreningen i många år, och under årens lopp försvinner den ena pensionären efter den andra, de bara försvinner från tillställningarna och ingen får veta hur de har dött, de försvinner in på ålderdomshem, och därifrån upphör man snart att höra talas om dem, och sedan en dag är de plötsligt döda utan att man fått veta det i tid för att kunna gå på begravningen, vilket man egentligen är glad för, då begravningar liksom bröllop ju alltid är så ansträngda tillställningar. Man *måste* vara allvarlig, det *skall synas* att man sörjer, man får inte fnittra eller se glad ut, och helst skall man bjuda till själv med en krans eller en blomma och *synas*

gå fram till kistan för att lägga den där, så att alla kan se att man anstränger sig för att synas sörja.

Denna tant i fråga ser alla sina vänner försvinna, de går alla bort före henne den ena efter den andra, alla hennes landsmän, som vet något om henne, blir senila och glömmer bort allt tills de slocknar i intet, och för varje år blir hon allt ensammare om sitt människovärde. Församlingen hånar henne i mjugg bakom ryggen för att hon är ett gammalt högfärdigt original som gör sig till, och ju fler de blir som ingenting vet om henne, desto mera förbisedd blir hon, församlingsrådet kör över hennes och pensionärsföreningens intressen, och vid hennes ålder kan man bara resignera. Att försvara sig är omöjligt. Och åren går, hon blir allt ensammare, inte ens den nya prästen i församlingen vet något om henne eller bryr sig om henne, han anar inte hur många av hans företrädare hon har hållit om ryggen och varit mycket god vän med, och han tänker att det bara är naturligt att hon nu vid sin höga ålder skall bli ensam, isolerad och övergiven. Sådan är naturens lag, och prästen tänker inte bryta mot den utan låta henne bli just så senil som man måste bli om man envisas med att leva längre än alla andra. Överlever man sig själv får man också skylla sig själv – det är ju självklart.

Och småningom blir hon faktiskt i sin ensamhet och fattigdom och hjälplöshet mer och mer senil.

Låt oss nu skifta bild och presentera samma människa 50 år tidigare i tiden. Hon är en alltjämt vacker 40-åring, ty hon har aldrig haft någon man. Och vad mer är: hon är intelligent, hon är aktiv och effektiv, hon hör till de första kvinnorna i sitt land som lyckades ta en doktorsgrad i juridik, hon var kanske rentav den allra första, ty hon tog den vid bara 25 års ålder. Hon hör till de fria andarna i sitt land, hon är politiskt medveten och bekämpar varje dag Hitlers växande inflytande i storebrorslandet med att med all sin kraft verka för "*Vaterländische Front*" i Österrike, hon umgås med Dollfuss och, efter att denne har skjutits av terrorister, med hans efterträdare Schuschnigg, och hon vet att om Hitler kommer till Österrike hon måste lämna landet. Hon vet att den stunden kan inträffa när som helst, och så framsynt är hon, att hon redan har ordnat åt sig ett alternativt fosterland. Hon har skaffat sig försänkningar i Sverige, var hon redan har många vänner, och hon kan redan hjälpligt tala svenska. Men i det längsta stannar hon helst kvar i sitt älskade fria Österrike och umgås där med Stefan Zweig och Robert Musil, Bruno Walter och Carl Zuckmayer, besöker politiska och litterära föredrag, deltar i debatten och går varje vecka på konserter i musikföreningens anrika sal.

Låt oss till och med kasta en kvick glimt på henne ytterligare 20 år tidigare. Hon är då en ungmö i sin ljuvaste fågring, en av dessa blomstrande sköna wienerinnor som Schubert älskade att dedicera valser till, och hon har många charmanta uppvaktare. Hennes ungdoms Wien är Arthur Schnitzlers spirituella och pikanta charmvärld av idel komedi och flirtkaruseller, det är Rainer Maria Rilkes poetiska Wien av blott de utsöktaste drömmar draperade i gyllene poesi, och det är Hugo von Hofmannsthal's mondäna och stolta skönhetsvärld som kräver en hel värld som publik för dess formfulländade praktscen. I detta Wien växer hon upp, men det första världskriget lär henne att ta sig i akt för mänskliga illusioner.

En sista bild av henne från hennes förflutna: hon är i Sverige mitt under det andra världskriget och hjälper tyskatalande flyktingar från Polen, från Tjeckoslovakien, från Österrike och från Tyskland till Sverige. De flesta som hon hjälper är judar. Hon ordnar deras papper, hon skaffar dem bostad, strular det till sig får de bo under hennes eget tak tills hon löst alla formella problem, från Danmark

organiserar hon båtsmugglingar, ty hon har genomskådat Hitler för länge sedan och vet att han inte skämtar hur löjlig han än är.

Så bygger hon upp en sällsam kulturtrust i Göteborg bestående av tyskatalande humanister och judiska flyktingar. En av dessa familjer är Bruno Walters egen, en annan är den judiska intendenten för Schönbrunn med fru och dotter, en tredje är Ungerns skickligaste guldsmed, och hon står i kontakt med greve Folke Bernadotte och kan ge honom de råd och upplysningar som han behöver för att genomföra sin vita ambulansstrafik efter kriget.

En sista bild av henne. Hon sitter ensam i sin enrumslägenhet, hennes hem i femtio år, och orkar inte längre städa eller laga mat. Hennes närmaste släktingar är avlidna, och de syskonbarn som håller kontakten med henne förstår henne inte. Hennes gamla vänner är alla döda, ingen vet längre vem hon är, ingen bryr sig om vad hon har varit, och för att få tiden att gå och inte ha för tråkigt röker hon 60 cigaretter om dagen. Hennes hygien är obefintlig, hon spiller cigarettaska på sina klänningar så att det bränns hål på dem, och hennes enda trevliga sällskap är en radio på vilken hon kan höra Österrike. Hon kan inte längre resa ensam, och ingen orkar längre resa med henne till hennes älskade hemland. Av brist på tålamod med henne beslutar syskonbarnen slutligen att sätta henne på ett hem.

Hon är naturligtvis ovillig att flytta men kan inte längre argumentera. Överkörd av friskare och yngre människor än hon själv låter hon sig övertalas till att åtminstone pröva på hemmet en vecka. Så fort de fått henne dit är saken klar, och de tänker aldrig försöka få henne att flytta hem igen. Själva ålderdomshemmet är för säkerhets skull av sådan beskaffenhet, att alla dörrar är omöjliga att öppna inifrån: för en besökare att komma ut därifrån måste han få hjälp av personalen utanför, detta för att undvika pinsamma flyktförsök från de inlåsta gamlas sida. Och på detta ålderdomshem tystnar hennes en gång så briljanta ande. Hon förstår inte vad hennes avlägsna släktingar har gjort med henne, hon tror att hon bara tillfälligt är på ett rekreativsställe och snart får komma hem igen, men ingen förstår att hjälpa henne komma hem. En dag berättar en ung besökare för henne att hon redan vistats på hemmet i 14 månader. Då förstår hon äntligen att hon inspärrats för att dö, och då, tänker hon, är det lika bra att hon också dör. Stilla i ensamhet under natten i hennes trista lilla betongkammare brister hennes hjärta av sorgen över att ingen längre tillräknar henne något människovärde, hon som dock en gång stod i de konstruktiva händelsernas centrum innan det andra världskriget körde över allt konstruktivt i världen som fanns kvar efter det första världskriget."

"Var det du som fick henne att förstå att hon suttit inne i 14 månader?"

"Ja, det råkade vara jag. Ingen annan hade tålamod att försöka övertyga henne om en sådan sak."

"Hur kände du henne?"

"Genom hennes församling. Vid två tillfällen utgjorde jag hennes årliga resällskap till Österrike, vart hon reste varje sommar. Det var under de två resorna som jag lärde känna henne."

"Känner du även hennes släktingar?"

"Ja, jag har god kontakt med dem, men tänk inte illa om dem. Vad de har gjort är fullständigt normalt i dagens samhälle. Varje dag inspärrar någon sina dagars upphov på en anstalt bara för att föräldern skall dö och lämna de yngre i fred för hennes gammalmodiga åskådningar. Det förs ingen statistik över hur många som slussas in i döden på detta fullt vedertagna sätt årligen av sina egna anhöriga, men jag skulle gissa att den statistiken överträffar mord- och olycksstatistiken. Jag vet att du sysselsätter dig med brott och mord, men de mord som begås dagligen på lång

sikt på gamla människor kommer aldrig till någon polisman eller privatdetektivs kännedom. Det är inte deras jobb att utreda sådana mord hur mycket grymmare de än är än plötsliga dråp, en smärfri förgiftning, ett förekommande av ett självmord eller en misstänkt olyckshändelse. Ty att mot hennes egen naturliga vilja spärra in en åldring på ett ålderdomshem är att döma henne till döden genom den långsammaste av alla avrättningar. Det är bekvämt för de barn som då slipper bördan att behöva ta hand om sina gamla, men det är den grymmaste och mest plågsamma död som en människa kan utsättas för, om hon är medveten om det, ty det är inte kroppen som mördas utan själen. Fråga vem som helst av struldbrugerna som du såg på hemmet när du var där som ännu har sina minnen i behåll. De flesta har det inte, och allas är i någon mån rubbat, ty bara chocken efter medvetandet om att ha blivit inspärrad av sina närmaste för att dö måste paralysera själen ordentligt. När den paralyseringen har börjat sätta in kan ingenting hindra den från att fortsätta sprida sig, ty det finns ingen väg tillbaka till livet, de andra struldbrugernas mentalitet påverkar en och drar en neråt, och det är bara att finna sig i den allmänna långsamma vandringen utför. Det är bara att dö, och ju förr desto bättre. Det är ju det släktingarna vill. Det är ju därför de har spärrat in en på ett sådant ställe.

Ingen människa är så senil att hon inte är medveten om vad som händer henne. Att hon inte kan uttrycka sig rationellt betyder aldrig att hon inte känner. Känslor syns aldrig helt på en människa, och ju djupare känslorna är, desto mindre märks de. Men de finns där, de finns fortfarande hos en döende Rita Hayworth och hos vem som helst som har drabbats av den hemskaste av alla sjukdomar, förtidsseniliteten, och ingen mänska har rätt att ignorera dem. En människas känsloliv är det dyrbaraste hon äger och när det kommer till kritan det enda av värde hon äger. När någon människa på något sätt kör över en annan människas känslor är det alltid likvärdigt med mord fastän en sådan som du aldrig skulle befatta sig med det emedan känslomord äger rum dagligen mellan de flesta människor i hela världen och emedan det är omöjligt att bevisa att sådana känslomord någonsin kan leda till riktiga mord, vilket de dock i allmänhet gör."

Han hade tyvärr rätt. Dagligen mördas alltför många människor på detta för mördarna hundra procentigt smärfria och bekväma sätt utan att någon har rätt att ens beskylla dem för något. För mig som kriminolog var detta perspektiv outhärdligt hisnande. Det var bäst att tala om någonting annat.

"Nå, vad vet du nu om Gerhard?"

25.

"Vår vän Gerhard är i fara," sade min vän Gunnar och tog fram en papperslapp som han gav mig. Det var en dikt av Gerhard.

Jag tittade på Gunnar innan jag läste dikten. Det bodde en skälm bakom de finurliga outrannsakliga stora blå strålände och hjärtegodas ögonen, en skälm som bara skämtade och log när han menade blodigt allvar. Jag läste dikten.

"Skönheten är alltid oskuld och ungdom.
Erfarenheten är alltid en trött gammal åldring,
som stämplats av fulhet och sorger för gott.
Jag är erfaren, du är en knoppande skönhet fortfarande.
"Nej," säger du, "jag är mera erfaren än du, och du vet det!"
Du har visserligen ohyggliga erfarenheter som jag sluppit undan,
men ändå är du blott en oskyldig jungfru, vad du än har upplevat,
jämfört med mig, en disträ tråkig verklighetsfrämmande dåre,
som ungdomens friskhet och livsglädje enbart med rätt kan förakta.
"Nej, du är för fin för mig. Jag kommer aldrig att passa dig," säger du,
medveten om din ohyggliga börda av laster.
Den bördan förenar oss. Den bördan böjer jag mig för att lätta åt dig
så att du kommer upp dig och reser dig så att vi båda blir jämlika,
vilket vi är av naturen, ty du är blott kvinna, och jag är blott man.
Dina sorger, som jag ej fått uppleva, avlägsnar från mig mitt handikapp:
tack vare dem blir jag ung liksom du. Om du anser mig vara
mer oskuld än du är vi jämspelta, ty även jag ser dig mer som en oskuld än jag,
vad du än gått igenom. Så låt oss försöka att samsas
fastän det ej någonsin skulle fungera, som du spår så klenroget.
Låt oss försöka.
Om det går åt helvete går vi åtminstone båda tillsammans åt helvete."

"Vad tror du om det?" frågade han.

"Han är tydligen kär i en kvinna."

"Det är inte vilken kvinna som helst."

"Känner du henne?"

"Jag vet att hon är farlig."

"Är du svartsjuk?" frågade jag för att retas.

"Nej, orolig," svarade han ärligt.

"Orolig för vad?"

"För att det skall sluta illa."

"För vem?"

"För Gerhards människovärde."

"Du får förklara dig närmare."

"Gerhard och jag möttes första gången i en diskussion om människovärdet. Han påstod att mänskligheten under detta århundrade fuskat bort sitt människovärde och överväldigade mig med en imponerande teori. Han ansåg att människovärdet hade varit högst på Adams och Evas tid, sedan hade det ständigt försämrats i takt med människornas förökning. Av alla folk hade judarna bäst lyckats slå vakt om människovärdet, men de reserverade det för sig själva och unnade inte något annat folk samma människovärde. Den som högst lyckade höja hela mänsklighetens människovärde var Homeros, men det hade bara hållit sig så länge grekerna lyckats hålla sig fria. Romarna trampade människovärdet under fötterna, och endast Jesus lyckades rädda det åt framtiden, men även Paulus gjorde en hel del för att låsa in det i järnbur. Först med Dante, renässansen och Shakespeare får mänskligheten ett människovärde igen, som består och utvecklas ända fram till 1900-talet. Under de båda världskrigen gick sedan människovärdet fullständigt förlorat för mänskligheten. Det var Gerhards teori.

Jag hävdade att människovärdet helt kommer an på individen. Endast individualister kan ha något människovärde och kan sprida det åt andra, medan ismer, partier och massrörelser alltid måste vara det absoluta människovärdets fiender. Och jag hävdade att människovärdiga individualister alltid hade funnits och alltid skulle finnas, och jag fann att både Gerhard och jag var sådana och att vi därför hade en funktion att fylla i livet."

"Var han med på det? Föll han för ditt människovärde?"

"Han sade: 'Jag antar din utmaning som ett vad. Om du lyckas övertyga mig om att någon människa idag har något bestående människovärde så skall du få min själ och jag upphöra att vara ateist. Men om du misslyckas så får du finna dig i att det inte längre finns något människovärde eller någon Gud för människan idag.'

Så sade han. Och jag fruktar att denna dam kommer att kosta honom hans människovärde."

"Varför det?"

Han svarade inte. Då förstod jag att det var allvarligt.

Han tittade på mig med sina stora blå forskande men genomärliga ögon. En renare blick har jag aldrig fått se hos en människa. Och jag förstod att han var orolig inte bara för Gerhards utan för hela mänsklighetens själ.

26.

Resten av eftermiddagen och kvällen är liksom insvept i ett dis i mitt minne. De ständigt skiftande intrycken av denne intensivt mänskliga teolog blev för många och för starka samtidigt som jag överväldigades av personligheten Gerhards allt utom påtagliga närvaro genom denne Gunnar. I allt för mycket av vad Gunnar berättade och idégestaltade kände jag igen Gerhards sällsynt finkänsliga och välnyanserade tankevärld med all dess kristallklara mänskliga logik.

Intrycken blev för starka när Gunnar berättade om den morgonen när Gerhard hade kommit simmande i land hos honom. En av de karga klippöarna söder om Marstrand tillhörde Gunnar, och han hade ett för sjöfarten välbekant färggrant målat hus högst uppe på krönet av klipporna. Ön för övrigt var fullständigt kal. Otaliga passagerare ombord på skärgårdsångbåten "Bohuslän" eller någon annan hade under årens lopp haft roligt åt detta sällsynt ensligt och iögonfallande utplacerade hus, som saknade motstycke i hela Bohuslän. Det stod så på kant på krönet att man lätt fick intrycket att första bästa lilla vind eller saltstänk lätt kunde detronisera kåken från dess löjligt utsatta läge. Där bodde Gunnar, där var han hemma den ovädersdagen i augusti, och där simmade Gerhard så gott som naken i land.

Han var en god simmare, och när Gunnar först blev varse att en varelse tagit i land på ön trodde han det var ett sjölejon eller något liknande, för en säl kunde det ju inte vara, och inga människor hade någonsin frivilligt satt sin fot på ön med det ensligaste av alla hus. Men Gerhard tvekade inte att direkt från vågorna dyka upp och ta sin väns förbjudande tillflyktsort i besittning.

"Kan du hjälpa mig med att begrava mig levande?" hade Gerhards första ord varit. Han ville helst anses som död emedan han ville slippa sin naturliga hustru Magda och en del fientligare vänner samtidigt. Gunnar hade lovat att göra allt vad som stod i hans makt för att hålla Gerhards hemlighet gömd. När uppståndelsen bröt ut över Gerhards förmodade bortgång höll sig Gunnar ständigt borta. Mest av alla förvånade Ariels kapsejsning Gerhard. Något sådant hade han aldrig kunnat föreställa sig, och han upphörde aldrig att grubbla över meningen med att han hade

kommit så billigt undan. I det häftiga skydraget ute till havs hade han haft lika små chanser som Gordon Myers.

Vi blev omsider utdrivna från kaféet där vi hade suttit och pratat hela eftermiddagen, men vi fortsatte vår samvaro hela kvällen och tröttnade aldrig på att utbyta tankar om Gerhard. När mörkret hade fallit passerade vi förbi vår stads största kyrka, där det första dödsfallet hade ägt rum av de många som förföljt mig nu i mer än ett halvår. Det var sent på kvällen, och till min förvåning såg jag hur det lyste i kyrkan. Jag hade egen nyckel till den för mina privata detektivforskningars skull och beslöt att undersöka saken. Min nyfikenhet var väckt. Jag måste få veta vem som spökade i denna väldiga stenkatedral klockan tio på kvällen. Jag bad min nyvunne medarbetare följa med.

Vi gick upp för alla trapporna, in i grönskan och låste tyst upp kyrkdörren. Inte ett ljud hördes där inne. Ett ljus brann i tamburen till församlingssalen, och där hängde någons kläder. Vi förmodade då att denna person var nere i själva kyrkans kontor.

Vi smög oss ner och tog honom på bar gärning. Han blev mycket uppskrämd. Det var den mystiske koristen som jag talat med tidigare och som levererat teorin att kyrkoherden begått självmord. Det att han blev rädd stimulerade mig att utreda hans förehavanden.

Det visade sig att han använde expeditionens kopieringsmaskin för sina egna syften utan lov. Han hade nyckel till kyrkan och kunde göra precis vad han ville i alla dess lokaler. Han kunde slå sig ner i kyrkoherdens fåtölj, lyssna på diakonens radio, använda alla elektriska skrivmaskiner och datorer, plundra kylskåp och stjäla kläder och klädgalgar. Allt var öppet för honom.

Vi störde honom inte särskilt länge. För min del räckte det med kunskapen om den utomordentliga frihet han som korist hade i kyrkan, och för första gången frågade jag mig om han inte själv kunnat ha något motiv till att få kyrkoherden ur vägen.

Jag skildes från Gunnar efter det. Det sista vi diskuterade var säldöden och hur påfallande lik denna farsot var den mänskliga farsoten Aids. 70 procent av alla kustens sälar hade dött utan att någon kunde utreda varför, och Gunnar kunde mycket väl tänka sig att det nästa gång skulle vara 70 procent av alla människor någonstans som skulle stryka med för det okända.

Jag hade sällan haft en mera givande dag. Äntligen kände jag att alla mina kriminalgåtor kanske ändå kunde lösas till slut, och denna känsla baserades enbart på den nu inom räckhåll komna möjligheten till äntlig personlig kontakt med Gerhard igen. Jag var säker på att Gunnar nu skulle föra mig hem till Gerhard för gott.

Min följande arbetsdag blev därför bättre än någonsin. Jag var plötsligt inte längre någon pessimist. Men detta visade sig bara vara en ödets tillfälliga frist. Ty endast 40 timmar efter mitt avsked från Gunnar fick jag komma hem till denne fine teolog blott för att finna honom död.

27.

Fallet var outrannsakligt. Den unge mannen låg naken i sin säng på mage hårt munkavlad med bakbundna händer och fastbundna fötter. Lägenheten var låst, och ingen av grannarna hade hört någonting. Inget yttre våld mot kroppen hade förekommit, och dödsorsaken var hjärtslag. En väninna till honom, som haft

extranyckel till bostaden, hade upptäckt liket när hon kommit för att se hur det stod till när han inte svarade i telefonen och inte ens hade sin telefonsvarare på. Hon skulle aldrig bli sig lik mera. Hon hade tydligen älskat honom utan att han kunnat ha samma känslor för henne. Ändå var hon en oemotståndligt vacker skönhet med intelligenta drag och blont prinsesshår ner till midjan. Hon arbetade inom socialvården. Vi sparade henne till senare för att skona henne efter den svåra chocken.

Även grannarna var chockerade. Alla hade hållit av den unge vackre blonde teologen. Vad som var intressant var att det just dagarna före hans död hade uppstått en akut kris i hyreshuset. Några grannar högst upp hade i årtal terroriserat huset med knarktrafik, gapande gäster på nätterna, ropande kunder på gatan utanför natt som dag, spyor i trapporna, hundkiss och hundskit i barnens sandlåda, nedrivna krukväxter och fördärvade fönster i svalen, inbrott i porten och i tvättstugan och till slut fem inbrott på vinden med förstörda lås och plundrade vindsutrymmen överallt. Detta sista moment hade utlöst krisen. Gunnar hade föreslagit att man skulle skriva ett manifest till husvärden, som alla grannar skulle skriva under, i vilket de ansvarslösa narkomanernas avlägsnande från huset prompt skulle utkrävas. Gunnar hade själv skrivit ett utkast till ett sådant manifest. Vi fann det överst bland hans papper:

"Vi hyresgäster på 4-e Långgatan 4 kräver att hyresgästen Jan Krenz omgående avlägsnas från huset som hyresgäst då han på alla tänkbara sätt brutit mot alla regler för boende i huset. Vi har uthärdat hans och hans vänners oupphörliga knarkorgier, hans vänners hundars nerskitande och -pissande i barnens sandlåda, hans sällskaps spyor och skadegörelse i trapporna, den dagliga och nattliga knarktrafiken och det obönhörligt fortskridande förstörandet av miljön; men när varelser från hans bostad bryter sig in på våra vindar och förstör våra lås måste vi betrakta detta som en krigsförklaring från knarkarnas sida och sätta oss i försvar för våra barns skull. Nästa gång kan det annars bli våra egna hem som skändas. Vi kräver att Jan Krenz omedelbart avlägsnas från huset så att någon som kan göra sig värdig den lägenhetens kontrakt kan få bo där i stället och helst då en barnfamilj."

Här förelåg alltså ett tänkbart motiv till hans likvidering: narkomanerna skulle aldrig glömma eller förlåta ett sådant manifest utan snarare hämnas.

Men vi kunde inte bevisa något brott. Om Gunnar var mördad var det omöjligt att på rak arm säga hur. Och när vi omgående förhörde herr Krenz verkade han fullständigt menlös. Han till och med sörjde Gunnar liksom de andra grannarna, och han var ledsen för den skadegörelse som hans vänner åstadkommit. Å andra sidan verkade denna skugga av en människa, denne sedan minst tio år etablerade stormissbrukare, fullständigt opålitlig.

Men brottet måste bevisas innan någon kunde anklagas.

Detta lade naturligtvis nya kvarnstenar om min hals just när jag trott mig börja kunna skymta någon befrielse från någon av dem. Och det värsta av allt var att det enda ljus som jag trott mig se, vägen tillbaka till Gerhard, nu var till synes fullständigt utplånad, som om Gerhard själv lagt en rökridå bakom sig av sådan effektivitet att det verkade som om han helst ville vara död.

28.

Det enda av intresse som vi påträffade bland den mystiske teologens tillhörigheter var sju dikter som han hade skrivit och som kastade ljus över hans mellanhavanden med Gerhard. Här är de:

(Dessa dikter saknas i manuset.

Ifall de någon gång skulle komma till rätta förblir detta utrymme reserverat för dem.)

Hans lik skulle i kista fraktas till Finland för att jordfästas. Jag beslöt att närvara vid hans minnesgudstjänst för att om möjligt kanske få någon ny ledtråd till såväl Gerhard som till denne mystiske teologs alltför gudlösa död.

29.

Två damer på hans begravning tilldrog sig mitt intresse. Den ena var blond och långhårig och betedde sig tämligen anspråksfullt: hon satt längst fram i kyrkan på en mycket iögonfallande plats med utslaget hår, och vid jordfästningen var hon den första som kastade ner en kvast med blommor som var mera frikostig än alla andras. Hon gav mig intryck av att vara rik men föga mån om sitt rykte.

Den andra uppträdde med mörka glasögon och höll sig längst bak i kyrkan. Hon följde inte med till kyrkogården. Det var något lika mystiskt över henne som det hade varit över den avlidne. Instinktivt fick jag den känslan att hon om någon hade känt och förstått honom som människa.

Det var dock den blonda jag först slog ner på. Hon var svensk och hade flugit till Åbo för att vara med vid begravningen. Hon talade gärna om Gunnar.

"Jag älskade honom. Jag försökte aldrig förföra honom. Det är säkert. Ibland lade jag armarna om honom och lutade mig till honom, men jag försökte aldrig förföra honom. Sade han till er att jag hade försökt förföra honom?"

"Ingalunda. Jag vet inte ens vem ni är. Han nämnde aldrig er inför mig."

"Inte?" Hon lät besviken. "Jag ville bara att han skulle älska mig, men jag fick honom aldrig till det. Han var helt okänslig och ville bara veta av vänskap. Han var som en träbock. Jag älskade honom ändå. Men han kunde inte lura mig. Jag har känt flera av hans sort. Han var helt enkelt avvisande mot mig eftersom han var homosexuell. Han umgicks med en viss Gerhard Stolz som var ateist. Även en teolog kan ha sina svagheter. Gerhard Stolz har förfört alla som kommit honom för nära, både män och kvinnor, flickor och småbarn. Han är en mänskoförförare av naturen."

"Har ni träffat honom?"

"Nej, aldrig."

"Hur kan ni då bedöma honom så tvärsäkert?"

Hon blev osäker. Efter en paus bekände hon: "Jag önskar jag hade fått träffa honom."

Hon var alltför lätt att genomskåda. Hon var i den farligaste 40-årsåldern på glid mot klimakteriet och hade övergivits av ett antal män. Hon var desperat i sin kärlekshunger. Hon hade verkligen älskat Gunnar generöst och uppriktigt men aldrig lyckats väcka någon kärlek hos honom. Hon hade kanske försökt förföra honom och misslyckats. Sin besvikelse skyllde hon på Gerhard, som stod honom närmare än hon själv, men hon fick aldrig träffa Gerhard. Han blev till ett hjärnspöke för henne som fick tjäna som oåtkomlig måltavla och soptipp för alla hennes

frustreringar. Hon höll på att komma upp i den åldern då hon inte längre orkade bära sina egna fel utan började skylla dem på andra.

"Hur vet ni att Gunnar var homosexuell?"

"Han umgicks ju med Gerhard."

"Det är inget bevis."

"Jag känner de homosexuella. Minsta beröring med en kvinna försätter dem i panik. De tål inte naturlig kärlek. Precis sådan var Gunnar. Han ville bara umgås med mig på villkor att jag aldrig rörde honom, och när jag ändå rörde honom fick han panik...."

"På vilket sätt?"

"Han reste bort och skrev ett kort till mig att han och jag aldrig kunde bli mer än bara goda vänner med ordet 'aldrig' understruket."

"Klart besked med andra ord."

"Han visste inte själv vad som var bra för honom."

"Visste du det?"

"Ja. Hos mig kunde han ha fått rätt vård. Det var bara jag som skämde bort honom och brydde mig om honom."

"Kvinnan med de mörka glasögonen i kyrkan då?"

"Henne såg jag inte. Det fanns inga kvinnor i hans liv. Han var homosexuell."

Jag förstod alltför klart att denna kvinna aldrig vetat något om Gunnar. Jag tackade och bjöd henne farväl. "Vill ni då inte veta mera?" frågade hon upprört. Jag svarade att jag redan fått veta tillräckligt, vilket var ingenting alls. Hon hade gärna försökt kvarhålla mig mot min vilja och fortsatt berätta för mig i det oändliga allt hon visste om Gunnar, vilket i praktiken var ingenting.

Den mörka damen var då betydligt intressantare. Jag frågade henne rakt på sak om hon kände till Gerhard.

"Ja. Han var den enda utom jag som stod honom nära."

"Kände ni honom?"

"Bara genom Gunnar. Jag fick aldrig träffa honom."

"Men ni respekterade honom för Gunnars skull?"

"Ja, i högsta grad."

Hon var inte den sladdrande sorten. All information fick man ur denna gåtfulla dam dra ut med våld.

"Vad visste ni om Gunnar?"

"Allt."

"Visste ni att han var i Indien?"

"Jag var med honom där."

"Hela tiden?"

"Nej. Vi bara träffades där."

"Vet ni hur han dog?"

"Ja. Jag varnade honom för det."

"För vad då?"

"Hans yogaövningar var inte av denna världen. De var livsfarliga." Äntligen började någonting ljusna.

"Menar ni att han dog under praktiserandet av yoga?"

"Ja. Vad annars?"

"Jag har svårt för att tro er. Ni måste övertyga mig på något sätt."

"I Indien är allting otroligt, och man kan bara bli övertygad där av vad man själv får erfara."

"Hur kan ni känna till hans intimaste kroppsövningar? Han lär ju inte ha haft umgänge med kvinnor."

Helt oberört genmälde hon:

"Jag var hans hustru."

30.

"Första gången jag kom på honom med dessa övningar var i Indien. Jag tyckte han överdrev dem och påpekade det för honom. Han svarade, att han mycket väl visste hur farliga de var, men att hans 'köttsliga frestelser' (hon log som åt något löjligt) var så starka att han måste tillgripa så drastiska övningar för att besegra dem. Jag sade då till honom: 'Överge dina övningar och kom till mig i stället.' Och det gjorde han. Denne rene man, som sagt nej till en lång rad oemotståndliga kvinnor som försökt lägga beslag på honom, lyckades jag bli gift med. Han friade utomordentligt finkänsligt, och jag tvekade inte med svaret. Vi gifte oss så fort vi kom hem till Finland.

Men han levde alltid ett dubbelliv, och jag fick honom aldrig mer än till hälften. Hans teologiska liv var alltid utom räckhåll för mig, och jag kom snart på honom med att återfalla i sina hemska så kallade yogaövningar, som han lärt sig av en mycket extrem fakir. Han brukade binda ihop sina fötter, hårt munkavla sig själv och även binda för ögonen och sedan fjättra händerna med att tråda dem in i ett rep med ändorna sammanbundna och sedan åtstrama repet med att linda ena handleden runt, runt...".

Jag erinrade mig det största mysteriet med hans död. Repet om händerna hade faktiskt varit så skumt sammanbundet att man kunde få det hela till självmord, vilket Bengtsson dock med sin finkänsla hållit för sig själv och icke meddelat någon annan än mig. Ingen av oss hade kunnat tro på självmord då även självmord kräver ett motiv, vilket Gunnar definitivt saknat, så vitt vi visste...

"Och så brukade han ligga naken och frysa och svettas tills ångesten passerats. Jag kom på honom ett par tre gånger, och det hela liknade mest epileptiska anfall. Hans tillstånd under dessa anfall var så närbesläktat epilepsi att jag faktiskt misstänkte att det i själva verket var ett sätt för honom att ta sig förbi ett epileptiskt anfall. Därför munkavlade han sig också, tror jag, för att omöjliggöra att han bet sig i tungan. Han kände alltid på sig innan när det var dags, och då sade han att det var bäst för mig att jag höll mig undan och lämnade honom åt hans öde, medan han gick igenom krisen. Jag var alltid rädd för hans liv vid sådana tillfällen, och jag frågade honom också: 'Är du inte rädd för att kvävas när du är i den ställningen?' men han svarade: 'Jo, men det kan inte hjälpas. Jag plågar hellre mig själv än att jag på något sätt riskerar att göra dig illa.' Han var den enda hänsynsfulla man jag någonsin känt."

"Så han riskerade hellre livet genom livsfarliga yogaövningar än riskerade att han under sina anfall skulle kunna skada er."

"Ja, ungefär så."

"Tror ni han kan ha sökt sig till den yogafakiren enkom på jakt efter ett botemedel mot sina eventuella epileptiska problem?"

"Jag har inte tänkt på det så, men nu när ni säger det så måste det ju verkligen ha varit så. Övningarna var tantriska och gick ut på att skilja själen från kroppen genom att effektivast möjligt tillsluta alla kroppens sinnen och fysiska förmågor. Det gällde att uppnå total själslig koncentration genom att eliminera sinnena och all fysisk

rörelseförmåga. Han mådde alltid bättre efteråt. Första gången upplevde jag det närmast som en sorts Houdinikomplex, innan han förklarade att det var tantriskt."

"Hade ni aldrig sex?"

"Vi kunde aldrig besluta oss om vi ville ha barn eller inte. Därför blev det aldrig mer än harmlös sex."

"En sista fråga. Om ni var hans hustru, varför följde ni honom inte då till graven?"

"Den där blonda förförerskan lade ju beslag på hela föreställningen. Jag tror inte att Gunnar hade velat se mig i hennes sällskap."

Hon kände Gunnar. Den saken var klar.

"En sista fråga. Var han någonsin homosexuell?"

"Aldrig. Han antastades ofta både av kvinnor och män, han var ju så vacker, men han sade alltid konsekvent nej."

"En sista fråga."

"Det här blir den tredje sista frågan."

"Förlåt mig, men det blir den allra sista. Har ni någon aning om var Gerhard är nu?"

Jag visste inte om jag skulle tro henne när hon svarade under det att hon ansträngde sig för att övertyga mig:

"Nej, jag har inte den blekaste aning."

Det verkade nästan som om hon kände Gerhard lika väl som hon kände Gunnar.

Och denna mörka, gåtfulla finlandssvenska kvinna, som hela tiden dolt sin själs fönster bakom sina mörka glasögon, lät jag med sitt orubbliga och ogenomträngliga pokeransikte vandra ut ur mitt liv som jag trodde för evigt. Jag hade ingen makt över henne, ty hon var inte så alldaglig att hon lät vem som helst genomskåda henne. Hon var tvärtom så ovanlig att ingen någonsin skulle kunna genomskåda henne.

När jag kom tillbaka delgav jag Bengtsson mina forskningsrön. Han nickade förstående och avskrev fallet Gunnar Bondesson såsom varken varande mord eller självmord utan att formulera vad dödsfallet hade berott på i stället, ty vem skulle ha kunnat tro att en sådan död faktiskt hade varit en olyckshändelse? Vi försökte inte inbilla någon vad vi visste, och teologer som kände den döde fick ha sin mening om saken i fred: helt enkelt att Gud hade tagit honom till sig. Och de var kloka eller enfaldiga nog att varken påstå att det hade varit med eller mot Gunnars egen vilja.

Allt detta förde Bengtsson och mig tillbaka till den punkt varifrån vi en gång för hundra år sedan började famla i blindo, och mysteriet Gerhards eventuella befintlighet eller ej i sinnevärlden var dunklare än någonsin.

31.

Av en händelse blev jag inbjuden till att delta i den katolska kyrkans 50-årsjubileum. Det var en den församlingen fullständigt värdig tillställning. Den ägde rum på stadens mesta vulgärrestaurang med plats för tusen gäster och en scen med öronbedövande musikanläggning. En kroatisk musikensemble underhöll oupphörligt med eggande musik förstärkt till outhärdlighet av mikrofoner och högtalare placerade på alla tänkbara ställen i hela restaurangen. Jag satte mig avsiktligt så långt ifrån scenen som möjligt och fick lyckligtvis därigenom någon distans till de värsta fasorna, men några olyckliga pensionärer som i god tro placerat sig så nära scenen som möjligt råkade verkligen illa ut och bröt upp i pausen av den fem timmar långa tillställningen. Den paralyserande musiken avbröts dock

lyckligtvis temporärt av några mycket duktiga folkdanslag från Slovenien, Kroatien, Ungern, Chile och Polen av vilka det ungerska utmärkte sig särskilt. Till det polska inslaget hörde också en exotisk blonderad dam som först sjöng en rysk folkvisa på svenska och sedan den italienska serenaden "*O sole mio*" på polska till tangoackompagnemang på piano.

Maten var dessutom bedrövlig. För ett hundra kronor fick man ett stycke smaklöst hjortkött direkt från frysen med bränd potatisgratäng och en slät kopp kaffe efteråt med en obeskrivlig grädde, som verkade som torrmjök utspädd med vatten. Till detta kom avsevärda garderobsavgifter, svindlarpriser för det som man ville dricka till maten, vilket inte ingick i biljettpriset, plus det att man till följd av tillställningens påfrestande karaktär gick hungrigare därifrån efter fem våldsamma timmar än man kommit till middagen.

Det märkliga med tillställningen var dock dess stämning. Flera präster höll tal jämte till och med landets ende katolska biskop, och alla dessa tal var skämtsamma, lättsamt kåserande och naivt godmodiga, som om församlingen aldrig hade skadats av några katastrofer. Ingen nämnde med ett ord kulspruteintermezzot, fastän jag såg flera som fortfarande gick med bandage, den för tio år sedan fockade organisten som nyligen begått självmord i själva kyrkan hade tydligen aldrig existerat, och detta konsekventa ignorera av all mänsklig tragik, denna ansträngda frånvaro av allt allvar, denna universella självgodhet som förteg allt utom den katolska kyrkans storartade utveckling i Sverige, prästgårdens materiella expansion och tillbyggnad och hela påvekyrkans självklara ofelbarhet, gav en fadd och motbudande smak av genomförd mänsklig okunnighet som gjorts till lag. Man fick det intrycket av denna lättfärdigt firande församling att inte en enda medlem i den tänkte själv. Att få se ett främmande ansikte mitt i denna larmande hop av naivister var därför en välkommen syn.

Det var koristen från den andra olycksdrabbade församlingen i staden som förlorat sin kyrkoherde. Jag stötte ihop med honom i pausen i kön utanför toaletten. "Jaså," sade jag, "vad gör *du* här?"

"Jag blev inbjuden och kunde inte tacka nej." Jag såg på honom att han led av tillställningen lika mycket som jag. Vi fann varandra genast.

När vi lämnade tillställningen tillsammans gick vi med gott samvete in på en vanlig hederlig husmanskostrestaurang och beställde åt oss var sin pytt-i-panna som vi drack mjölk till. Vi kunde behöva effektiva plåster på såren. Jag var såpass uppriktigt mot honom att jag genast delgav honom mina misstankar om hans delaktighet i mordet på kyrkoherden. Han tvekade inte med att leverera ett lika öppenhjärtligt svar:

"Den mannen begick självmord av personlig bitterhet över den svenska gudstjänstformens vulgarisering. Jag förstod honom och kände med honom. I den nya svenska psalmboken finns det mässor skrivna av negrer för negrer i Sydafrika, som översatts till svenska för svenskt gudstjänstbruk, och denna negermessa måste organisten träna in med församlingen när någon präst behagar begagna den emedan alla andra mässor är för avancerade för honom. Det enda resultatet av den nya översättningen av "Fader Vår" är att ingen längre vill läsa denna bön offentligt, och de som har karaktärsfasthet nog att hålla fast vid den gamla översättningen har slutat gå i kyrkan. Men denna kristendomsvulgarisering har pågått ända sedan kristendomens födelse och Paulus bröt med judendomens strikta traditionsfromhet. Vi har sett den idag i den katolska kyrkans 50-årsjubileum här i staden. Även den kyrkan har en ny psalmbok som rigoröst uteslutit allt som var vackert i den gamla. Vår vän organisten med kulsprutan tryckte på sin tid egenhändigt upp en psalmbok

som förenade det bästa av katolska traditioner med det bästa av protestantiska. Ingenting av hans för tio år sedan skrotade konstverk till psalmbok finns i vare sig den officiella svenska katolska eller protestantiska. Han hade skäl att peppra sin församling, och min kyrkoherde hade skäl att begå självmord. Men det är vår heliga plikt att tåga därom för kyrkans skull.

Men hur blev du inbjuden till dagens tillställning? Du är ju knappast någon troende kristen utan bara en kriminaldetektiv. Är det för kulsprutemannens skull du intresserar dig för denna barocka församling?"

"Sanningen att säga fick jag en inbjudan på posten."

"Det fick jag också."

"Av vem då?"

"Det vet jag inte. Var din inbjudan också betald redan?"

"Nej, det fick jag göra själv. Tror du vi har fått en inbjudan från samma person?"

"Det skulle inte förvåna mig."

"Vem tror du i så fall det är som behagar skämta med oss?"

"Jag kan bara gissa."

"På vem då?"

Han svarade inte. I stället frågade han:

"Vem faller dina egna misstankar som utbildad kriminolog på?"

"Jag skulle snarare ställa följande fråga: skulle det vara i någons intresse att vi träffades på dagens befängda tillställning?"

"Vet du någon?"

"Nej. Men det hade bara fattats att även ateisten Gerhard Stolz hade dykt upp."

"Känner du honom?"

"Känner *du* honom?"

"Nej. Men jag misstänker att min inbjudan kom från Laila Roth."

"Vem är det?"

"Hans kvinna."

"Det är visst hon som är så farlig. Hur känner du henne?"

"Hon är min äldre syster. Hon har alltid hånat mig för mitt fromleri eller som hon kallar det, 'mitt jolmande intresse för kyrkans otidsenlighet'."

"Då vet du allt om henne?"

"Mer än allt."

"Dock tror jag inte min inbjudan kom från henne, då hon ju inte kan veta vem jag är." Jag fick en idé. "Men antag att hennes kavaljer kände till att hon inbjöd dig. Han kan känna till att jag är engagerad i din kyrkas mordutredning och att du är mitt vittne. Han kan då ha skickat mig en inbjudan kanske i avsikt att vi skulle träffas där. Det är bara en teori. Men har du och din syster haft något med den katolska kyrkan att göra?"

"Nej, ingenting, utom att hon en gång nästan konverterade. Hon läste för en präst i några månader, och det räckte för att hon skulle få en tillräcklig inblick i den katolska klerikala sexualproblematiken för att aldrig vilja sätta sin fot i den kyrkan mer. Hennes konverteringsprocess slutade nämligen med att hennes präst privat inne i sitt bostadsrum försökte förföra henne. Hon var ännu vacker på den tiden."

"Hur gammal var hon?"

"Fjorton år."

"Hur mycket äldre är hon än du?"

"Sju år."

"Då begrep du inte mycket av vad som hände."

"Nej, inte då, men senare, ty den händelsen blev avgörande för hennes framtid. Där började hennes förfall."

"Menar du att prästen lyckades förföra henne?"

"Nej, men besviknen på katolicismen och hela kristendomen började hon i stället röka hasch. Det var på modet på den tiden."

"Jag förstår. Denna kvinna intresserar mig, eftersom vår vän Gerhard Stolz engagerat sig i henne. Har du lust att berätta om hennes fortsatta utveckling?"

"Ja. Men bered dig på en ohygglig verklighetssaga. Jag har berättat den för många andra under min bana, och jag är bara glad när jag får berätta den för en till som inte har hört den, ty alla borde få höra den och ständigt bli påmind om den. Ty min syster är bara en av miljoner nödrop över hela världen som ständigt tilltar i antal utan att samhället vaknar, bryr sig om dem eller gör något annat än försöker sopa dem under mattan. Och ändå är samhället allena skyldigt, som byggt en sådan miljö åt människan att en total hemfallenhet åt narkomani blivit det enda alternativet till en omänsklig tillvaro."

Det började med att vi flyttade in till staden från landet. När jag föddes och min syster var sju år bodde vi ännu på landet i en frisk natur bland vilda djur och skog och orörd vildmark. Några miljöproblem fanns inte på den tiden, och de enda gånger jag minns då min syster skrattat var när hon berättade om hur hon lekte med de tama djuren och de andra barnen i höet i en fullkomligt naturlig tillvaro.

Vi flyttade till ett höghus i en av förorterna där tillvaron var den motsatta. Vi bodde i en lägenhet på två och ett halvt rum, och far var arbetslös medan mor arbetade. Jag var alltid rädd för far när jag var ensam med honom. Jag visste nämligen vad han gjorde när ingen såg det. Han gick till ett skåp och tog fram en flaska gin eller whisky eller sprit av annat slag och gjorde bruk av den. Han var periodare. Han hade misslyckats i sitt liv i alla sina jobb, han kunde inte hålla en plats, för han var ett geni, och det visste jag och förstod jag, och därför dyrkade jag honom. Men just för att han var misslyckad själv fick ingen annan i familjen misslyckas och allra minst hans barn. Han passade mig obönhörligt vid läxläsningen, och när jag var osäker på min läxa fick jag smäll med linjalen. Så började det. Första gången jag fick en smäll med linjalen på handen fick jag en sådan chock, att jag inte kunde sova på hela natten utan bara såg mardrömssyner som svarta dvärgar på mattan och inkvisitorer i svarta kåpor i dörröppningen. Jag hade aldrig trott att min far kunde vara grym. Men linjalen var bara början.

Detta inledde en ond cirkel som förvärrades av att jag blev rädd för honom. Jag älskade honom och dyrkade honom och beundrade honom, ty jag visste att han var ofelbar, men ingenting kunde dölja min rädsla för honom. När jag stapplade med läxan var det inte för att jag inte kunde den utan för att jag blev nervös och spänd i pappas närvaro. Och hans bestraffningar av min velighet blev bara värre och värre.

Han var ett geni och jag visste det. Han hade bara misslyckats i världen för att ingen hade förstått honom. Men spriten i skåpet, som han tog när han trodde att ingen såg det, och den stank som sedan kom ur hans mun vid läxläsningarna och när han började prygla mig först med sin läderrem och sedan med en bambukäpp odlade i mitt hjärta en obönhörlig rädsla som övergick till fasa och kronisk skräck. Till slut var livet hemma för mig med min far som en masochistisk mardröm som det var omöjligt att vakna upp ur därför att den var verkligheten. Och då började jag söka mig bort från verkligheten.

Jag var tretton år gammal, och mina klasskamrater bjöd på hasch. Jag visste att det var fel och fult och farligt, men jag gjorde det bara för att pröva på något alternativ till verkligheten. Jag fann alternativet lindrande. Jag blev alldeles lugn och

kände mig behagligt känslolös och överlägsen alla mänskliga situationer. Dessutom förlänade mig haschrökandet en ny status bland mina klasskamrater. Jag blev plötsligt respekterad som en av det överlägsna gänget som vågade ägna sig åt det förbjudna och farliga. Jag kom i smöret och visste att jag kunde lita på mina medbrottslingar i liv och död, ty ett högre mysterium förenade oss i en oemotståndlig rövarromantik och berusande tjusning.

Haschet gjorde att jag kunde stå ut med tillvaron hemma. Det gjorde inte så ont längre när pappa piskade mig, och han gjorde det nu mera sällan, eftersom något nytt hos mig höll honom mera på avstånd. Även han hade fått något av en ny respekt för mig. Dessutom skötte jag läxorna bättre då jag inte längre var rädd för honom. Men haschet var en förutsättning. Rökandet måste ske regelbundet. I början räckte det med en gång i veckan, men efter ett halvår måste det bli två. Sedan började jag äta valium vid sidan om för att ytterligare hålla min känslighet nere. Snart började jag längta efter lite omväxling, och så provade jag marijuana också. När jag var fjorton år rökte jag två gånger hasch och tre gånger marijuana i veckan, och mellan varven åt jag valium varannan dag. Och jag började märka att denna vana började dra mig till sig och kräva intensifiering.

En klasskamrat höll på att konvertera till katolicismen som sin protest mot all överhet, sina föräldrar och världen. Han fick mig intresserad, och jag beslöt att pröva detta alternativ till drogernas verklighetsflykt. På en vecka upphörde jag tvärt med all rökning och alla tabletter och gick i stället i kyrkan varje dag, och jag upplevde det som positivt. Katolikerna var ganska galna och hysteriska, men de var naturligt varma och goda, och jag upplevde hos dem en värmande mänsklighet som jag varit utan i hela mitt liv, och jag tyckte nästan det var för bra för att vara sant. Men så länge det varade ansåg jag det värt att satsa på, så jag beslöt att konvertera.

Den präst jag läste för var ung och sympatisk och dessutom ofantligt lärd. Han kunde både latin, klassisk grekiska och Bibelns hebreiska, och till råga på allt såg han bra ut och hade en ädel utstrålning. Vi blev mycket goda vänner. Det gick så långt att vi brukade regelbundet träffas uppe på hans rum i prästgården, och jag hade fullt förtroende för honom. Jag anade ingenting. Min omvändelse och skolning var nästan färdig när han en kväll satte sig bredvid mig på sin säng, där jag då satt, och började tala intensivt med mig medan han sakta lade sin arm över mina axlar. Jag visste att detta var lika fel och fult och farligt som min första haschpipa hade varit, men samtidigt var det lika oemotståndligt. Jag gjorde inget motstånd. Men när det hela var över hade jag fått ett så överväldigande förakt för denna präst och hela den kyrka som han representerade att jag beslöt att aldrig mera sätta min fot i någon kristen kyrka. Denna präst var älskvärdheten själv, han bestod bara av dygder, ingen av mina senare många älskare behandlade mig bättre än han, och ändå föraktar jag honom fortfarande mer än alla andra män i hela världen medan jag fortfarande betraktar min far, den grovaste, brutalaste och hemskaste av alla, med enbart den innerligaste beundran, vördnad och kärlek.

Den prästen lämnade senare kyrkan och gifte sig. När jag slängde kyrkan på sophögen för alltid var det för att definitivt bli narkoman, men samtidigt var jag på det klara med att jag för att kunna klara av den lasten måste ha en klar distans till den. Jag fick aldrig skaffa mig några avtändningsbesvär. Ofarliga droger som hasch, marijuana och LSD gick väl an i obegränsade mängder, men jag var besluten att aldrig bli heroinist eller kokainist även om jag provade även dessa droger. Och jag visste, att så länge jag kunde hålla min distans till min egen narkomani så skulle jag ständigt kunna utveckla min makt över andra.

Hemma gick tillvaron mot sin upplösning, men det rörde mig inte i ryggen. Min far misshandlade en dag min mor en gång för mycket varpå hon lämnade hemmet och aldrig mer kom tillbaka. Senare fick jag veta att hon redan sedan länge haft en älskare som hon nu bodde hos. Pappa lämnades ensam med sitt ruinerade hem och sina spritflaskor, och där fick han förtära sig själv bäst han ville. I elfte timmen lyckades jag rädda min lillebror, som var bara barnet, med att få honom placerad hos våra morföräldrar, som fortfarande levde ute på landet. Förutsättningen för att detta skulle lyckas var att pappa aldrig fick veta om det. Han brydde sig inte ens om att efterlysa honom när han en dag var försvunnen och aldrig kom tillbaka.

Om pappa lever än eller inte vet jag inte. Jag har aldrig försökt ta kontakt med honom igen efter att jag sexton år gammal flyttade hemifrån och började klara mig själv på min drogtrafik och på mina sexkunder. Kanske existerar han ännu som ett gammalt fyllo med delirium tremens i vår fullständigt förslummade lägenhet och minns inte längre att han en gång hade en familj, om inte hans grannar för länge sedan lyckats få honom vräkt. I så fall har han väl slutat antingen i rännstenen eller på mentalsjukhus. Likväl är han fortfarande den enda man som jag någonsin har respekterat.

Idag lever hon tillsammans med Gerhard Stolz, en ateist, som tagit sig an henne enbart för att försöka få henne ut ur hennes lasters träsk. Som hora är hon oemotståndlig och framgångsrik, som narkoman är hon förvånansvärt frisk fortfarande, vilket förmodligen beror på att hon endast undantagsvis tar droger som heroin och kokain, som kurir och smugglerska har hon aldrig åkt fast, till och med poliserna respekterar henne då de vet att hon när det behövs kan tjäna som deras bästa informatör och vittne, hon tvekar aldrig inför att förråda en kollega som skämt ut sig, det fanns till exempel ett hyreshus här i staden där en tung narkoman bodde högst upp medan de andra hyresgästerna var respektabla, bland annat fyra barnfamiljer, av vilka en dock bara var en ensamstående mor med ett barn, en före detta hora, som bodde bredvid narkomanen. Men denne narkoman skötte sig dåligt. Hans kunder spydde i trappan som andra fick torka upp, deras hundar pissade och bajsade ner i barnens sandlåda så att sanden flera gånger måste bytas ut fullständigt, de gjorde inbrott på vindarna flera gånger om, och måttet rågades när en av kunderna gjorde om en vind, efter att han plundrat den, till bostad åt sig med säng och allt, och just denna vind tillhörde horan. Det var en kränkning av hennes privatrum utan hennes tillåtelse. Hon kände min syster som genast ringde polisen, angav narkomanen och alla hans kunder och försörjningskällor, han åkte omedelbart fast med ett ansevärt lager hasch och kokain, och polisen fick så många fast genast att de trodde de hade sprängt en större liga. Men det var bara några råttor som straffats för att de kränkt en horas privatrum utan hennes tillåtelse och utan att hon fått betalt där för.

Nu vet du något om min syster."

"Och du växte upp i trygghet ute på landet hos dina morföräldrar?"

"Ja, och de gav mig en mycket god pietistisk uppfostran. Jag behöll dock alltid kontakten med min syster, som aldrig släppte mig ur sikte och alltid höll mig fast förankrad i verkligheten."

"Däriigenom slapp du det träsk som hon själv råkade in i."

"Ja. Just för att hon själv så grundligt fastnade i det kunde hon rädda mig därifrån."

"Märkte du en sak när du berättade? Du gick över till att berätta i jag-form, som om det var din syster själv som berättade."

"Ja, det har blivit så. Jag har berättat det här så många gånger för så många människor att jag fått anledning att engagera mig så totalt i min systers fall, att, när jag berättar det, det blir som om det var hon själv som berättade det."

"Skulle du säga att hon har fått makt över Gerhard Stolz?"

"Frågan är just vem av dem som har makt över vem. Om hon får honom att ta droger är det möjligt att hon får makt över honom. Tror du han kan bli narkoman?"

"Nej. Han är ateist och saknar därför den möjligheten. Drogmissbruk är en kult lika mycket som alla andra religioner. Saknar man förutsättningar för ockultism tror jag inte man kan falla ens för narkotika. Men jag skulle gärna vilja träffa din syster och hennes kavaljer. Tror du det är möjligt?"

"Kom till vår kyrka nästa söndag, så skall vi se om jag kan ordna någonting till dess."

"Du menar din kyrka, stenkatedralen, där du påstår att din kyrkoherde begick självmord?"

"Just det."

"Tror du att du kan få en prostituerad narkoman och en ateist att gå i en kyrka?"

"Jag lovar ingenting, men jag tänker försöka."

En tanke slog mig plötsligt.

"Jag hörde en gång ett sällsamt rykte om en ung och vacker men fallen kvinna som deltog i ett universitetsprojekt under flera år som när projektet väl var färdigt ratades av universitetet. Vet du något om det?"

Han log. "Ja, det var just min syster. Och det var jag som intresserade henne för projektet. Det var ett av mina många försök att få henne att komma loss ur sin onda cirkel, och det var det försöket som lovade bli mest framgångsrikt. Hon intresserade sig faktiskt för saken och engagerade sig så djupt att hon för några år lade drogverksamheten och koppleriet åt sidan för att i stället beta av världslitteraturens historia, och en av drivkrafterna till detta var att hon såg detta projekt som en faktisk väg för henne till ett anständigt liv. Hon gjorde så väl ifrån sig att den aktuella professorn varmt uppmuntrade henne och till och med talade för en publicering av avhandlingen när den väl var färdig. Allt detta sporrade henne, och hon arbetade hårt i två års tid. En dag var allting färdigt, och då sade professorn helt enkelt nej till publicering och till varje försök från hans sida till att försöka tillstyrka en sådan. Det om något knäckte henne. Jag går ständigt med två brev i min innerficka som hon skrev till honom när allting rasade för henne. De säger något om hennes verkliga jag."

Han tog fram de båda breven, två solkiga fotostatkopior på grått miljövänligt papper, och här följer denna märkliga prostituerades narkomans apologi för sig själv:

"Bäste professor --- ,

Din inställning i onsdags förvånade mig, då den var motsatsen till allt vad Du visat mot mig hittills. Med Din fällande dom över mitt 2-åriga projekt drar Du ett streck över allt vad Du sagt hittills, inklusive all uppmuntran, allt beröm och alla förespeglningar om eventuell publicering.

Detta luktar för mig ren socialdemokrati. Efter årets rekordtrista val, som i princip är en svart triumf för den döde Olof Palme, låter Dina ord sällsamt samstämmiga med alla besuttna socialdemokraters, i vilkas intresse det är att folket fördummas så mycket som möjligt genom erbarmliga massmedia, att folkbildningen och kulturen alltmera nivelleras i Olof Palmes anda, han, som fördärvade det svenska skolsystemet på 60-talet, vilket sådana som jag har evig anledning att förbli arga på honom för, då min utbildning därigenom omintetgjordes, (– Vem kunde

fortsätta gå i skolan när lärarna inte längre fick undervisa i vad de ville och kunde, och när de inte längre trodde själva på vad de måste undervisa? Ingen ärlig människa, –) dessa etablerade socialdemokrater, som kriminaliserar knarket med den ena handen och med den andra förespråkar lämpligheten i att ge amfetamin åt spädbarn. Deras narkotikapolitik, som inleddes med Olof Palmes knarkliberalism på 70-talet, är förstäelig mot den bakgrunden att ett effektivare folkfördumningsmedel än knark inte finns. Det är enbart i det sittande partiets intresse att böcker inte ges ut, att kultur stämplas som snobbism, att kunskap, tradition och historia trampas ned och att momsens skall förlama förlagen så att kulturen småningom tvingas ge upp mot en tillrättalagd massmediaapparats fördumningsmonopol. Jag hör inte till dem som önskade livet ur Olof Palme, men framtiden kommer att utvisa att han i utbildnings- och kulturhänseende var en 20-årig katastrof för Sverige.

Detta med anledning av Ditt avstyrkande av att mina essayer publiceras. Det räcker med att en skrift kan bereda en enda människa glädje så är den publiceringsbar, ty om *en* mänska kan glädjas av något (och därmed menar jag inte skadeglädje) så kan alla glädjas därav. Det existerar redan ett antal piratkopior av dessa essayer, både av enstaka av dem och av hela delar, då folk från början visat intresse för dem, folk, som aldrig haft anledning att läsa Bibeln och Homeros, som inte vet något om litteraturhistoria men som svälter av den kunskap som Sveriges etablerade socialdemokrati i snart 50 år ansett onödig för folket. Jag vidhåller att min "litteraturhistoria" kan ha värdefulla alternativa egenskaper som vanliga akademiska litteraturhistorier saknar."

Märk väl, hur hon inte attackerar professorn för att han avstyrkt publicering av hennes avhandling, utan hur hon i stället attackerar hela vårt lands politiska system och dess värderingar som den ytterst ansvariga i hennes egen tragedi.

Av allt att döma försökte professorn sedan slagen av dåligt samvete få in henne åtminstone som formell student fastän hon vid tidigare anmälningsförsök utlottats av systemet. (Systemet antog endast 20 sökande av närmare 200 av vilka 90 procent helt enkelt lottades ut utan hänsyn till meriter.)

"Med anledning av ditt vänliga telefonsamtal har jag tänkt efter och kommit till följande resultat.

Om jag skulle bli intagen som studerande i litteraturvetenskap med att ni skulle åsidosätta bestämmelserna skulle detta förvisso vara berömvärdt från er sida i detta slentrianens fusk-Sverige, där den högsta samhällsdygden är underlåtelsens blindhet, varför vi har detta kombinerade bidrags-Sverige och kulturella U-land, men det skulle inte kännas riktigt för mig, då ett sådant tillvägagångssätt trots all dess berömlighet inte skulle vara demokratiskt. Det skulle inte utan rätt kunna betraktas med andras avundsamma ögon som orättvist.

Om detta var den enda anledningen till att jag tackar nej till att bli akademiker skulle den inte vara tillräcklig, men faktum är, att jag inte tror på mig själv som akademiker. Det vetenskapliga är främmande för mitt väsen då jag är en boren mystiker, för mig i vår tid har det vetenskapliga alltid framstått som nästan motsatsen till det rent mänskliga, som blivit överkört av vårt sekels tekniska frammarsch och som det därför är desto viktigare att de, som orkar, med desto större satsning slår vakt därom; det rent mänskliga i förening med det mystiska har alltid

varit mitt rätta element, och jag tvivlar på att detta kan inlemmas i en vetenskaplig-akademisk ram. Redan Platon, stiftaren av den första akademien, insåg omöjligheten av att passa in Homeros i densamma.

Därmed vill jag tacka för erbjudandet och beklaga att jag måste avstå. En praktisk följd av att jag blev studerande på heltid måste bli att jag uppgav min professionella sysselsättning, vilket vore orättvist mot alla dem som litar på mig och är beroende av mig. Jag arbetar regelbundet tre kvällar i veckan i olika etablissemang som vägrar tolerera att jag ens tillfälligt avstår från dem, minst tre timmar dagligen måste jag vara hemma för att kunna hålla mig flytande och i form, alla dagar har jag regelbundna kunder som kräver arbete från min sida mot att jag försörjs, och hela denna brett upplagda mystisk-mänskliga rutin skulle skadas om jag blev akademiker.

Jag tackar så mycket men är rädd att jag måste avstå.

Med enbart vänskapliga tankar,

Laila Roth."

Här har vi hennes slutliga resignation inför sitt eget öde. Hon har accepterat att hennes sista hopp om ett anständigt liv berövats henne. I stället för publicering har hennes professor generöst erbjudit henne att bakvägen få komma in i institutionen som student. Han vägrar henne hennes lön men ger henne sockerbitar som tröst. Hon genomskådar honom fullständigt och säger nej tack på ett sätt vars värdighet måste verka förkrossande mot professorns nedlåtenhet. Hon har anpassat sig efter samhällets politik och gått med på dess tvingande av henne till ett fortsatt liv som prostituerad och narkoman men samtidigt lyckats försvara sin värdighet mot hela det samhälle vars ruttenhet avslöjas genom hennes exempel.

Det är troligt att professorn aldrig ens misstänkte att hon var prostituerad och narkoman.

32.

Jag kommer nu i min krönika fram till vittnesmålet om den märkligaste gudstjänst jag har upplevt i mitt liv. Vi var många som upplevde den, och jag är säker på att var och en upplevde den på sitt alldeles egna speciella sätt mot vilket alla andras skildringar av samma skeende måste te sig som förvrängda lögnar. Men det kan inte hjälpas. Jag kan bara återge den på ett enda sätt nämligen så som jag upplevde den själv.

Det var en alldeles vanlig gudstjänst. Besökarna var inte färre än i vanliga protestantiska kyrkor om söndagen men inte heller fler, och i denna stadens största kyrka verkade antalet desto mera försvinnande litet. De konkurrerade med nöd ut kyrkokören i antal, som skötte sig som vanliga kyrkokörer: de pratade ständigt med varandra, fnittrade oblygt, skämtade hädiskt, missade insatserna, sjöng i otakt med varandra, kom falskt ibland och visste inte när de skulle sluta. I rasterna försvann de ut i församlingens lokaler vägg i vägg med kyrkolokalen, och parallellt med ljudet av deras muntra prat och skratt där ute spred det sig nästan oanständigt retande kaffedoft ut i kyrkan, som ingen gudstjänstfirare kunde undvika att beröras personligt av. Kaffe är ändå alltid kaffe hur helig en gudstjänst än må försöka vara.

Prästen var ett stort barn. Han assisterades av en liten kvinnlig präst som såg ut att ha huvudet direkt på skuldrorna utan hals. Kanske var det dräkten och kragen som förstörde hennes utseende. Dessutom kunde hon inte sjunga. Hon sjöng med en liten pipig röst som lät precis som en automatisk dockas som programmerats att säga "mamma" med söt röst och ingenting annat. Hon fick ingen luft när hon sjöng varför hon alltid slutade mitt i en fras. Och hur organisten än hjälpte henne med att ständigt på nytt ge henne rätt ton kunde hon tydligen sjunga i alla tonarter hur fritt som helst utom just i den rätta. Inte heller kunde hon hålla sig till någon av de andra tonarter hon tycktes föredra. Hon lyckades inte i mig ingiva någon respekt för kvinnliga präster.

Så kom predikan. I stället för att gå upp i predikstolen stannade prästen på golvet och gick omkring mellan bänkarna med mikrofonen i handen och stack den då och då i nyllet på någon av kyrkobesökarna som då förväntades svara på någon av hans självklara frågor. Svaren hördes dock aldrig då den tillfrågade alltid generades så av att få mikrofonen mitt upp i ansiktet att han svarade så lågt att svaret bara blev ett odechiffrerbart kort och enstavigt mumlande. Naturligtvis svarade då prästen rätt i besökarens ställe, triumferande över att besökarens intelligens var ännu lägre än hans egen.

Emellertid var hans predikan inte så tokig egentligen. Den handlade om äktenskapet, och han hade en mycket intressant teori om vad det egentligen var som Jesus skrev i sanden när horan stod inför honom som skulle stenas. Prästen hävdade, att på den tiden hade domarna i ett mål för sed att skriva sina domar med fingret i sanden medan en överdomare sedan gick omkring och avläste juryns utslag, varpå juryn sedan lätt kunde släta ut sanden igen utan att någon annan än överdomaren fått veta deras innersta tankar. Antagligen var det ett sådant domsutslag som Jesus skrev i sanden, antagligen skrev han "skyldig", troligen fick bara horan i fråga se det. Så följde domslutet: "Den utav er som är utan skuld kaste den första stenen," hela folket skingrades, Jesus blev ensam kvar med horan och sade till henne: "Gå, och synda icke härefter." Och prästens sista ord blev, att antagligen så syndade verkligen icke horan därefter mera.

Då hördes ett hånskratt uppifrån orgelläktaren. Det hördes inte starkt, men effekten därav var desto mera skärande. Varje församlingsmedlem som hörde detta skratt måste ha känt det som en rakkniv som rispade upp ryggen på dem. Så kände jag det. Det var så gränslöst hånfullt, föraktfullt och elakt. Prästen syntes omedelbart bedövad till tystnad. Det var som om han omedelbart blivit till en sten. Först småningom började någon vända sig om, och när någon började, så vände sig snart alla om. Inom några sekunder hade alla sina nackar mot prästen och de stora förvånade nästan oförskämt nyfikna ögonen mot läktaren. Där åtföljdes det kvinnliga hånskrattet av samma kvinnas ganska hårda och något hesa röst som alldeles tydligt nu utropade:

"Ni lyssnar till en präst som inte vet någonting om kvinnor. Ni lyssnar till en präst som inte vet vad han talar om. 'Låt den som är utan synd kasta den första stenen!' Har man hört på maken! Det är bara de som verkligen syndar som kastar stenar. De som är utan synd överväger inte ens att kasta stenar. Men ve den stackare som är medveten om sin synd om han råkar ut för ett flertal som inte är medvetna om sina! Han blir omgående stenad av alla de fromma skenheliga kyrkobesökare som inbillar sig vara utan synd och som därför ser det som sin rätt att få stena den vars synd inte är lika väl dold som deras."

Hon hade kommit fram till orgelläktarens balustrad och stod nu där lutad över den med armarna i kors och började skratta på nytt i en fullständigt skamlös

utmaning mot hela församlingen. Det var en mörkhårig dam med skarpa drag och svart utslaget hår som var ganska långt. Hon var svartklädd och gjorde ett oerhört dramatiskt intryck på mig.

Nu hördes prästens ord. "Bry er inte om henne. Vi överser med intermezzot och återtar vår predikan och ber damen där på läktaren, som uppenbarligen inte hör till vår församling, att inte störa gudstjänsten på nytt."

Resultatet blev ett nytt hånskratt. Det gick kalla kårar ut med ryggen på de flesta. Det måste det ha gjort. Så kände jag det. "Hör på den!" ropade hon på nytt och försvann plötsligt ur sikte. Och jag hörde prästen mumla halvt under rösten och med uppenbar rädsla: "Bara hon inte kommer ner!" medan han tydligen glömde att mikrofonen var på.

Han gjorde några tappra men tafatta försök att återta sin predikan, men kvinnan kom ner. Han ryggade tillbaka när hon blev synlig längst bak i kyrkan och verkade börja dra sig upp mot sin predikstol, där han kanske skulle ha känt sig mera säker. Men inför anstormningen av denna unga vackra mörka dramatiska dam var ingen säker.

Hon kom rätt fram i kyrkan genom mittgången inför allas blickar. Hon var liten till växten men visade en stolt hållning som hade kunnat trotsa hela världen. Jag såg hur prästen började skaka. Han saknade erfarenhet av en situation som denna.

Och hon började tala medan hon kom framåt i kyrkan. "Dåligt talar du, gubbe, som inte vet någonting om kvinnor. Den som en gång har syndat upphör aldrig därmed, och det kan ingen syndare förneka för sig själv även om hon låtsas förneka det inför alla andra. Inte ens om Jesus bad en hora sluta synda skulle hon sluta synda för det. Hon gick antagligen till första bästa kund igen så snart Jesus kommit utom synhåll för henne."

"Kvinna, du hädar," försökte den stackars prästen, men varelsen skrattade ut honom med samma tillintetgörande gäckande och avväpnande skratt. Det var så fräckt att ingen kunde motstå det. Och hon kom rakt upp till prästen, tog lugnt mikrofonen ur hans hand och började själv tala i den.

"Det är dags att ni stackars ensamma kyrkobesökare äntligen får höra en riktig predikan. Var inte rädda bara. Stanna bara kvar i bänkarna, så skall jag inte såra någon av er. Jag skall bara hålla en privat personlig och extra predikan för er som heter duga!"

Det var någonting övertygande med henne. Vi föll alla för henne. Hon begav sig genast upp mot predikstolen, och för första gången fick jag sympati för prästen när han solidariskt satte sig som en vanlig åhörare i en av bänkarna. Därmed gav han ett tecken till hela församlingen att ta det lugnt, vilket hela församlingen följde honom efter i. All skräck och fasa inför uppträdet försvann, och envar tycktes finna sig i den absurda situationen och lugnt ta del av följderna.

Flickan var uppe i predikstolen. Hon triumferade, och det var något härligt över henne på samma gång som hon spred förstämning och onda aningar. Vi visste att vi inte hade något gott att vänta av hennes predikan, men ändå avvaktade vi vad hon hade att säga med stort intresse.

"Bröder och systrar, jag är inte någon Antikrist eller någon okristen fiende till religionen och kyrkan. Jag är bara en vanlig människa om ock en fallen sådan, precis som den horan som prästen talade om. Men jag är ärlig. Jag vet att jag redan i eftermiddag efter denna gudstjänst kommer att träffa mina vänner och kolleger, hallickar och torskar, göra affärer med dem och kanske både sälja och köpa kokain om inte LSD. Allt det där ingår i mitt dagliga liv, men jag sticker inte under stol med det. Jag säger som det är.

Därför är jag här. Jag är här för att säga som det är. Hit går ni vareviga söndag för att höra samma jolmiga skitsnack från predikstolen varje söndag av gaggiga gubbar eller alkoholiserade socialdemokratiska präster som vet allt om himmelfärd, yttersta dagen, syndernas förlåtelse, jungfru Maria jungfrudom efter sin egen barnafödsel och så vidare men som inte vet ett dugg om verkligheten, den verklighet som vi alla lever i, som vi alla är pinsamt medvetna om och som vi därför ständigt förtiger och flyr ifrån. Det är därför ni går i kyrkan. Verklighetsflykt, ingenting annat."

Några reste sig upp för att gå. Andra sneglade till prästen som märkte oron och sade: "Låt henne hållas. Ingen människa är så djupt sjunken att inte alla kan ha något nyttigt att lära sig av henne." Och de som rest sig för att gå satte sig ner igen.

"Vet ni vad det är för ett samhälle ni lever i? Ni lever i ett drogsamhälle, ett knarksamhälle, ett prostitutionssamhälle och en förklädd diktatur som endast är demokratisk på pappret och utvändigt. Enligt pappret är Sverige ett rättssamhälle men inte i praktiken. Poliserna går på dig och släpper dig inte om du cyklar utan belysning eller om du cyklar på en väg som bara bilar har rätt att trafikera, och de ger sig inte förrän de fått sina böter av dig, men om du får din bostad plundrad, om de stjälar dina käraste ägodelar av oskattbart affektionsvärde, om du blir skönstaxerad av misstag och sedan får ditt ekonomiska liv fördärvat av följderna eftersom misstaget är omöjligt att korrigera, då gör poliserna och byråkraterna ingenting, för de har ju viktigare saker att göra. De tar en kopia av din anmälan och dina besvär och arkiverar dessa, och sedan är det färdigt. De har ju viktigare saker att göra än att leta efter din stulna cykel, dina stulna älsklingskort, dina plundrade barndomsminnen och dina krossade band med det förflutna. De har ju mord och bankrån och våldtäkt och heroinjakt att prioritera. Du som individ och människa betyder ingenting i det falska rättssamhället var människovärdet inte längre existerar och var det försvinner om det visar sig.

Ni menar er vara civiliserade kulturmänskor i ett kulturland var god bildning och andlig odling är det välordnade välfärdssamhällets kärna. Ni lever i så fall med era huvuden i ett moln av illusioner. Kulturen existerar inte längre. Kulturmedvetandet är dött eller för i bästa fall en underjordisk tillvaro. Homeros, Dante och Shakespeare betyder ingenting i en värld dominerad och enväldigt styrd av kapital, industrier och proletariats materialism. Idealismen är död och har varit det sedan första världskriget. Sverige borde vara världens främsta kulturland, skonat som det blev av båda världskrigen, men i själva verket är kulturansvarskänslan i världen knappast någonstans så obefintlig som i Sverige. Se bara själva på er kyrka! Här finns plats för 1600 personer, och hur många är ni? Tjugosju! Fyrtio med kören, vaktmästarna och prästerna. Högst är ni femtio någon gång. Och kristendomen är ändå den grundval på vilken hela vår västerländska civilisation har uppförts! Ni betraktar mig som skamlig som vågar uppträda på detta sätt med utslaget hår och stå för alla mina laster, men vad är hela den civilisation som ni representerar? Även jag är en produkt av dess totala självdestruktivitet.

Jag känner en författare som i 19 år skrivit lika många romaner, dramer, diktsamlingar och novellsamlingar. Han vet mera om människor och livet och världen än någon politiker eller akademiker, han har något att lära hela mänskligheten, men inte under alla dessa 19 år har någon förläggare velat publicera honom emedan risken finns att det inte lönar sig ekonomiskt. Var är kulturansvaret och kulturmedvetandet? Det existerar inte. Det enda som gäller är lagen om den snöda vinningens ensamma existensberättigande.

Jag känner en musiker som i 20 år komponerat hantverksmässigt utsökt musik som är lika vacker och klassisk som Beethoven, Mozart och Brahms. Men ingen vill

ha hans musik, massmedia refuserar hans inspelningar, och en normal publik vill höra 'mera kända låtar'. Och sådan musik lönar ju sig klart inte heller. Det enda som lönar sig är skrikig rockmusik med öronbedövande slagverk utförd av män utklädda till vildar med långt hår ner till stjärten. Om det kom någon sådan grupp hit till kyrkan så skall ni se att den genast skulle fyllas till brädden. Var är kulturansvaret, kulturmedvetandet, kulturkänslan och vårdnaden om det sköna och intresset för kvalitet och eviga värden? Som bortblåst! Det finns inte mera. Det finns bara skvalmusik, massmedial universalfördomning och ett ständigt tilltagande barbari bakom förfallande civiliserade fasader.

Jag har känt hundratals begåvade och framstående kulturarbetare, författare, konstnärer och musiker som arbetat hårt för sina ideal, som aldrig vunnit något erkännande och som tillåtits gå under i alkoholism, droger och självmord. Ingenting begravs och förtigs så noga i vårt samhälle som den ständigt växande självmordsstatistiken.

Även jag går på droger och lever på prostitution emedan samhället förnekat mitt människovärde och förvägrat mig rätten till ett anständigt liv. Även jag arbetade en gång hårt för mina ideal men fick bara fan för det. Och ändå är jag bättre än någon av er, ty ingen av er skulle tveka inför att kasta sten på den prostituerade, att driva ut den av era grannar i ert hyreshus som är narkoman, att förbanna den som stjälar för att överleva eller att yrka på utrotning av alla de varelser som lever på att sälja och göra reklam för narkotika. Ni är ju alla anständiga människor. Jag ensam är oanständig här, som bekänner mina laster, som öppet förevisar min egen prostitution och som gärna både tar och säljer vilka droger som helst. Sannerligen säger jag er: jag är med var och en som deltar i fristaten Christiania i Köpenhamn, jag är med var och en som säljer och som själv röker hasch, jag är med var och en som på samma sätt saluför eller missbrukar marijuana, LSD, amfetamin, kokain, crack eller heroin, jag är med var och en som injicerar intravenöst, jag är med var och en som dör av någon överdos narkotika på vilket dass som helst, jag är med varje hora som dagligen tar heroin för att klara av sina samlag, jag är med dem alla intill tidens ände, och jag skäms inte för det. Jag står för vad jag är och vad jag går för, och om ni inte tror mig eller tar mig på allvar så se här."

Och med ens river hon upp sin svarta blus och blottar ett par vackra vita bröst utan BH, och hon gör det så ordentligt att den blusen aldrig mer kan lagas. Med ens bröt stormen lös i församlingen. Jag hörde prästen säga: "Det här går för långt," men han är ändå den lugnaste av dem alla.

I nästa ögonblick går det som ett sus genom församlingen. En man uppträder på predikstolen bredvid den prostituerade. Jag hör en röst inte utan värme i mikrofonen säga: "Kom nu, Laila, så går vi." Och jag ser honom lägga sin arm om hennes skuldror och varsamt ledsaga henne ut. Och jag tror inte mina egna ögons vittnesbörd när de inte kan bekänna annat än att mannen som jag ser inte är någon annan än min vän Gerhard Stolz, försvunnen sedan så länge.

Jag ser dem komma ut från trappan till predikstolen, och jag ser att hon gråter. Det förvånar mig inte. Hennes predikan har minst sagt varit upprörande och inte minst för henne själv.

Ingen annan vågar göra något. Tyst och stilla får det sällsamma paret avlägsna sig från koret utan att det bevärdigar församlingen med ytterligare en blick och utan att församlingen säger ett ord. Det går ut genom dörren till höger om gudstjänstlokalen och försvinner. Alla sitter stilla. Endast prästen stiger nu fram och förkunnar för församlingen: "Låt oss nu fortsätta hålla vår gudstjänst som om ingenting hänt." Organisten börjar genast trumpeta med sin orgel, och snart klingar

en vanlig jolmig psalm med stereotyp luthersk melodi ur den fromma församlingens stackars strupar. Efter en sådan predikan blir psalmsången som en frälsningsarmémarsch efter Beethovens Missa Solemnis.

Jag stannar kvar till gudstjänstens slut. Endast min nyvunne vän den hemlighetsfulle koristen har på mitt tecken försvunnit för att skugga Laila och Gerhard och inte släppa kontakten med dem.

33.

Hur bittert fick jag inte anledning att ångra detta efteråt! Det var kanske en fråga om minuter, men här fick jag full inblick i hur allsmäktig den mänskliga känslan för korrekt uppförande är, en mänsklig instinkt mot vilken allt förnuft, all intuition och all enskild vilja i längden alltid är underlägsen. Faktum är, att om jag hade brutit upp från gudstjänsten innan den var slut hade kanske andra följt mitt exempel, åtminstone hade det varit mycket illa sett under omständigheterna, och att jag stannade kvar var utan tvekan det enda taktfulla jag kunde göra. Men därav blev min kontakt med Gerhard och Laila lidande, och därigenom gick kanske ett människoliv till spillo.

Visserligen skötte sig Jörgen väl. Han hade fått paret till kyrkan trots deras envisa motsträvan, han hade slutligen fått Laila med dit endast på det villkoret att hon beviljades full ansvarsfrihet för sitt eventuella störande av gudstjänsten, och endast med mitt namn hade Gerhard kunnat lockas dit. Efter uppträdet lämnade de kyrkan omgående, bittert ångrande att de alls låtit sig lockas dit, och Jörgen kom på efterkälken från början. En hel dag gick förlorad för honom i sökandet efter dem, de fanns inte var han tidigare haft kontakt med dem, och på kvällen måste han inför mig bekänna att han förlorat spåret efter dem.

Jag blev utom mig av förtvivlan. Allt annat fick vara bara kontakten med dessa två kunde återanknytas. Jag lät min detektivverksamhet gå över styr, jag struntade i alla självmördare, mördare, mordoffer och mord, jag skrotade med gott samvete definitivt fallet med onkeln som huggit ihjäl sitt syskonbarn såsom olösligt och började i stället arbeta på jakten efter ateisten och hans prostituerade narkoman till frilla på heltid.

Men de var världens mest svårfångade personer. Ändå höll de sig i staden. Vi fick ideligen nya spår efter dem, vi hörde ideligen talas om dem, vi fick alltid färska rapporter om var de hade varit, men vi kom alltid själva för sent till stället. Bengtsson hjälpte mig inte längre, han hade tillräckligt med alla sina faktiska brott att bekymra sig över, och jag hjälpte inte honom längre. Det verkade som om vi definitivt hade börjat vandra skilda vägar.

Efter en veckas hopplösa ansträngningar och vettlös stress kom sent på lördagskvällen Jörgen allvarlig upp till mig och sade: "Jag har funnit dem."

"Varför så dyster" frågade jag. "Vi går genast dit!"

"Ja, vi två, men ingen annan."

"Givetvis," sade jag och tog på mig kappan, ty det var bittert kallt.

Han tog mig med till en adress på den ökända Andra Långgatan, Göteborgs enda kvarvarande genuina Göteborgsgata, var numera alla porrbiografer, bordeller, bögklubbar och barnprostitutionsanstalter förekom. Portingången var mörk och trång, uppgången var tung och dyster med dunkla ljus, trappan var oerhört smutsig med färskt urin och intorkade spyor, och den tog aldrig slut, ty Jörgen förde mig upp på vinden, som var det dystraste, dunklaste, trängsta och hemskaste i hela huset.

Alla vindsskrubbar var öppna och hade plundrats, uppenbarligen hade ägarna tröttnat på att försöka hålla ordning till följd av alltför upprepade inbrott, saker låg kringströdda överallt, gamla kläder, trasiga fåtöljer, sönderrivna tidningar och serietidningar, patetiska rester av uråldriga fotografialbum, och spindelväv, spindelväv, spindelväv överallt. Lägg till denna makabra atmosfär ett ständigt iskallt drag, som ibland stegrades så att det visslade och ylade kring de aldrig helt stängda vindsgluggarna. Jag började omedelbart huttra inte bara av köld utan även av fasa. Men detta var ingenting mot vad som väntade oss.

Längst bort i vinden fanns det någon ljuskälla som skilde sig från vindens formella elektriska belysning genom att den flimrade. Den måste komma från levande ljus. Det var i riktning mot denna avlägsna levande ljuskälla som Jörgen ledde mina steg.

Det var en vindsskrubb som alla andra, men i denna vindsskrubb fanns det en säng, och på denna säng låg det en avmagrad kvinna. Bredvid henne på en stol satt Gerhard Stolz som såg betydligt äldre ut än vad jag hade trott.

"Har ni inte Gunnar Bondesson med er?" frågade han.

"Han är död," svarade jag.

"Han också? Hur dog han?"

Jag beskrev exakt omständigheterna kring den värde teologens bortgång.

"Här är en till," sade Gerhard och indikerade sin kvinna. "Hon tog en överdos heroin tillsammans med kokain. Hon hade gjort det förut och klarat sig. Men denna gång gjorde hon det för att dö."

För första gången fick jag betrakta Laila Roth på nära håll. Hon var märkbart vacker trots sin ohyggliga avmagring och avtårdhet. Men hon såg inte sjuk ut, och hennes hy var inte förstörd som på vanliga narkomaners. Jag måste bekänna att jag aldrig hade sett ett vackrare lik.

"Nå, Jörgen, var finns din Gud nu?" frågade Gerhard. "Har jag eller Gunnar vunnit vadet? Kan någon av er över denna flickas lik påstå att det fortfarande kan finnas en Gud?"

Jag insåg alltför klart att ett sådant påstående under omständigheterna skulle ha varit en hädelse. Jag visste inte vad Jörgen tänkte, men jag förmodade att han tänkte samma sak, och han vederlade inte den konfirmerade ateisten Gerhard Stolz, som nu, när jag äntligen fick se honom öga mot öga igen, var samtidigt både mera fruktansvärd än någonsin och, vilket frapperade mig mest, sannare än någonsin.

Tårar skymde min blick, och jag vände mig bort. Den hundrafalt utplundrade vinden med dess smuts och trasor efter mänskliga vraks härjningar och så kallade utsvävningar fick mig att storkna. Jag var tvungen att retirera inför denna verklighet och gjorde det också.

När jag kom hem efter en dimmig och vacklande vandring på regnvåta gator höljda av dimslöjor som man inte kunnat avverka med motorsåg stöp jag i min säng mera uttröttad än jag någonsin förr varit i mitt liv. Jag sov oroligt och drömde ständigt mardrömmar. Efter mina vridningar och vändningar hela natten såg min säng morgonen därpå ut därefter: filtarna låg under lakanen, som var som korkskruvar, och själv låg jag på golvet. Och jag hade aldrig känt mig mera ur form ens efter mitt livs rejälaste baksmälla. "Dra åt helvete!" var i stort sett det enda jag mäktade tänka.

Ändå repade jag mig under dagen. Jag höll telefonen urkopplad och höll mig noga för mig själv. Till lunch intog jag en enkel husmanskost och drack bara en kopp kaffe. Kvällen bokade jag för en helafton ensam med televisionen.

I nyheterna under kvällen så förekom flitigt en viss Dalai Lama, den buddhistiske ledaren från Tibet, som för närvarande besökte Europa. Efter kinesernas folkrättsvidriga införlivande av Tibet med Kina med vapenmakt och våld som enda medel har denne buddhistiske munk levt i exil medan de kinesiska ateisterna obehindrat fått bränna kloster, avrätta munkar och andra religiösa personer i hela Tibet för att i stället inplantera desto flera kinesiska ateister i det av naturen rent filosofiskt och andligt inriktade landet. Utan att världen blandat sig i har folkutrotningen i Tibet ostört fått praktiseras av kineserna under 40 år medan andra länder som Vietnam, Biafra, Ungern 1956 och Korea väckt entusiastiska ramaskrin från hela världen. Tibet var ju bara en religiös avkrok av världen där folket var känt för att föra en ensidigt bakåtsträvande och reaktionär tillvaro. Att det folket utrotades kunde man blunda för men inte för amerikanernas inblandning i Vietnam eller i Korea.

Det slog mig då genom dessa korta nyhetsskymtar av buddhistiska kloster och deras munkars konsekvent pacifistiska liv hur vackra dessa kloster var och hur naturliga dessa munkar och inte minst Dalai Lama själv var som människor. Det var människor med människovärde i motsats till alla världens soldater, kommunistiskt hjärntvättade och programmerade ateister, politiska rationalister och experter på bortrationalisering av allt mänskligt och skönt i tillvaron och inte minst kapitalister, som förtjänade på knarkhandeln och inte hade någonting emot att deras offer plundrade kloster och kyrkor för att smälta ner anrika silverskatter från medeltiden för att få några hundra kronor till knark.

Visst är alla religioner befängda, och visst har min gode vän Gerhard hur rätt som helst, men samtidigt, hur vackra är icke alla kyrkor, moskéer, tempel och synagogor, pagoder och tabernakel! Hur vackra kläder har icke alla präster och rabbiner, hur vackra konstföremål har icke skapats i alla världens religioners tjänst, vilka konstnärer har icke genom religionen fått medel att bruka sina vingar, vilka sagoskatter har vi icke fått genom religionerna, vilken glädje och vilket hopp har icke allt detta ståhej och krimskrams skänkt människorna! Egentligen så är ateismen den enda sanna religionen, men vad är dess manifestationer i verkligheten? Kapitalism, miljöförstöring, fabriksskorstenar, gasklockor, socialistisk nivellering av människovärdet och som yttersta substitut för religionens välbehövliga verklighetsflykt den bittra återvändsgränd som narkotikan representerar. Å andra sidan är alla droglivets manifestationer lika berättigade som alla religionernas då de egentligen är ute i samma gemensamma ärende: ren verklighetsflykt. Därför borde egentligen alla droger vara lika fria som alla religioner med poängtering dock av den enda skillnaden att droger kan vara skadligt för hälsan.

Religionerna och verklighetsflykten skänker hopp och glädje som inte finns i ateismen och som denna aldrig kan frambringa. Den solida verklighetens sanning och förnuft måste alltid verka tråkig, dystert, beklämmande och hemsk. Hur falska alla religioner än är, och alla är de det till åtminstone 90 procent, så måste de ändå få fritt svängrum i alla nationer hos alla folk, ty utan det falska hopp och den självbedrägeriets fåfänga glädje de skänker skulle mänskligheten inte kunna överleva.

Slut.

Göteborg 19.10.1988.

Tillägg.

De uteslutna delarna av "Ateisten"

2.

En dikt till dig varenda dag – vad sägs om det?
Du säger väl: Omöjligt! – skeptiskt och förnuftigt.
Det är mycket möjligt att det är omöjligt,
men det finns ej någonting omöjligt som ej samtidigt är möjligt.
Tag vår kärlek till exempel. Den är alldeles omöjlig.
Jag kan aldrig ligga med dig eftersom jag mycket väl kan ha det där med Aids,
och ändå ligger jag med dig varenda natt
och utan att ens frestas till ett samlag.
Omöjligt! Men möjligt, då det faktiskt är just så som det går till.
Mest älskar jag dig, sköna Nefertiti, ty det är den kvinna som du mest är lik,
om nätterna. Men ändå älskar jag dig även lika mycket
hela dagarna. Ja, faktiskt så har du min kärlek varje morgon.
Till och med så älskar jag dig kanske allra mest om kvällarna.
Där ser du. Du får aldrig ro för mig, du slipper aldrig mer den här grobianen,
för han älskar dig för mycket. Du får aldrig någonsin i evighet mer
vara helt i fred för honom. Han är din, och du skall aldrig slippa honom.
Ty tillsammans är vi ett för evigt.

3. *Panik*

Ring mig, för Guds skull!
Du lovade ju mig att göra det redan igår,
när du då inte än ville ge mig besked.
Bara jag inte gjorde på dig dåligt intryck
när jag ringde upp dig trots att jag var ganska berusad.
Mitt liv hänger på att du ringer mig!
Ringer du inte så är allt förbi,
och jag är dömd till döden så länge jag lever
och kan bara dö då och långsamt.
Just nu är du allt i mitt liv för mig
och utan dig är mitt liv inget liv längre.
Ring mig! Din kallelse endast
kan frälsa mig från vad som värre är
än själva döden i dess allra hemskaste,
plågsammaste, mest groteska och mest outhärdliga grymma gestalt:
den omänskliga ledan.

4. *Fåfång fångst*

Hur jag fastnade? Vad det var hos dig som fångade mig?
Be mig ej redogöra för saken: den sitter för djupt.

Låt oss blott konstatera, att vi båda är kloka, mogna och erfarna.
Dessutom har vi på olika sätt gått igenom för mycket.
Två strandade äktenskap och sedan ett till som sket sig från början
å din sida; och för min del ej ett enda förhållande
på fyra år sedan det som då var led ett alltför förkrossande skeppsbrott
med hjärnhinneinflammation i en månad som summa av kärleken
blott för att hon ansåg könsakten mera väsentlig än vänskapen och relationen
och visade sig kunna offra den senare bara för fåfångans skull.
Efter det var jag inställd på att aldrig mer ha en kvinna,
och de enda kvinnor jag kunnat fördraga på närmare håll efter det
är mörbultade strandade äktenskapsvrak som jag själv.
Vare det därmed nog sagt om saken: vi har båda alltför djupt
sargats i hjärtat av upprepade genomborrande svärd
för att någonsin helt kunna öppet bekänna vår smärta.
Du kan vara lugn för mig: jag är vid mogna år fullständigt ofarlig.
Jag kan helt naken i säng med en lika helt naken välsignelse
inte ens frestas till att göra henne det ringaste ont
vad hon än gör med mig. Jag är utbränd i själen som älskare
och duger numera endast till att älska universellt.

5.

Jag hånar dig, vamp!
Jag är äntligen fri från dig nu.
I två år har jag uthärdat dina förskräckliga middagar
som aldrig har gett mig annat än högexplosiv diarré,
i två år har jag uthärdat dina förförelsekonster,
din sötsliskiga sentimentalitet,
din groteska förställning,
din utomordentliga tillgjordhet,
dina pedantiska pryda fasader
som blott varit masker för dina ordentliga misslyckanden
både som moder, maka och dotter åt alltför beskedliga män.
Du är tråkig, din ko!
Det är vad som är felet med dig.
Dina frikostiga luxuösa olidliga middagar,
ditt outhärdliga flummande,
ditt klåperi inom subkulturell ockultisms mest erbarmliga billighet,
ditt alltid utsläppta långa falskt pryddande hår,
som du bara har för att maskera din billighet,
allt med dig är bara flams
som allenast kan ge dina män diarré
tills de tröttnar på att du ej någonsin kan göra dig ens det ringaste åtråvärd.
Gå och skit ner dig, din kossa,
och kom ej igen förrän du fått en man
som fått någon behållning av dig annat än diarré.

"Inte konstigt att han fick magsår," var vår, hans doktors deltagares kommentar.

6. Risker

Lyckan och kärleken är egoistiska:
de vill blott ta hela världen med storm
utan att tänka på konsekvenserna.
Därför bör man alltid tänka sig för
innan man släpper lyckan och kärleken lösa,
ty när de väl har blivit lösa kan de icke vända tillbaka:
de kan endast då kontrolleras om de får ett slut.
Och där har vi kriteriet på kärlekens äkthet:
den är bara lycklig och äkta så länge man ej giver helt fria tyglar
åt deras naturliga självsvåldiga egoism.
Man kan aldrig tillräckligt ompröva ens egna motiv.
Ett förhållandes upplösning börjar ej med första grälet
men när ena parten ger anledning till det.
En anledning uppkommer helt omedvetet
när den ena parten först tror sig ha lurat den andra
med att i all hemlighet ha givit efter för sin egoistiska drift.
I en sann relation kan ej någon part någonsin lura den andra,
och om ena parten försöker och tror sig därmed komma undan
är det mycket bättre att han aldrig satsar på den relationen.

7. Min vän, jag ger upp

Du säger att du inte vet vem jag är.
Därför blir du helt livrädd när jag vågar för dig bekänna min kärlek.
Därtill har du anledning,
och därför kan jag ej omtala för dig vem jag är.
Jag kan bara be dig att lita på mig
fastän jag ingen rätt har att göra det.
Hur skulle jag kunna vänta mig av dig,
en över all mänsklig kritik skyhögt stående moder med två barn,
den mest respektabla person som jag känner,
att du skulle lita på en okänd främling?
Hur skulle han kunna få dig övertygad om
att han trots allt är att lita på,
att han är lika fäst vid dina barn som vid dig,
att han tror på dig som på sig själv,
att han trots all sin gåtfullhet, som han tyvärr ej kan avhjälpa,
– han skulle bara bli för dig mer gåtfull ju mera du forskade i honom, –
anser sig kunna försäkra dig om att han anledning har
att med säkerhet rekommendera sig som världens säkraste människa?
Jag kan ej tänka mig ens att du skulle gå på det.
Om du inte vill tro det minsta så kan jag ej vänta mig heller
att du skulle tro ens ett korn av det största.

Min vän, jag ger upp. Jag kan aldrig berätta dig allt det väsentliga om mig,
ty jag är en bottenlös avgrund,
en spegel som speglar en spegel så att bilden blir en oändlighet.
Talrika höga meriter som bara är luft mätt i pengar och status,
ett fläckfritt förflutet moraliskt sett som jag allenast fått fan för beständigt,
ett arbetsliv utan semester, frenetiskt och tungt, oupphörligt och otacksamt,
som verkar bli utan lön hela livet,
jag kan skryta med vad som helst som är ärligt,
men allt sådant är ovidkommande.
Och att jag i denna öken av arbete, ensamhet, motvind och hopplöshet
ändå är lycklig och glad och mer så kanske än någon annan
kan jag inte heller begära att du eller någon ska tro.
Jag står ensam för sanningen medan all världen beskyller mig
för att blott vara dess värsta bedragare, dåre och lögnare.
Där har du mig. Sällar du dig till världens hån av idioten,
och följer du världens bekvämlighet, eller är du av den åsikten
att idioten har rätt att förbli som han är och få vara en människa?
Jag kräver ingenting av dig, och jag kanske är din lojalaste vän
och kan lova förbli så till hundra procent under hela din levnadstid
även om du skulle välja förnuftet och leva i fred för mig.
Jag hälsar dig i så fall hjärtligt välkommen
till etablerade celibatisternas heliga tråkiga skara.

När vi hade kommit så här långt i vår läsning slog jag alarm. "Det här har inte Martin skrivit," sade jag. De andra såg frågande på mig. "Åtminstone den här sista dikten kan jag försäkra er om att inte Martin har skrivit. Den är skriven av en viss Gerhard Stolz. Det är hans stil, tankar och personlighet och ingen annans."

"Och de tidigare dikterna då?" frågade Bengtsson.

"Dem kan jag inte med säkerhet hävda att är någons, men denna sista är definitivt Gerhards."

Hellre än att fortsätta diskussionen återupptog de andra den betydligt intressantare läsningen.

8. Telefonen

Vi har inte setts på tre dagar.
Vad öken av evighet, skilsmässa, ensamhet och isolering!
Vad sterilitet och vad torra,
vad iskontinent utan ände och liv,
vilken världsrymd av evig tristess!
Enda lisan i detta förintande mörker och svalg
har ett antal blodsblandade tårar av hjärtekval
komna direkt från ett hjärtas stormhärjade världsoceans
bittra helvetesuppror av smärta och Döda Havs salta
i allra extremaste koncentration av det renaste själsskval
fått utgöra. Även den yttersta smärtan är hälsosam
när den får utgjuta sig i befriande islossningstårar.
Min älskade vän, jag har dragit ur sladden till min telefon

för att du skulle skonas från att nödgas tala med mig om du ringde mig.
Nu är den ikopplad åter, och om du ej ringer mig
är det stor risk för att jag åter ringer upp dig.

9.

Tydligast är du för mig varje gång som jag vaknar ur sömnen.
Då framstår du med dina finskurna drag
och din storslagna klokhet som renast och klarast
för min inre blick och för min kärleks tankar.
Frånstötande är du blott när du ej längre kan dölja
hur rädd du är för mig. När du inte vill vara ensam med mig,
när du döljer ditt ansikte för mig och ej längre ser mig i ögonen,
då framstår hela tragiken i vår mycket märkliga situation.
Ty du fruktar ej mig utan anledning fastän du ej känner till den.
Ett enda moment av mitt liv är den anledningen,
ett förkrossande ögonblick som ej en evighet kan undanröja.
Jag älskade för fyra år sedan en mycket erfaren kvinna,
fast jag inte visste själv hur oerhört märkt av livet hon var.
Att hon två gånger gift sig och skilt sig var allt vad jag visste.
Hon hade ej barn, men hon hade runt sitt vänstra bröst
ett ärr undertill som gick ett halvt varv runt bröstet,
ett fruktansvärt, skriande, fasansfullt, ömkansvärt ärr.
Någon hade så märkt henne för resten av hennes liv.
Att hon lyckades med att förföra mig kan jag ej neka till,
hon intresserade mig med sitt djupt outgrundliga öde,
och jag har ej någonsin varit så oartig
att jag sagt nej till en kvinna. Men hon drog mig ner i ett träsk.
Hennes äktenskap i det förflutna var två, men därtill hade hon haft
ett tiotal extra förlovningar, lösa förbindelser
och ännu ett okänt antal olyckliga godtrogna offer
för hennes perversa abnorma aptit.
På den tiden så var det ej än aktuellt med nödvändiga Aids-test,
men hon hade genom ett Wassermannstest
(som man genomgår för att få fram förekomsten av syfilis)
fått fram ett positivt utslag på att hon ej var riktigt frisk.
När vår lösa förbindelse hade nått så djupa vatten
så ville jag ganska naturligt försöka att komma tillbaka till stranden.
Men hon var för skicklig och erfaren för mig: hon kunde sitt hantverk.
Ett ögonblicks verk, och ett liv var förstört.
När jag som resultat genast avbröt affären totalt var det tragiskt för sent.
Hon blev sedan sjuk, jag fick aldrig klart reda på i vad och hur,
och hon bytte sitt namn och adress.
Genom att hon haft män under många år i många länder
så vore det konstigt om hon inte smittats av Aids.
Och i så fall kan jag även ha blivit smittad.
Jag har aldrig velat ta reda på saken.
Jag är hellre okunnig om att jag är frisk till hundra procent
än att man ger mig visshet om att jag har något latent.

Därför kan jag ej någonsin mer genomföra ett samlag med någon jag älskar, ty den som jag älskar kan jag aldrig utsätta för några risker. I stället har jag, som en blind, nödgats mobilisera resurser av annan natur.

Vi såg upp från de märkliga bekännelserna. "Nå," frågade Bengtsson mig, "är detta Martin eller din Gerhard Stolz?"

Det var alltför klart att det var Martin. Inte konstigt att han spelade och längtade ihjäl sig vid pianot. Jag vidhöll dock att den sjunde dikten inte kunde vara av någon annan än Gerhard. Åtminstone påvisade den en uppenbar influens från Gerhards personlighet. Detta kunde jag inte bevisa. Jag kunde bara hävda min övertygelse, och det räckte inte.

10. livet

Himlen utbrister serent i en hög symfoni
över vår skönt välsignelsebringande universella förening.
Allt liv triumferar, all negativism och all död är förintad,
kvar står endast vi som all skapelsens krona
med vår allt besegrande fullmogna och oantastliga kärlek.
Må all tragedi se till oss och bekänna
att kärlekens gudomliga komedi är den fullständigt klart överlägsen.
Må livet förändras till en evig vår,
må all vinter och död aldrig mera slå till,
må vår härliga sol aldrig mera gå ner
i en ond dunkel natts djupa mörker,
må allt liv stå stilla och evigt förbliva vid liv
och allenast beständigt gå vidare, utvecklas och expandera;
för kärleken är allting möjligt och framför allt allt som är omöjligt.
Vad människor tvivlar och tror på är utan betydelse;
Livet allenast är summan av allt universum i evighet.

Vi beslöt att avbryta läsningen där, för vi ville inte riskera att bli vittnen till att denna skildrade lycka och harmoni längre fram skulle avmattas. Någoting gott bör avbrytas just när det är som allra bäst. Själv var jag nöjd även, ty jag var nu helt säker på min sak hur litet jag än kunde bevisa den: Gerhard levde, han hade skrivit minst tre (nr 7, 9 och 10) av dessa dikter, detta övertygades jag inte minst om av det faktum att nr. 9 fanns i två versioner, av vilka den andra löd sålunda:

Tydligast är du för mig varje gång som jag vaknar ur sömnen.
Då framstår du med dina finskurna drag
och din klarsynta klokhet som renast och finast
för min inre blick och för min kärleks tankar.
Frånstötande är du blott när du ej längre kan dölja
hur rädd du är för mig. När du inte vill vara ensam med mig,
när du döljer ditt ansikte för mig och ej längre ser mig i ögonen,
då framstår hela tragiken i vår mycket märkliga situation.

Ty du fruktar ej mig utan anledning fastän du ej känner till den.
Ett enda moment av mitt liv är den anledningen,
ett förkrossande ögonblick som ej en evighet kan undanröja.
Jag älskade för fyra år sedan en mycket erfaren kvinna,
fast jag inte visste själv hur oerhört märkt av livet hon var.
Att hon två gånger gift sig och skilt sig var allt vad jag visste.
Hon hade ej barn, men hon hade runt sitt vänstra bröst
ett ärr undertill som gick ett halvt varv runt bröstet,
ett fruktansvärt, skriande, fasansfullt, ömkansvärt ärr.
Någon hade så märkt henne för resten av hennes liv.
Att hon lyckades med att förföra mig kan jag ej neka till,
hon intresserade mig med sitt djupt outgrundliga öde,
och jag har ej någonsin varit så oartig
att jag sagt nej till en kvinna. Men hon drog mig ner i ett träsk.
Hennes äktenskap i det förflutna var två, men därtill hade hon haft
ett tiotal extra förlovningar, lösa förbindelser
och ännu ett okänt antal olyckliga godtrogna offer
för hennes perversa abnorma aptit.
På den tiden så var det ej än aktuellt med nödvändiga Aids-test,
men hon hade genom ett Wassermanntest
(som man genomgår för att få fram förekomsten av syfilis)
fått fram ett positivt utslag på att hon ej var riktigt frisk.
När vår lösa förbindelse hade nått så djupa vatten
så ville jag ganska naturligt försöka att komma tillbaka till stranden.
Men hon var för skicklig och erfaren för mig: hon kunde sitt hantverk.
Ett ögonblicks verk, och ett liv var förstört.
När jag som resultat genast avbröt affären totalt var det tragiskt för sent:
alltför sent gick det upp för mig att hennes ärr under bröstet var ärligt förtjänat.
Hon blev sedan sjuk, jag fick aldrig klart reda på i vad och hur,
och hon bytte sitt namn och adress.
Genom att hon haft män under många år i många länder
så vore det konstigt om hon inte smittats av Aids.
Och i så fall kan jag även ha blivit smittad.
Jag har aldrig velat ta reda på saken.
Jag är hellre okunnig om att jag är frisk till hundra procent
än att man ger mig visshet om att jag har något latent.
Därför kan jag ej någonsin mer genomföra ett samlag med någon jag älskar,
ty den som jag älskar kan jag aldrig utsätta för några risker.
I stället har jag, som en blind, lyckats utveckla
andra resurser, förmågor och insikter.

(8.4.1988)

Och inte nog med att Gerhard levde. Dessutom levde han uppenbarligen i lycka tillsammans med en kvinna som han älskade. Det återstod endast det hopplösa företaget att försöka finna reda på var.

För att ytterligare understryka Gerhards autentiska hand bland dessa dikter presenterar jag här ett urval som är alltför karakteristiska för honom:

11.

En klok gammal dam vid en ålder av sjuttiosju år,
en änka och hårt prövad moder, förmögen men kristen,
lät sin efterblivne och fullvuxne son assistera
i tio års tid en vindkraftspionjär, en fantast-ingenjör.
Sonen tjänstgjorde gratis i tio års tid och fullgjorde otacksamma uppgifter
utan att vilja det själv. Efter tio år ber ingenjören
hans moder om lön för att han låtit sonen arbeta för sig under så många år.
Arbetsgivaren ber alltså arbetaren om en lön
för att den stackars anställde arbetat för honom gratis i så många år.
Och den lön han begär är ej liten: han kräver ej mindre
än tjugofemtusen riksdaler. Den ömsinta modern,
som är lika kristen som vindkraftsfantasten,
försöker beveka sin sons arbetsgivare och framför det argumentet,
att hälften åtminstone blott skulle vara ett lån.
Ingenjören är hård, säger nej, kräver allt eller intet
i sin oantastliga kristendoms namn. Det hör även till saken
att han inte klarar sin ekonomi, hans projekt är ej lönsamt,
han har nödgats låna belopp av sin mer ekonomiska hustru,
hon har därför grälat på honom, han har inte ens kunnat klara av
sin telefonräkning, och hustrun är lika kristen.
"Kräv pengar av tanten då, i Kristi namn!" säger hon till sin man,
"hennes son har ju arbetat gratis för dig nu i snart tio år!"
Och han lyder sin hustru och kräver betalt med besked
för att tantens son skall få förbli vid sin läst,
det ofrivilliga slavarbetet som han inte får något för,
såsom kristen begär han de tjugofemtusen i handen,
och hon, såsom kristen, ger honom alltsammans.
Hon blir blott förvånad och tycker det hela är konstigt,
och den stackars sonen får fortsätta göra sin slavtjänst
för kristne fantasten-fanatikern utan att någonsin få någon lön.

12.

Narkomanerna vördar och är mycket rädda om honom.
Han är ju så helig som präst, han är så självuppoftande,
hans ärevördiga initiativ är ju så exemplariskt
för samtliga humanitära frivilliga hjälpverksamheter i landet.
Det är inte alla som öppnar sitt hems alla dörrar för blott narkomaner.
"Ja, kommen till mig, alla ni som är hopplöst beroende slavar,
som frivilligt hänger er åt alla laster och gärna förblir i dem,
som självutplånande viger ert liv åt den kärlek som är drogmissbruket!
Hos mig får ni knarka i fred, ni får göra mitt hem till en drogcentral,
ja, ni får gärna här utveckla sjukdomen Aids!
Allt är tillåtet i Jesu Kristi namn, amen."
Och hans filantropiska verksamhet ger mat och husrum och trygghet
åt nästan ett hundratal professionella drogister som gärna förblir i sin last,
och som hos honom har varje möjlighet att både sprida och utveckla den.

Så blir pingstkyrkan ett smuggelcentrum
av nästan internationell rang och ryktbarhet.
Han gör ju ingen missbrukare någonting ont,
han beskyddar dem och respekterar dem,
han ger den kontroversiella ruljangsen en frihamn,
hans heliga kristendom blir narkomanernas smittohärd,
blott de sociala och statliga institutionerna vågar förgripa sig på honom,
han konkurrerar ju ut dem, han ger narkomanerna ju en alltför ekonomisk vård,
staten placerar, försörjer och tvålar dem bättre på dyra hotell
var de får leva gratis för några miljoner om året som staten betalar.
Det är denne pingspastors bästa försvar: hans sätt att skämma bort narkomanerna
är mycket mer ekonomiskt än statens.

13.

Min vän, du är illa dären nu. Jag är mycket orolig för dig.
Vad hjälper din kristendom nu? Är väl Jesus fortfarande din segerhuva?
Vad hjälper det nu fast du rabblar din Bibel helt utantill
och alla dess mest gudomliga och övertygande trösteord?
Vårdarna spottar åt dig och vill bara bli av med dig,
de ger sig illa kvickt bort ifrån dig för att lämna dig ensam
fastbunden med remmar vid sängen i mörkret
så länge du rasar med fradga kring munnen
och rabblar i vrede ditt heliga livs evangelium
som endast du själv är nog galen att tro på.
Förstår du ej att alla andra fullkomligen skiter i dig och din Gud?
När du kom till mig hade du redan gjort sju resor ut och in
mellan mentalsjukhus och blott förlorat ditt människovärde
som vinst av din frälsning, dess möda och flit.
Jag tog hand om dig, hjälpte dig bort från varenda fördömd medicin,
gav dig pengar och arbete, husrum och vänner och mat,
men du sket i alltsammans och vände tillbaka helt frivilligt
till ett mentalsjukhus. Varför? Blott för att bevisa för dem
att du inte var sjuk utan frisk, att Gud älskade dem,
dessa vårdare och elchocksgivare, mänskvraksmakare,
lobotomister och tvångsinjicerare,
att Jesus älskade dessa ohyggliga vetenskapsmissbrukare,
som blott kan liknas vid spanska inkvisitorer.
Vad fick narren Jesus för hela sitt livs universella kärlek?
Han fick bara fan för det genom en fullständig lynchning av pöbeln.
Och vad har du själv fått för dina predikningar, böner och heliga later?
En tvångströja, tvångsinjektioner, en fullständig ensamhet och isolering
och endast en kronikers framtid på olika sinnessjukhus
under ständigt tilltagande och obönhörlig förnedring.

Nej, vi kan inte uthärda dessa fruktansvärt ateistiska dikter. Låt oss i stället läsa
några av kärleksdikterna, vare sig de är skrivna av Gerhard eller Martin:

14. Diskbänksromantik

Att stå i stöket i köket bland diskblafs och barnslafs
är ganska banalt och vardagligt och oinspirerande.
Ändå så har det sin charm i sin yttersta trivialitet.
När du säger att min plats ej är bland de rapande barnen,
att jag inte skall bry mig om er vardagliga banalitet,
att jag inte ska känna mig pliktig att närvara och dela bördan
av vardagens utomordentliga brist på finess
så får du mig att känna mig utestängd från dig och barnen.
Men segern är din. Därigenom får du mig blott att lära älska
det tölpiga sölandet, barnens näsvisa fasoner och fräckheter,
bristen på verklighetsflykt, den totala andefattigdomen,
den gräsliga vardagen, diskblafset, barnslafset,
fruntimmerstjafset och vardagens yttersta futtighet.

15. Det efterlängtrade barnet

Har jag aldrig önskat få barn? Vilken fråga!
Var finns väl den människa som ej är fåfäng?
Vem vill ej fortplanta sitt namn och få änglar till barn att få älska?
Jag älskade i tio år en god vän som jag ville ha barn med,
hon var därtill barndomsvän, hennes mor var min mors bästa väninna,
och hennes mor gav på sin dödsbädd sin dotter till mig att ta hand om och skydda.
Men dottern, som ej alltid älskade troget, gav sig åt en professionell narkoman,
sedan hade hon många män tills hon fick barn med en tio år yngre bohem.
Endast mig sade hon alltid nej till: hon hade män blott för att kunna bedraga dem.
Jag levde därefter samman med en vacker polska ett halvår.
Jag önskade ännu få barn även om denna polska ej var den jag högst hade älskat.
Men under det halvåret umgicks hon bakom min rygg med
tre män som jag aldrig fick träffa ens. En av dem höll till på kåken.
Hon spelade ut dessa tre män med skicklighet emot varandra,
hon retade sin föregående fästman till vansinne med att inför honom
flirta med fängelsekunden och ge honom hopp medan hon närde planer
med man nummer tre. Ty hon insåg att jag inte kunde bedragas i längden.
Till slut, när jag inte var hemma, så släppte hon in i vår lägenhet
den föregående fästmannen medan hon själv reste bort till Paris
med sin man nummer tre. Övergiven av henne slog fästmannen
fullständigt sönder vår lägenhet tills värden ringde polisen:
en fyllecell blev resultatet av fästmannens vredes besvikelses bärsärkargång.
Och jag själv ville aldrig mer se åt en kvinna.
Nu frågar du mig efter tio år om jag ej någonsin velat ha barn.
Tanken har varit främmande för mig i all denna evighet.
Nu har den väckts ur sin slummer och måste tas ställning till.
Visst ville jag gärna ge dig ett barn, särskilt som det ej är mycket annat
som jag kunde ge dig i mera konkret form.
Då står vi inför monstret Aids och dess problematik.
Som jag redan bekänt vet jag ej om jag har denna smitta och vill inte veta det,

ty om jag visste det skulle jag ej kunna fortsätta leva.
Jag kan ej riskera att sprida den smittan om jag skulle ha den.
Det finns dock emellertid alltid en utväg.
Numera så måste en kvinna ej bliva befruktad av mannen vid samlag.
Hans spermier kan givas till henne på riskfritt och mer skonsamt sätt.
Jag vet ej hur det sker i praktiken, det kanske kan kosta en avsevärd summa,
men om det är möjligt så ger jag dig gärna ett barn oberoende på vilket sätt,
ty det enda väsentliga är att det både är önskat och älskat från början.

Denna dikt ställde oss tveksamma. Skulle vi fortsätta läsningen eller ej? Här manipulerades med biologin och naturen, ett förhållande blottades för våra medvetanden som inte verkade fullt naturligt, vem som än skrivit denna dikt, vare sig det var Martin eller Gerhard, satte sig över Guds och naturens ordning och lagar, och detta ingav oss utomordentligt blandade känslor. Vi måste dock fråga oss: vad skall detta leda till? Och vi fortsatte läsningen.

16.

Hur kan jag uthärda att inte veta om jag blivit smittad av Aids eller ej?
När jag dessutom erkänner att just att leva med ovisshet är det mest svåra och tunga
av allt?
Frågan är sannerligen befogad och kräver ett svar.
Jag kan ej råda bot på min ovisshet, genom solidaritet med de tusenden
som alla orättvist lider av sjukdomen.
Om det var säkert att jag själv var frisk medan du hade smittan
så hade jag kunnat blott av ren solidaritet insistera på genomförd kärlek.
Ty jag känner många som orättvist drabbats av detta Guds gissel,
historiens mest infernaliska glädjeförstörare,
som härjar fritt utan att någon bot ännu finns,
och det verkar som om den ej heller kan finnas.
Så länge den får härja fritt är det min plikt mot människosläktet
att visa solidaritet med de orättvist drabbade genom att leva som dem.
Trettio nya blir drabbade bara i vårt land var månad,
vår forskning på området har i dag minskats med nästan en tredjedel,
denna naturkraft som angriper människorasen har hittills blott gripit omkring sig;
vem kan informerad om den med gott samvete fröjda sig i köttslig lusta?
Du menar att jag därmed missunnar mig livets glädje att göra små barn,
– tänker du därmed bara på mig eller ock på dig själv?
Om du tänker på mig så är barn inte livsviktigt för mig:
jag har levat utan i hela mitt liv, och jag kan utan svårighet
leva helt utan ett köttsligt könsumgänge för obegränsade tider
och ändå ha kärlek i själen och kroppen mer än någon annan.
Och du skall ej någonsin nödgas behöva för min skull
ta reda på om du är ren eller inte. Den sjukdomen
är världens utmaning, prøvosten och största gissel.
Måhända så är vår förbindelses mening
att tillintetgöra dess terror.

17. Familjen

Du smickrar mig och skämmer bort mig.
Det är inte barnens välsignade smekningar, tillgivenhet,
goda ordning och snällhet som gör mig så däst
utan frånvaron av allting sådant.
Du låter mig träffa dem bara när de är som snällast,
du hindrar mig från varje möjlighet att skämma bort dem,
du skickar iväg dem för att inte jag skall få se
att de är precis som alla andra barn är,
jag får inte ens, när de omöjligt vill sova,
gå in till dem och läsa för dem en saga.
Du sätter mig på hemmets tron utan att jag ens får vara hemma.
Det är ett besynnerligt fadersskap. Men jag förstår dig.
Du vill blott behålla mig. Du vill ej att jag skall stötas
av hemmets vardagliga stök och besvär, barnens omogenhet,
dina egna bekymmer och stunder av nedgång
och allt annat som man vill gömma för den som man älskar.
Men inget kan gömmas i längden. Jag har gett familjen min själ
och kan ej längre ta den tillbaka. Jag ber därför ändå om lov att,
när dina barn inte kan sova, få sitta hos dem och berätta en saga.

18.

Vi har var och en var sitt kors. Du har barnen och ekonomin,
den omöjlige fadern som inte betalar ditt underhåll
och inte är någon far för sin son,
dina barn måste du alltid prioritera framför allting annat;
och jag har min än större fattigdom, litteraturen, musiken
och astrologin, som knappt ger mig ens luft nog att andas,
min evighetsschism med vårt lands skönstaxeringssystem,
som gör att jag ej kan ha en hederlig ekonomi,
mitt bekymmer med släktingen inne på dårhuset
som bara ständigt blir värre: han vägrar totalt samarbeta;
på grund av min kunskap i litteraturen, musiken och astrologin
har jag ansvar för dessa tre områden och måste prioritera dem därför
framför allting annat. Vi har, som du ser, var för sig alltför tyngande kors
för att ens för varandra förmå kunna lätta vår börda.
Vår lisa och enda tröst är kanske den,
att vi genom att skona varandra från ytterligare bekymmer
ej någonsin är riktigt ensamma.
Fastän du med dina tre svåra skilsmässor, fyra egentligen,
aldrig mer ens får riskera att upprepa misstag,
så har jag er tre, dig, din son och din dotter
framför mig beständigt fastän jag ej har ens av er något fotografi.

19. Fullständig analys

Vi har kommit så långt nu att vi måste omsorgsfullt väga vart ord som vi säger för att inte såra varandra, för att vara uppbyggliga mot varandra allenast. Jag skriver allt längre och svårare dikter på striktaste meter, och du skriver själv också ner dina djupaste tankar för att bättre själv kunna meddela dem. Det är hög tid nu, anser jag, för en förklaring av vad som har hänt, för en distansierad exakt analys som kan skingra all oro. Hur uppstod egentligen denna högt stående vänskap? Vi sågs hos gemensamma vänner, jag gav större uppmärksamhet åt din man än åt dig, han var verkningsfull som en bestickande dubbelnatur med en charmfull och vinnande yta men med ett betänkligt och föga rent inre. Du kom in till mig för att av mig beställa ditt öde i form av ett konventionellt karaktärshoroskop – det var allt. Jag var medveten om att du ej hörde alldeles hemma bland de andra tre festdeltagarna bland sina flaskor och kallprat där ute, men mer än så fäste jag mig inte vid din personlighet. Du ringde upp mig ett knappt halvår senare för att bekräfta och påminna om din beställning, jag fattade då att det var angeläget och fick horoskopet klart lagom till våren. Det var inget ovanligt svårt horoskop. Det var enkelt och hederligt med klara linjer som famlade i ett mörkt kaos av föga frivilliga omständigheter, men jag kunde inte få tag på en kärna i frukten. Hur djupt jag än letade fann jag ej ditt horoskops mest väsentliga mening, dess riktning, dess mål och dess huvudtendens. Detta gav mig som yrkesman en irriterande otillfredsställelse, ty jag var säker på att där ändå måste finnas en extra betydelse, någon väsentlig och väl dold livsmening och spets, ty det finns det i samtliga människors öden. I ditt horoskop fann jag ingenting sådant, jag gav därför upp, och det återstod endast att sätta det i relation till mitt eget, som jag alltid gör med vartenda personhoroskop som jag gör. Och då uppstod med ens fenomenet som en uppenbarelse. Satte man samman ditt i och för sig ganska goda personhoroskop med mitt eget så uppstod ett svindlande skönt fenomen: allt du saknade stod klart att finna hos mig, och allt det som jag saknade själv stod att finna hos dig. Dessa båda personhoroskop kom tillsammans att bilda ett mönster som blott kan beskrivas som klaraste indikation för en alltför perfekt relation. Denna kunskap om hur våra öden föll samman i en perfektion var förpliktande, farlig och ytterligt känslig. Jag var fast besluten att tåga om saken så länge som möjligt. Så kom jag till dig till ditt hem på min första visit. Vad jag fann var ett upplösningstillstånd, en slutfas i en tragedi, två bedårande barn utan fader, du själv under svåraste stress genom skilsmässans slutliga bittersta avgörande och bekräftelsen på att din man varit destruktiv. Och en dag efter mitt första besök var din skilsmässa avgjord, jag hade då redan sett till att jag skulle få komma tillbaka, vi knöt en kontakt som kamrater, jag lärde då känna

något så unikt som en fullständigt hederlig mänska.
Din sons första ord till mig var att han hette som jag,
där fanns redan från början en hemlighetsfull ödets vänskapskontakt,
och din dotter var ännu mer tillmötesgående.
Själv var du bittert erfaren och garvad som klok diplomat,
det stod klart genast att de problem inte fanns som du ej kunde brottas med,
och därtill kom det mest viktiga och underbara av allt:
det fanns ingenting som du ej hade ett svar på. Du var en som man kunde prata med.
Då kunde jag inte längre uppdämma mitt hjärtas islossningars känslor:
jag började då skriva dikter till dig, som jag inte gjort på fyra år.
Och du svarade med att bli rädd för att jag skulle visa mig som alla andra,
för att vår betryggande vänskap med ens skulle bli förbytt mot en kraftmätning,
för att du skulle förlora mig för att i stället på nytt få en avskyvärd man.
Du var bränd. All din fruktan var ytterst befogad, du hade all anledning
att slå ifrån varje tanke på något förhållande,
men därmed bortsåg du från att jag själv blivit lika svårt bränd.
Även jag har olyckliga kärlekar endast att skryta med,
jag även har bittert lärt mig hur all passion leder allenast till våld,
jag har nått mitt livs mittpunkt och vill ägna senare hälften därav
åt allenast att uppbygga och aldrig mera riskera ett nederlag;
åtrå, naturbehov och överdrifter på kärlekens område
är för mig ett sedan länge passerat och helst bortglömt slagfält.
Här står jag allenast som vän och vill ej vara något mer för någon mänska
men ej heller någonting mindre. Jag kan aldrig för dina barn bli en riktig far,
men kanske jag hade kunnat bli något av en andlig fader för dem.
Ja, vi kunde ha träffats på nytt varje dag, haft en fast punkt tillsammans,
exempelvis på eftermiddagen när ni med barnen haft te.
Dina barn kunde då bättre fått lära känna mig och vice versa.
Vi är båda ganska hårt drivna av livet som misshandlade diplomater,
vi har skolats högt i den konsten av svåra outhärdligheter,
vad hindrade oss från att använda oss av vår mänskliga kunskap och erfarenhet
blott till godo för andra och även därmed för oss själva?
Till slut bör jag tillägga såsom en brasklapp inom parentes,
att det enda jag fruktade av vår förbindelse
var att bli bortskämd av dess ofrånkomliga lycka.
Om jag ej fick träffa er dagligen har jag förblivit i stället
er daglige hemlige närmaste vän och en trognare sådan
åtminstone hittills än om jag var dag blivit bortskämd hos er.
Även fruktar jag vreden hos min härskarinna, min fru, den mest krävande av alla
hustrur,
som jag blivit gift med för evigt, Musiken, ty hon kanske ej tolererar rivaler.
Men å andra sidan är hon endast till för
att man alltid skall kunna fortsätta älska trots allt.

(10-11.4.1988)

Att älska till döds – är det möjligt? Det är alltför möjligt.
 Jag vet att jag väl skulle lätt kunna älska ihjäl dig,
 men för att ej göra det älskar jag hellre ihjäl blott mig själv.
 Jag besökte igår, när jag inte fick komma till dig, en skabrös gammal hora.
 Hon låter mig göra med henne precis vad jag vill.
 Jag kan lätt tillfredsställa mig med henne,
 men aldrig har jag tyvärr kunnat älska en kvinna
 förutan att efteråt fyllas av vämjelse, hat och förakt för den kvinnan.
 Den känslan vill jag aldrig hysa för dig.
 Sexuell tillfredsställelse är något absolut avskyvärt,
 höjden av självgodhet, hybris och egenkärlek.
 Den odrägliga kvinnan jag var hos igår var den vältrande sorten,
 som blott bryr sig om köttets ytliga sinnlighet.
 Dig har jag aldrig ens vidrört, ty så mycket älskar jag dig.
 Men den ytliga sinnliga vidriga gamla och vältrande horan
 som gav mig mitt köttets tillfredsställelse
 kunde jag blott av ren avsky och vämjelse mörda för evigt.

21. *Den mänskliga svaghets mysterium*

Att du aldrig träffat en man som ej haft sina svagheter är ej att undra på:
 den mannen har aldrig funnits som ej varit svag.
 Att just dina två senaste män haft mer sjukliga svagheter än alla andra
 är dock mera följderna av otur än eget förvållande.
 Jag kan förstå att män kan bli helt galna av så kallad kärlek till dig,
 och det tycks nästan vara ditt öde att ha fått män som blivit galna
 ej av dig men på något sätt av sin svaghet för dig.
 Men om männen ej samtliga ägde förfärliga svagheter
 skulle de ej älska kvinnan, och då skulle människosläktet ta slut.
 För livets skull finns mänskans eviga svagheter
 på gott och ont till förbannelse för hela världen men för dess kontinuitets skull.
 Jag känner själv alltför väl mina ohyggliga svagheter,
 men du kan känna dig säker för dem.
 Om än världen gick under så skulle jag ändå se till
 att ditt hem, din familj och din tillvaro skulle bestå
 och fortleva i fullständig säkerhet
 till och med för mina egna ohämmade svagheter.

22. *Fåfång möda*

Din list är gagnlös. Kvinnor kan ej lura mig.
 Helt fåfängt har du bit för bit fört in mig i ditt hem,
 fått mig att växa in i din familj,
 helt långsamt och omärkligt insnärjt mig
 i dina barns tillgivenhet och dina garn,
 med list har du förkunnat "att jag inte skulle bry mig om er",

"att jag ej får vänta något av er", "att jag inte skulle hysa något hopp" och allt det andra, medan du i förbigående som i ett understatement bundit mig vid er mer fast och säkert än med kedjor. Allt ditt arbete var onödigt från början, helt förgäves och en fåfäng möda, ty förrän jag satte foten innanför din dörr för första gången var jag redan mera bergfast fästad vid dig än vad någon kvinna med de mest professionella konster kunnat åstadkomma med en livstids äktenskap.

23. *Älskaren in spe*

Jag får inte klaga. Jag får inte vara svartsjuk.
Jag får inte känna mig ens orättvist behandlad,
för jag är ju inte ens din älskare.
Nej, jag är bara älskaren in spe,
som inte får ha något hopp,
som inte ens får kyssa dig på handen,
och som inte ens får titta på din TV
till och med när du är hemma,
jag får inte klaga fastän du ej ens en gång
undsluppit dig att du det minsta tycker om mig.
Andra trivs du med att bada bastu med,
men jag, som uppfödd är med bastu,
måste känna mig utfrusen.
Jag ska bara älska helst på avstånd och ej visa mig,
stå till din tjänst omedelbart och blott när du behöver mig,
och ej ens skriva ärliga bekännelser om vad jag känner.
Jag ska bara vara en symbol för dig –
en evig älskare in spe
och aldrig något mer.
Är jag då icke människa?
Madame, jag borde inte älska er,
jag borde tagit bort från er min hand
då redan när ni bad mig aldrig hysa något hopp.
Jag älskar mot min vilja den jag inte borde älska,
och som straff där för har jag nu blivit
blott en evig löjlig älskare in spe.
Jag gratulerar ödet till dess lyckligt genomförda lek med mig,
ty ingen kan däröver känna någon skadeglädje ens
förutom bittra och groteska ödet
i dess hemskaste outrannsaklighet.

24. *En bekännelse*

Eftersom du fritt umgås med Said och bekänner det öppet
så är även jag skyldig dig en bekännelse.
Jag umgås öppet och fritt med en kvinna som är sex år äldre än jag,
jag har gjort det i två år nu redan, hon är en kollega till mig

i två körer, hon var den som sist ställde upp i den judiska kören,
hon har alla goda förmågor: varmt hjärta, generositet, mjukhet,
tillgänglighet och förmögenhet. Kruxet är blott att jag aldrig har älskat den kvinnan
och aldrig kan göra det. Hon har försökt att förföra mig,
men hon misslyckades fullständigt, och efter det kunde jag bara umgås med henne
på villkor att hon aldrig rörde min kropp.
Hon har nu i två år bjudit mig på förträffliga middagar,
hon är en utsökt matlagerska, och hon har även ibland hjälpt mig rent ekonomiskt,
men aldrig har hon lyckats köpa mig. När jag i vår lärde känna dig
gjorde jag tappra försök att avyttra bekantskapen med körkollegan,
men jag kunde ej vålla henne bedräglighet: hon vet ej om att du finns.
Hon har fortsatt att bjuda mig på läckra middagar, och jag har inte haft hjärta
att säga direkt nej till hennes välvillighet. Hon är ej min typ,
jag gjorde det genast från början helt klart för den trånsjuka
att det ej någonsin kunde bli något emellan oss,
och det är hänsynslöst av henne som sex år äldre
att ha sökt förföra och lägga beslag på en så mycket yngre man,
men det har jag aldrig kunnat omtala för henne: hon är ju en kvinna.
Hon har varit gift en gång i tio år med en knöl som ej gav henne barn
men som dock gjorde andra gravida. Hur hon kunde uthärda honom så länge
har jag aldrig kunnat begripa. Han visade ofta att han inte var värdig henne.
Jag vet inte vad Said betyder för dig. Jag vet bara att han känt dig längre än jag,
och att jag aldrig önskar riskera att han blir så svartsjuk på mig
som jag döljer att jag är på honom. Han är en sympatisk person
och en värdefull vän säkerligen, som sådan kan jag respektera och umgås med honom,
men aldrig att jag ger mig hän åt ren svartsjuka. Hellre så rymmer jag fältet.
Om du inte vill att jag mer tackar ja till en middag hos äldre kollegan,
så går jag ej till henne mer. Hon kom in i mitt liv som en lugnare fläkt
efter den ödesdigra fatala förintelsen för fyra år sedan,
som gjorde allt vad som stod i en erfaren kvinnas makt
för att förstöra för mig och göra mig impotent
såsom hämnd för att jag genomskådade henne.
Jag vet inte hur väl hon lyckades, ty jag har aldrig därefter
ens vågat ta reda på saken.

25. *Veckans affärer*

(Denna dikt har ej kunnat påträffas.)

26. *Kärlekens språk*

Hur skulle jag kunna ge dig min svartsjuka?
Hur skulle jag kunna tvivla på dig?
Blott din närvaro frälser mig från varje misstanke,
frälser min själ från all sjukdom och svartsjuka och brist på säkerhet,
gjuter mig samman med dig i vår eviga själs underbara fullkomlighet
och gör mig bättre som människa.
Du är min frälsning, min moder, min dotter, min kvinna och min enda vän.
Om du sviker mig går jag förlorad i träskegoismen,

och utan er tre skulle jag knappast mer kunna leva.
Förbarma dig över min svaghet, glöm bort all min svartsjuka,
tänk inte på hur min kärlek kan ta sig besatta och maniska uttryck,
och håll mig på avstånd för min egen skull och din egen,
ty den dag vi äntligen möts i en kyss i den mest paradisiska av alla sängar,
den som enkom bäddats för oss,
skall den dagen bli evig och kontinuerlig och aldrig ta slut
liksom även den kyssen, som vi aldrig skall kunna bryta;
ty den kärlek som talar blott genom tystnad är mera värd
än alla skalders poetiska ord, som blott missar mer säkert
ju närmare de söker sikta mot kärleken med sina fåfänga ord.
Ty det är vad den riktiga kärleken är:
den blott uttrycker sig genom fullkomlig tystnad.

27. Den löjliga älskaren

Är han inte löjlig? Han trodde han kunde få mig,
han trodde att han kunde köpa mig med sina löjliga brev,
han var dum nog att tro att jag kunde bli fångad,
han är lika dum och svag som alla andra män,
som trodde de kunde få mig och ha mig, behålla mig och göra mig till sin egendom
blott genom att skämma bort mig och komma med falska bekännelser,
smicker och bedrägerier, förförarcharm och manlig hjärtlös förljugenhet,
han trodde han kunde göra på mig något intryck och få mig att bli imponerad
av hans festinbjudningar, fina fasoner, musik och konserter.
Den narren! Då låter jag mig hellre bjudas på pizza av Said,
etiopiern, som är mera jordnära och som jag känt mycket längre.
Ha-ha! Den idioten till friare lät jag ej se ens en Hemingwayfilm här hos mig,
men Said låter jag gärna se vad sensuell film som helst och hur sent som helst.
Gärna tar jag mot en inbjudan av vännen Said om det kan förlåna mig möjlighet
att refusera en inbjudan till världens finaste Mahlerkonsert av min löjliga älskare!
Det spelar ingen roll hur oerhört fin konserten än är.
Den må vara säsongens förnämaste, hela publiken må stå i en kvart kvar
och jubla förryckt applåderande, det kommer mig inte vid,
blott min löjliga älskare får lära sig att jag gärna är grym när jag kan.

28. Tre bjudningar

Vi var sex personer inbjudna och väntade till den högtidliga bjudningen,
du, dina barn, jag och dina föräldrar. Vi kom aldrig,
dina föräldrar och du fick fullt upp, och jag hamnade i diplomatiska åtaganden
mellan Småland och Lillhagen. Och alla saknade oss.
"Varför kommer de inte? Här väntar vi dem, alla de sex personerna,
och ingen kommer. Skall vi ej få träffa då hans nya spännande släkt?"
Och vi gjorde ett större och djupare intryck på den värdfamiljen
med att inte synas en enda person än om vi hade alla sex kommit som en invasion.
Och på aftonen frågade alla: "Var har du din fru? Varför kommer hon inte?"
Och jag fick på nytt skylla på dina gamla föräldrar, ovetande om att du dessutom

inte var frisk. Och tack vare mitt högtidstal till alla kvinnor,
så var det som om du var där ändå i alla fall. Alla kände din närvaro,
att du stod bakom mig när jag höll talet, som blev kvällens höjdpunkt.
Det gick så långt till och med att flera bad mig att hälsa till dig fastän de aldrig sett dig.
Du blev faktiskt mera rejält presenterad för alla de trettio vännerna där,
ja, din närvaro kändes där bättre, än om du själv funnits där påtagligt.
Den tredje bjudningen var till konserten. Du lämnade åter biljetten
och bad mig att ge den till någon som bättre behövde den, då du själv hade förhinder.
Jag var nästan glad, för jag skämdes för det att konserten måhända ej skulle bli njutbar.
Nu gick det ej bättre än att denna Mahlerkonsert blev en så obeskrivlig succé
att publiken stod kvar i en kvart applåderandes hänryckt och utan att tröttna,
och hela orkestern tog till en fanfar för den grå veterandirigenten:
det gör ytterst sällan orkestrar. Konserten var kort sagt och rent ut sagt
hela säsongens och spelårets otvivelaktiga höjdpunkt.
En sådan total framgång för både kör och orkester sker kanske ej någonsin mer.
Endast en detalj fattades: du fanns ej med i publiken. Och knappast skall någon
som lider svårt i Etiopien, för det att du närvarar vid eritreiska sällskapet,
få lida mindre för det, medan jag är fullt säker på, att om du funnits med
i vårt konserthus salong hade årets mest givande och underbara konsert
blivit ännu ett nummer förnämare.

29.

Grymma kvinns! Jag förstår dig och känner dig nu.
Du är fullkomligt hänsynslös med männens känslor.
Du utnyttjar männen så länge du kan blott för att kunna slänga dem sedan på soptippen
när de ej har något nytt mer att komma med. Tragiska kvinna!
Jag älskade dig, ty du passade mig, jag avgudade dig, och jag kunde ha blivit
för dina två barn den avgjort bästa tänkbara fader.
Men du ville svartsjukt ha barnen blott helt för dig själv,
du berövade dem deras riktige far, och du har sedan aldrig mer
låtitt en annan man bli någon ersättning för deras fader.
Du pinade fadern ihjäl utan att vara själv riktigt medveten om det.
Han älskade dig, och du kastade ut honom och tog ut skilsmässa
hjärtlöst och hänsynslöst, och sedan dess har du ständigt förvärrat
hans situation och din egen med att ytterligare blott visa fiendskap och öppet hat
emot honom, den stackaren. Din diamanthårdhet kan skära sår
som ej någonsin läks i ett hjärta av glas, ja, av sten.
Och du medgav ej ens att du någonsin tyckte om mig, för det gjorde du aldrig.
Du hatade och blott föraktade mig för att jag var en man
och en lika fördömd, svag och ömklig man som alla andra.
Byt kön då, förbannade rivjärn, om du inte kan hysa kvinnliga känslor!
Om du så gör anspråk på att vara hårdare och mera stenhjärtad än någon man
skall jag härefter umgås med dig som man slåss med
bärsärkar och busar, soldater, förtryckare och översittare.
Aldrig blir jag någon skottavla för dina svagheter för allmän skottlossning.
Skjut om du vill, ja, löp amok och skjut vilt omkring dig,
men aldrig mer att jag blir den som klär skott för ett skjutgalet fruntimmer.

30. Den perfekta relationen?

Det är vad vi kunde ha blivit, det är vad vi ännu kan bli, ty det är vad vi är innerst inne. Vad är då den fullkomliga relationen? Du har först och främst fel när du påstår att jag har använt mig av astrologiska kunskaper mot dig. Den anklagelsen måste strax följas av en bekännelse: en gång har jag gått och ljugit för dig, men allenast en gång. Icke jämför jag allas personhoroskop med mitt eget. Jag ljög endast för att du ej skulle känna dig privilegierad. Det är ytterst fås horoskop som jag noggrant har jämfört med mitt. Det är före dig faktiskt blott två. Båda var äldre damer än jag som försökte förföra mig och som misslyckades. Vad hade du då gemensamt med dem eftersom jag jämförde dig som nummer tre? Ingenting. Att jag jämförde dig var totalt utan avsikt. Det var blott en slump. Jag blott gjorde det för att jag inte var tillfredsställd som astrolog med det arbete som jag lagt ner på dig: jag kände att jag var skyldig ge dig något mera när du hade väntat så länge, i synnerhet när det var klart att det viktigaste lystes klart med sin frånvaro. Någonting fattades. Jag visste ej hur jag skulle få fram det, och slumpen tog vid; av en nyck, omedveten och oseriös, som när Edison i brist på annat försökte ett skäggstrå som tråd i sin glödlampa, tog jag och jämförde ditt horoskop med mitt eget. Jag upptäckte då förutsättningar för en perfekt relation. Jag har alltsedan dess trott, och tror det fortfarande, att en perfekt relation trots allt kan vara möjlig. Men från första början så hopade sig oerhörda problem, medan samtidigt tecken på att du var med ständigt visade sig. Efter mitt allra första besök hos dig flyttade följande dag Håkan ut från dig. Det var precis lika slumpmässigt som relationshoroskopet. Du frågade mig om jag kunde få in Martin i kyrkans gosskör. Tyvärr är ansöknings- och inträdesproven till denna i mars, vilket jag fann en månad för sent. Du blev glad när jag ringde till dig – det var i telefonen som jag första gången fick höra dig skratta. Du bjöd mig på "Våld i Malaya" – för att genast återta inbjudan följande dag med den ursikten att du fått en annan inbjudan. Det blev min anledning till att ta bladet från munnen och för första gången bekänna min "svaghet" i den första dikten som ännu är lika aktuell, sann och giltig. Du stannade hemma på Påskdagen, lät mig se "Våld i Malaya" och avstod från din egen inbjudan. Du sade till och med att jag precis när som helst fick se TV hos dig. Du kom hem till mig en månad efter mitt första besök hos dig med din bedårande dotter till min ateljé, och vi gick även båda tillsammans till våra gemensamma vänner. Du visade mig brevet som Robert skrivit och skällde ner honom när jag kunde höra. Du visade mig många tecken på tillgivenhet men tog aldrig ett steg fram med mig utan att genast ta ett halvt eget privat steg tillbaka och hålla distansen. Dock var du ej rättvis beständigt. En Hemingwayfilm lät du mig ej få se hos dig, medan du följande vecka lät Said se två filmer hos dig varav en var direkt sensuell. Jag var klok nog att dölja min upprörda svartsjuka – du kan ej ana de marter jag utstod. Och sedan kom chocken: när du tackat nej till tre inbjudningar ifrån mig för att offra den sista av dem för i stället gå ut med Said skrev jag dikten som gjorde dig vred, och det blev upprörd skottlossning i telefonen.

Jag säger det en gång för alla: jag flyr hellre fältet än visar mig svartsjuk,
och jag tänker aldrig besvara ren vrede. Jag var därför tyst på min sida av luren
och mottog din skottlossning utan att svara med annat än "jaså" och "jaha".
Mitt svar får du nu: jag är oemottaglig för skottlossning,
och du har ingen att skjuta på när jag är måltavlan,
ty när det gäller mig har du ej anledning. Jag har ej rört dig. Du har i så fall mer rört mig.
Att jag jämförde våra personhoroskop var ej i någon avsikt,
och när jag då fann vad jag fann
så meddelade jag resultatet ej i någon avsikt: jag blott konstaterade fakta.
Naturligtvis kunde de fakta ha utlöst en "Tristan-Isolde-effekt",
hopplös kärlek påtvingad av ödet i ständigt förtärande och ofrivillig passion,
men vi har båda så outhärdliga erfarenheter på området,
du med två barn och tre skilsmässor,
och jag med enbart de bittraste erfarenheter av falhet och våld,
att där fanns mellan oss endast ren relation utan fara för att löpa amok.
Vi har ej förpliktelser emot varandra och inga belastningar av relationen,
vi har våra olika liv, du med vänner som jag inte känner,
och jag även med andra nödställda damer med barn
utan far eller med andra skilsmässor bakom sig,
som jag bekymrar mig för utan att för den skull kunna någonsin bli involverad.
Erfarnare kvinnor har vanan, när deras affärer har blivit för många och kritiska,
att vända sig till helst yngre och intakta manliga oskulder för att få balsam på såren.
Fast jag icke är någon sådan och dessutom är helt omöjlig för någon att kunna förföra,
så har jag dock lyckats behålla förmågan att såsom en oskuld
ge balsam åt skadade offer för kärlekens baksidor.
Vad det än blir av vår märkvärdiga relation, om det blir något,
så låt oss alltid behålla den intakt, perfekt och fullkomlig i sitt eget liv,
även om den för alltid förblir blott en vänskap.
Jag har alltid blott talat väl om dig med andra människor,
när det kommer fram bör du inte bli arg men blott ta det som en komplimang,
ty det är inte menat som mer. Särskilt kvinnor i Sverige
har den ganska konstiga ovanan att uppta en komplimang som en ren förolämpning.
Det är samma mentalitetsfenomen som på liknande sätt går igen i kulturen:
folk uthärdar inte att höra ren klassisk musik
men tar gärna emot hörselskadande oväsen i form av rock,
och i tio års tid har jag fått åttio gånger romanmanuskript refuserade
från alla svenska förlag
med besynnerliga motiveringar, ursäkter och undanflykter som:
"Vi kan ej *tro* på ditt manus", "vi utger det inte emedan vi blott icke *vill*",
"det har stora förtjänster, men vi måste ändå *tyvärr* returnera det",
"vi kan ej *känna* för att publicera det",
och annat liknande subjektivt nonsens:
ej någonsin något konkret eller någon berättigad anledning,
bara den blindaste, hårdaste, dummaste vägran att mottaga kärlek och välvilja.
Jag har nu levt trettiosex år och blivit blott rakt refuserad på samtliga områden,
litteratur och musik, kärlek, samhällsliv, rättvisa,
allt har förvägrats mig ha någon talan i. Men ändå fortsätter jag med att älska och arbeta
även om min enda lön i det här landet i detta liv verkar bli bara magsår.

(14.5.1988)

Fler uteslutna dikter ur "Ateisten"

1.

Du dök som en säl upp ur havet.

Jag såg något röra sig nere vid brusande skummet vid strandklipporna, och jag undrade först om det var någon minkkoloni, någon utterfamilj eller rentav ett sällskap av sälar, ty sjölejon kunde det ju inte vara.

Jag skärpte min syn och såg en ensam människa resa sig upp ifrån skummet, en bronshyad havsgudsstatue med en skimrande gyllene kropp som med glans konkurrerade ut hela havets i gyllne mjukt blänkande vågor och sprudlande skummet av silver mot de blankpolerade ebenholtsklipporna. Vackrare än någon gud ifrån Hellas och någon fördömd prisbelönt muskelbyggare reste du upp dig mot disiga gyllene skyn och slog ut universum och solen i renhet och strålgång och skönhet.

Du skakade vattnet ur ansiktet och dina gyllene lockar, och jag måste motvilligt för mig bekänna, att jag aldrig sett något skönare väsen i hela mitt liv.

Allt som följde var mindre väsentligt.

Det viktiga och oförglömliga var din entré i mitt liv.

Fastän jag redan känt dig i så många år blev jag först i din födelses ögonblick

ur det skumglänsande havet som en manlig Venus, fullt medveten om

att du redan betydde för mig mer än Gud och mer än någon levande människa.

2.

Vi tog en drink, du fick duscha, jag gav dig en ny omgång kläder, och jag ställde upp med att hjälpa dig i ditt åstundade företag att hädanefter få gälla som död om det bara var möjligt.

Vi trodde ej då någon av oss att det kunde visa sig möjligt, men när jag fick höra att Myers med "Ariel" helt ofrivilligt gått under så var möjligheten med ens alltför påtagligt genomförbar.

Att du hade gett Myers de kläder han så oförsiktigt själv glömt att ta med så att han kunde ikläda sig kläder som alla visste var dina beredde oanade flyktmöjligheter för dig från din tillvaro och dina vänner.

Det fanns inte en som betvivlade att du var död.

Ingen kunde ha överlevt plötsliga tromben och skyfallet.

Jag ensam visste att du genom ödets försyn lämnat båten och det innan den ens försvunnit från Bohusläns kuster.

Det var en så hisnande tillfällighet att det var nästan som tidlöst förutbestämt att du helt enkelt skulle försvinna för att leva vidare endast som död

för de flesta som känt dig. Och jag hade utvalts som din enda och detta ödes förtrogne!

Jag kände mig hedrad. Och ingen var lämpligare som bevarare av ditt livs hemlighet än den som älskade dig så oändligt och innerligt att han ej ens mera,

från och med att du dök upp ur det silvrade skummet,

kom upp ur det virvlande havets omätliga krafter och dyningar

såsom en nyboren gud sänd till jorden för att missionera bland mänskorna

och därigenom upplysa dem, skänka dem lisa och trygghet och väbehag,

vågade röra vid dig. Aldrig mer efter den dagen vågade jag mera snudda vid dig.

3.

Homosexualitet är föraktligt och fult såsom något naturvidrigt, tarvligt och ont. Aldrig hade jag någon fördragsamhet med fenomenet så länge jag levde, men när du steg upp ur det fradgande havet så ren och grann, gyllne och härlig, så frisk och så sund, var jag fullkomligt ställd och besegrad av känslorna mina inför fenomenet sann maskulin skönhet när den är som ädlast. Jag måste blott medge att jag stod där tvingad av ödet till att acceptera att jag härmed älskade en av mitt eget kön och det till vanvett. Det gick ganska lång tid förrän jag bekände vad som hade hänt med mig, men när jag äntligen erkände hur svag jag blivit för dig av ren oneklig kärlek så slog du mig med din förkunnelse minst sagt med häpnad. Du skrattade och tog det hela så lätt med en klacksark och sade: "Den som inte kan älska sitt eget kön kan ej någonsin lära sig älska det andra." Du menade att kärlek började med homosexualitet, lesbicism eller pederasti och ej någonsin kunde bli kärlek om den ifrån början ej var onaturlig. Du slog mig med häpnad med andra förkunnelser även, som det, att det var onaturligt och omöjligt att leva inne i storstaden och överleva om man icke dagligen använde droger. Jag blev ej chockerad av din underliga moral, jag blev slagen av häpnad allenast mest eftersom du själv minst levde i enlighet med den. Du älskade ej utom undantagsvis och då endast med kvinnor, du var en högt utvecklade renlevnadsman som ej använde några narkotiska medel och inte ens te eller kaffe, och ändå försvarade du varje last som förtappade människor äger. Det draget förstod jag ej någonsin hos dig, och det var det som kom emellan oss i formen av, förstås, denna svårt lidande mer än hårt provade, svaga men gripande kvinna.

4.

När jag var i Indien så lärde jag mig av fakirerna att Gud var Gud och att var mänska kunde bli Gud om hon blott kunde avstå från sex. Ingen mänska kan avstå från sex, men jag lärde mig där av fakirerna hur man kan avstå från sex. Joga är bara till för att avvänja kroppen från köttets, naturens och könslivets laster. Jag lärde mig fullkomligt där att behärska min kropp genom övningar som ofta var onaturliga, plågsamma och rent groteska, men vinsten i gengäld blev desto mer underbar: den som till fullo kan kuva sin kropp, kontrollera sitt väsen och noga behärska sitt själsliv är just så lik Gud som en människa alls över huvud kan vara när hon är som bäst. Sådan var både Jesus och Buddha och Gandhi och andra. När jag kom tillbaka till Norden så uppfylldes jag av de gamla naturliga lasternas frestelser. Strängt blev jag varnad av sunda förnuftet: "Om du giver vika för könsdriften måste du hopplöst förlora din själ, desto mera som du nu i Indien har vunnit den." Ingen kulturkontrast kan vara svårare än att från Indiens mystik

konfronteras med välfärdssamhällets omänskliga materialism, som gör allt för att avlägsna själen och samvetet, Gud och förståndet från människan. Jag gav ej efter för frestelsen utan stod mot alla fysiska lockelser, tills du dök upp ur mitt hav. I den stunden så visste jag genast att min själ för alltid var hopplöst förlorad. Jag var icke längre en Gud. Jag var endast en människa.

5.

Och inte nog med det. Sedan vände du helt upp och ned på mina samtliga med möda uppbyggda etiska och djupt moraliska normer, begrepp, föreställningar, uppfattningar och värderingar. Du lär mig att livet utan erotiska övningar varken är mänskligt, naturligt, sunt eller ens uthärdligt. Man bör ha samlag vareviga natt, förespråkar du, och visar upp dig själv som idealiskt exempel. Du framstår som motsatsen till allt jag levat för, hela min livsföring hittills, och visar ett nytt liv som jag står helt främmande för. Men den viktiga lärdomen av ditt exempel och av allt det nya är det, att man aldrig kan leva allenast för sig. Livet är dualistiskt, och den som ej tror på en annan än enbart sig själv är en misslyckad, inskränkt och oöppnad mänska, beklagansvärd i sin odräglighet, ensidighet och omänsklighet. Du slog upp dörren för det nakna faktum att jag icke blott är mig själv och ej blott har mitt eget liv för mig att leva. Var mänska är blott en partikel av det stora hela, och all egoism måste vara obotligen hemfallen åt självdestruktivitet. Sådan är den naturliga mänskliga lagen för allt mänskligt liv som allenast är tillhörigt den universumomspännande gudomen, Guds allomfattande liv, som ej han ens är enbart sig själv, utan blott, liksom varje sund människa, en som blott uppgår i alla de andra.

6.

Men den största förvåningen väckte du hos mig med den häpnadsväckande grova förkunnelsen att onani icke vore förkastligt, föraktligt, naturvidrigt eller ens skadligt. "Det är kanske den enda riskfria formen av sex," sade du på fullt allvar, "och om det blott göres av kärlek är akten precis lika helig som könsakten." Och med din vanliga sakliga klarhet så kom du med noggrant uttänkta försvarsargument. "Genom masturbation kan du aldrig riskera att skada din partner. Det blir aldrig övergrepp, våldtäktmomentet och risken försvinner, du smittar ej någon med eventuella veneriska sjukdomar och kan ej heller bli smittad, det enda du saknar är fysisk kontakt. Den kan ersättas med en helt andlig kontakt. Om blott Onan arbetar sig upp till orgasm med sin älskade i sina tankar och älskar den älskade uppriktigt i sina tankar i aktens begående är akten helig som kärleksakt. En sådan kärlek är helt fri från fysisk föraktlighet och kan därmed uppnå sällare höjder i frihet från samtliga riskmoment,

än vanligt knull mellan två människor någonsin kan komma upp till.
Jag rekommenderar dock ej onani åt en sådan som du.
Du är skolad i indiernas höga mystik, och jag skall aldrig fresta dig till att
begå något avsteg från din höga under hårt arbete ernådda renhet.
Ty masturbation måste lika fullt som varje annan sexualakt
dra ner människan från hennes högsta gudomliga vishetsnivå
till den vanliga mänskliga bottennivå som är allt dödligt livs och naturens."

7.

Den farligaste komplimang som du någonsin gav mig var:
"Om nånsin Gud skulle uppträda i form av människa
tror jag att han skulle ungefär vara som du."
Den mest farliga av komplimanger
emedan den frestar till både total egenkärlek och övermod.
Det hade du aldrig tänkt om mig om du känt till mina kärleksaffärer.
Ja, jag även, den bland män renaste, har gått och älskat,
förfört, frossat, suktat och varit ett djur.
Aldrig ville jag vara en gud ens om jag fick en möjlighet.
Att vara människa är ju att vara allt gott och allt njutbart och härligt som något kan vara.
Jag ville ej någonsin vara odödlig,
jag ville ej någonsin ha mer än mänskliga noga begränsade gåvor,
jag ville ej någonsin ställa mer anspråk på livet
än blott att få älska och det obegränsat men dödligt.
Men det nog mest märkliga med din otroliga liknelse mellan mitt väsen och Gud är,
att om någon människa någonsin blev såsom Gud
skulle nog endast du kunna vara den människan.

Vampen och musikern

Hon älskade en stackars olycksmusiker.
Hon drogs till honom eftersom hon saknade sin man,
som lämnat henne efter tio år av fruktlöst äktenskap.
Den arme musikern var öppen, god och lättillgänglig
och såg ut att vara ledig till på köpet,
och vad är väl livet för en kvinna om hon ej har någon man?
Hon giljade till honom, och han sade icke nej.
Det tolkade hon till att det för henne var fritt fram.
Hon bjöd den medellöse musikern på middag,
detta blev en vana, och som tack gav han till henne
prov på sin musik, unika egenhändigt gjorda bandinspelningar
omfattande till slut ett helt dygns, tjugofyra timmars skön musik.
Hon tog för givet då att han var kär i henne
och begynte göra allvar av ett, som hon tog för givet,
sexuellt förhållande. Han svarade dock inte positivt
men bad den goda damen hålla sig på avstånd.
Glömsk av sin långt äldre årgång ignorerade hon dock
den armes motstånd, tog för givet att hon ägde honom

och att ingen annan hade rätt att göra det;
hon vågade till slut att till och med utnyttja hans extrema fattigdom
med att med runda händer giva honom kapital när han var i förlägenhet,
som han allenast kunde ta emot på villkor att det rörde sig om lån.
Kort sagt, med alla vapen sökte hon att binda honom till sig,
och allt vann hon för sig utom mannens kropp.
Den bearbetade den generösa kvinnan med den härligaste mat,
med lyxmiddagar utan ände, föga anande att detta mer än något annat
undergrävde hennes makt, då han av varje sådan middag
blott fick diarré. Han ville tacka nej och sluta gå till henne,
men okunnig om hans bryderi fortsatte hon att proppa i den arme
underbar oemotståndlig mat, som han ej kunde tacka nej till,
då han fruktade allenast ett: att såra hennes känslor
genom att begå vad som av henne kunde tas som en oartighet.
Han kunde icke säga nej,
han fortsatte att skaffa sig oändliga och plågosamma diarréer,
som var priset för den goda kvinnans goda mat.
Hon fick ej därigenom någon andra man,
som fick blott diarréer av all hennes outtröttliga ansträngning.
Min fru, vi ber er skona denne unge arme man.
Ni ville äga honom, men det enda resultatet av er möda blir,
om ni får framgång, att han går förlorad för musiken.
Vi tror mer på hans musik än på att ni är bra för honom,
då vi ser, att hans musik blir lidande av era middagar.
Vi ber er visa honom och musiken denna hänsyn,
och om ni oegennyttigt älskar honom,
ber vi er att visa det på så vis, att ni lever utan man
precis som han med sin musik alltid har levat utan kvinna.

Copyright © Christian Lanciai 1988